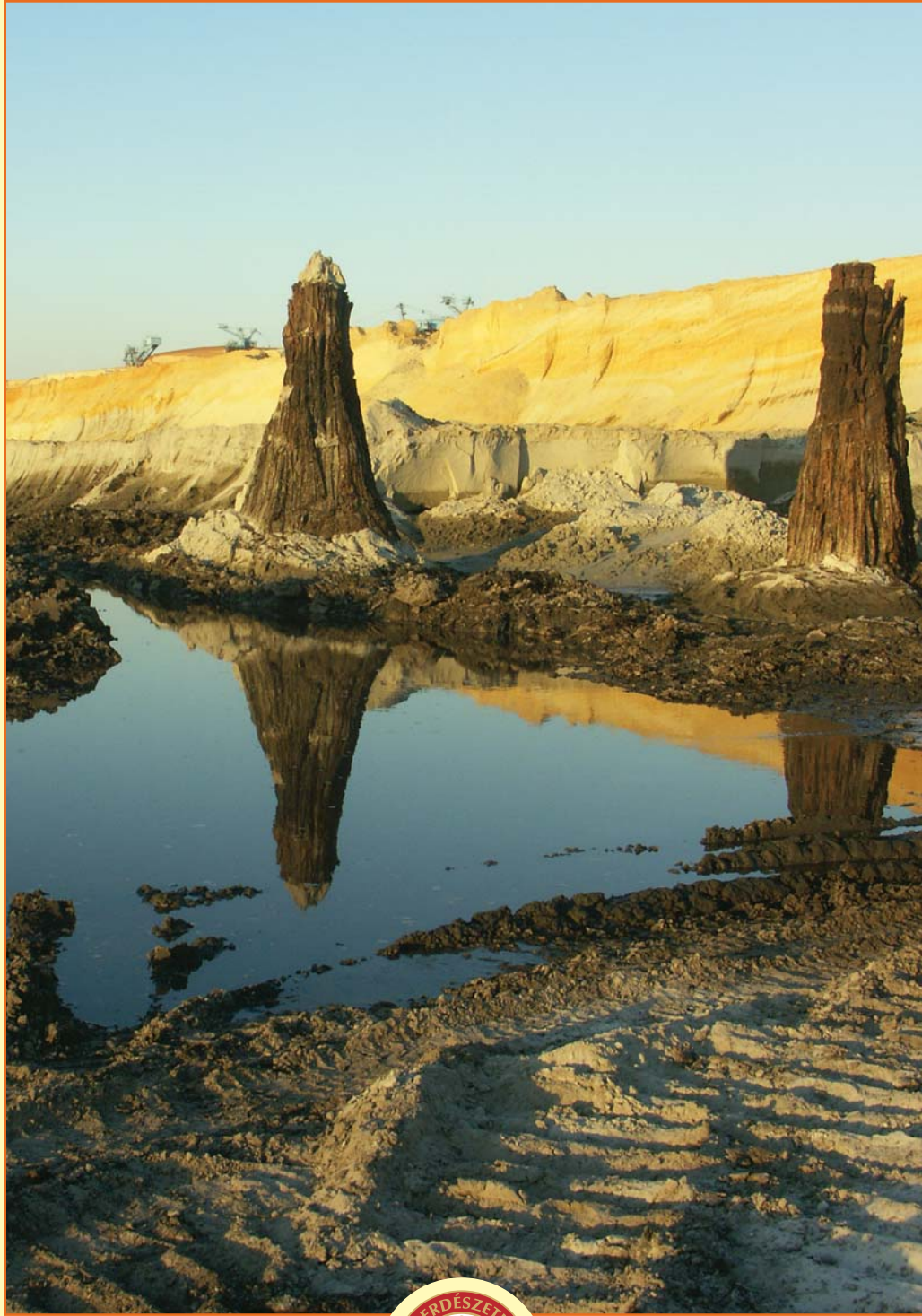

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLII. évfolyam • 2007. szeptember

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Kitüntetések

Az erdőkezelés népszerűsítése, az erdők természetes életközösségét támogató gazdálkodás megvalósítása érdekében hosszú időn át végzett tevékenysége elismeréseként

Varga Béla,

a Mátra-Bükk Erdőgazdaság nyugalmazott erdőmémőke a Pro Silva Hungária Egyesület vezetője
MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
LOVAGKERESZTJE (polgári tagozat)
kitüntetését kapott.

A szerény kitüntetettek, mint amilyen Varga Béla is, általában igyekeznek megosztani az elismerést munkahellyel, kollégákkal, barátokkal, családdal. Való igaz, a kiemelkedő teljesítményekhez kell termékeny munkahelyi légkör, a kollégák és barátok segítsége, a nyugalom, támogatást, ösztönzést sugárzó családi háttér, a megértő, okos feleség (aki maga talán Nobel-békedíjra lenne érdemesült). Támasz, biztatás, megerősítés nélkül nehéz, hacsak nem lehetetlen eredményeket, sikereket elérni. Persze mindez, ha szükséges is, azért önmagában nem lenne elegendő.

Az elismerést kiváltó, eredményes életpályához jól jön a páratlan mértékű, a több mint fél évszázad után sem csorbuló szakmai elhivatottság is. Meg a 30-40 évvel fiatalabakat is megszégyenítő munkabírás. A 75. életév után sem csökkenő, szinte csillapíthatatlan szakmai érdeklődés. A tudás, az új információk megszerzésének és továbbadásának igénye és képessége. Az a bölcsesség, ami a kudarcokat csupán megtanulandó leckeként kezeli. Az ellenszolgáltatást nem váró, puritán jellem. Mindaz, amit összefoglalóan akár Varga Bélának is nevezhetünk.

Tudom, nagyon sokan osztják meggyőződésemet: ez a Lovagkereszt aligha kerülhetett volna méltóbb helyre. Szívvel gratulálunk, jó egészséget, további hosszú alkotó korszakokat kívánunk családnak, barátainak, kollégáid és tisztelőid körében! Köszönjük, hogy nyugdíjazásod óta nem csak rózsáid metszetével töltöd az időt!

Csóka György

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
PRO SILVA HUNGARIAE,
Magyar erdőkért díjat adományozott

Az erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás és vadászat, az erdészeti természet- és környezetvédelem területén kifejtett kiemelkedő tevékenysége elismeréséül

Czebei Sándor úrnak,

a Balatonfelvidéki EFAG (Keszthely) nyugalmazott vezérigazgatójának;

Csachné Rubint Etelka asszonynak,

az MgSzH Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztálya vezetőjének;

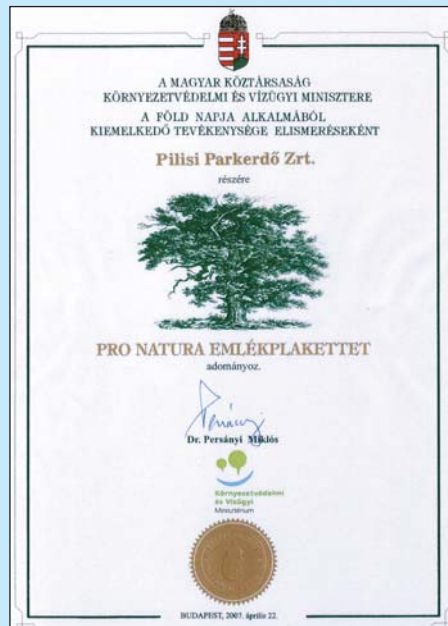
Gémesi József úrnak,

az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Zrt. ügyvezető igazgató-helyettesének;

Hajdu Tibor úrnak,

a Zala Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatósága igazgatójának.

Pro Natura Emlékplakettet adományozott a Pilisi Parkerdő Zrt. részére tavasszal a környezetvédelmi és vízügyi miniszter. Az indoklás szerint az addig egyedülálló elismerést a társaság a természetvédelem és az erdőgazdálkodás összhangjának megteremtése és a természetközeli erdőgazdálkodás bevezetése terén végzett munkájával érdemelte ki. A Pilisi Parkerdő Zrt. által kezelt erdőterület kétharmada természetvédelmi oltalom alatt áll. Az 1997-ben alakult Duna-Ipoly Nemzeti Park is részben a társaság addigi természetvédelmi munkájának alapjaira építhetett. A Pilisben azóta is hagyomány és alapvető szakmai követelmény a természetközeli módszerek alkalmazása az erdőgazdálkodásban. A hegyvidéki bükkösök legnagyobb részét szálaló üzemmódban kezelik, és komoly eredményeket értek el a tölgyesek folyamatos erdőborítást biztosító felújítása terén is.

Kimagasló szakmai tevékenységük elismeréseként, Hajdú-Bihar Megye Önkormányzatának Emlékérmét vehette át a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. két munkatársa,

Juhász Lajos,

a Debreceni Erdészet igazgatója és

Szabó Béla,

a Halápi Erdészet vezetője. A kitüntetések Rácz Róbert, a Megyei Közgyűlés elnöke nyújtotta át az államalapító Szent István király és az új kenyér ünnepe alkalmából rendezett ülésen, ahol együtt ünnepelt Hajdú-Bihar megye és Debrecen képviselőtestülete. Az indoklások szerint mind Juhász Lajos, mind Szabó Béla esetében az erdőspusztákon, hosszú időn át végzett kimagasló szakmai munkát ismerték el. A kitüntetések odaítélésében kiemelkedő szerepet játszott a két szakembernek a 2005-ös pusztító vihar által okozott károk felszámolása, és az újraerdősítés terén kifejtett tevékenysége.

Az OEE vezetése és tagsága nevében gratulálunk a kitüntetetteknek.

A harmadik oldal

Mi jöbet még? Csak néhány héttel vagyunk túl a 2007-es esztendő felén, de elmondhatjuk, hogy ennyi kár régen nem érte az erdőket, és így az erdészeket is, mint mostanság. Ha csak a hazai eseményeket tekintjük, kaptunk hideget, meleget egyaránt. Olykor túl meleget is. Mindez kezdődött a tavaszi, helyenként rekordot döntőgető fagyokkal, ami különösen a keleti végek erdeit fagyasztotta. Az ezt követő aszályos bőség úgyszólván közel száz éve mért értéket adott át a múltnak. Ezután nem csoda, hogy a kiszáradt erdősíéseket, a felsült cserjeszintű erdőket a tűz kezdte marcangolni. Mintegy 2500 hektáron kukorékolt a vörös kakas. Olaszországban 8000 hektár erdő lett a tűz martaléka. Úgy hírlík, ott az egyház kitagadja a szándékos gyújtogatót. Szicíliában az erdőtűzeket a maffiával hozzák összefüggésbe, mert hogy a felperzselt föld szállodák és egyéb objektumok építésére, vagy az újratelepítés során EU-s pénzek felvételére ad lehetőséget. Sajnálatos, hogy egy erdész is lebukott szándékos gyújtogatásával. (A maffiáról jut eszembe: idebaza olykor maffiamódszerekkel kialakított vadászterületek elmaradt bevételei károsítják hosszú távon a magyar államerdészetet.)

Európa-szerte – a legutóbbi adatok szerint – 3500 km² erdő égett meg. Ebben az adatban nincs benne a lapzártakor még lángtengerben úszó görög erdők területe, mely tűzekben közel száz ember lelte halálát. A szándékosság itt is tetten érhető, nem csoda, ha a görög kormány 1 millió euró (250 millió forint) vérdíjat tűzött ki a tettesek felkutatására.

Olvasva a magyar tűzoltók erdőtűzoltással kapcsolatos technikai nehezégeit, valószínűleg a fenti összeg fedezné mindazokat a kiadásokat, melyek az – utóbbi években cseppet sem ritka – erdőtűzek oltásakor szükséges technikák beszerzéséhez kellenének. Ettől függetlenül hasznos lenne, ha ez ügyben az állami és magán-erdőtulajdonosok összefognának. De egyéb összefogás is elkélne, hiszen az utóbbi években már világjelenség a szélsőséges időjárás okozta, eddig még nem tapasztalt természeti katasztrófa, okozza azt szél, tűz vagy víz, vagy a mérhetetlen emberi kapzsiság, butaság.

Mert azt, hogy mindezek az ember természetromboló tevékenysége nélkül is bekövetkeznének, nem tudom, de bizton állítatom, hogy valamicske közünk van hozzájuk.

De, kedves erdész kollégák, van egy jó hírem is! A NASA szakemberei a Mars légkörét fenyőcsemetékkel való erdősítéssel akarják az ember számára is élhetővé tenni, ahol – reményeim szerint – az erdész szakember nélkülözhetetlen lesz. De vigyázzunk, mert valószínűleg a szicíliai kolléga is oda igyekszik!

Pápai Gábor

Tartalom

Jól teljesítettek a részvénytársaságok – interjú Koleszár Istvánnal278

Ormos Balázs:
Kihelyezett bizottsági ülés280

Csepányi Péter:
A természetközeli erdőgazdálkodás és a szállalóerdő281

Tűz! Tűz! Tűz, szerte Európában.....285

Örökerdők terjedésének támogatása288

Tóth Zsolt:
Átadták a szolnoki ököcentrumot289

Veres János:
A bükkábrányi mocsárerdő kutatása290

Detrich Miklós:
Új kiránduló célpontok Somogyban293

Pápai Gábor: 15 éve Kaán Károly természetismereti verseny Mezőtúron294

Pápai Gábor: Futás a Börzsönyben296

Faragó Zoltán: Haranglábat ajándékozott az erdészet298

Bús Mária: „A fák nem hazudnak”299

A vándorgyűléshez300

Somogyi Zoltán: Klímaháborús egyenlegek301

Megjelent rendeletek.....304

Elnökségi ülés és integrátori értekezlet305

Bán István: Egy tő melletti erdész véleményéhez307

Egyesületi hírek308

Az erdészholgyek Kaszón találkoztak312

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLII. évfolyam 9. szám (szeptember)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **DR. PETHŐ JÓZSEF elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2007. szeptember 11.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: A bükkábrányi 8 millió éves erdőrészlet. Fotó: Veres János.

Jól teljesítettek a részvénytársaságok

Beszélgetés Koleszár Istvánnal, az ÁPV Zrt. ügyvezető igazgatójával

– *Mérleget vonva a vagyongazdálkodási tevékenységéről, hogyan ítéli meg a múlt évét?*

– Rendkívül pozitívan, ahogyan az előtte lévő időszakot is. Az ÁPV Zrt. ügyvezetése és döntéshozói a feladat nagyságának és társadalmi érzékenységének megfelelően kezelték az erdőgazdasági társaságsoportot. A több, mint ezer milliárd forintnyi erdővagyonot kezelő társaságok részesedése az erdőállományban, a szakmában és az ehhez tartozó valamennyi területen meghatározó, és a vadgazdálkodásban is ez a társaságsoport meghatározóan képviseli a klasszikus magyar vadászati kultúrát.

A versenyszektor nem fejlesztette igazán a faipart, mert egy korábbi, téves stratégiai döntés értelmében az erdőgazdasági társaságok csak az erdővagyon kezelésével foglalkoztak. Ennek megéreztük a hátrányát, hiszen sem a fűrésziparban, sem a parkettagyártásban nem volt érdemi fejlesztés. Most jelentős vagyongazdálkodási tökebefektetéssel, támogatással milliárdos nagyságrendű beruházásokat hajtottunk végre. Szem előtt tartva az erdők hármass – környezetvédelmi, közjóléti és gazdasági – rendeltetését, a jóléti fejlesztések sem voltak kétségesek.

Mindezek tükrében meglepedéssel és igen jó minősítéssel zárhattuk az elmúlt évet. A társaságsoport vagyongazdálkodási minősítése az ÁPV ZRT. igazgatósága részéről kifejezetten jó. Jó látni, hogy ebben a szektorban nagy a fejlődés, és az erdőgazdasági társaságok hozzáértően végzik feladataikat.

– *Nincs mindenki tisztában azzal, hogy az ÁPV ZRT. mit is csinál, milyen típusú döntéseket hoz. Beavatkozik-e a társaságok napi ügyeibe vagy csak általános, az egész portfólióra vonatkozó döntéseket hoz?*

– Az ÁPV ZRT. végső soron a társaságok tulajdonos irányítója, száz százalékos tulajdonosa az erdőgazdasági társaságoknak. Ilyen értelemben a közgyűlést helyettesítő alapítói határozattal is hozhat döntéseket, de az alapító okiratból kiderül, hogy az üzleti tervek végrehajtását illetően a részvénytársaságok kellő önállósággal bírnak. Ez az üzleti terv tartalmaz minden olyan lényeges feladat-meghatározást, ami világos teljesítménykövetelményt jelent a társaságok menedzsmentjei számára. Ilyen értelemben társaságaink nagyfokú önállóságot élveznek, hisz' az üzleti terv meghatározása során min-

den részletre kiterjedően rögzítik az elvárt teljesítményt, az árbevételt, a költséget, a szükséges forrásokat. Ezek alapján mondhatom, hogy év közben szinte semmilyen beavatkozásra nincs szükség, hacsak nincs nagy mértékű erdőkár, viharok vagy más rendkívüli esemény. Ilyen esetben a tulajdonos segítő, támogató módon lép föl. Természetesen havi kontrolling-rendszert is működtetünk, és ha megtérülési vagy fejlesztési gond adódik, akkor sort kerítünk év közbeni beszámoltatásra.

– *Ez nem azonos a vezérigazgatói értekezlettel, ugye?*

– Nem. A tulajdonosi beszámoltatás azt jelenti, hogy csak azt a társaságot hívjuk be, ahol gondot, feszültséget érzékelünk, és a beszámoló alapján a vagyongazdálkodási szakértői minden szempontra kiterjedően elemezik és minősítik a helyzetet. A tulajdonos ezek alapján határozza meg a probléma kezelésére alkalmas feladatsort.

– *Milyen területen adódtak gondok?*

– A legnagyobb problémák a faiparban voltak. Emelkedett az alapanyag ára. Ez ugyan a másik oldalon – a sarangolt választéknál – komoly nyereségnövekedést jelentett, ugyanakkor a fejlesztés irányának meghatározása a kellenél lassabban történt. Emiatt ezen a területen a közreműködésünk is aktívabb volt. A faiparban a kapacitások nem üzemi méretűek, és a termékválaszték is kicsi. Ezért például a parkettagyártáshoz szükséges valamennyi cél gép beszerzésénél a tulajdonos összehangolta a beszerzést, elkerülendő a párhuzamos kapacitások kialakulását, valamint, hogy elérhető legyenek a gazdaságosságot biztosító mennyiségek. A parkettagyártás terén ilyen módon ma már

versenyképesek vagyunk, a hazai piac 55 százalékát uralkuk.

– *Ez soknak számít?*

– A keménylombos faanyag-kapacitás határait feszegetjük – a termékfejlesztés azonban nem állhat meg. Tapasztaljuk, hogy a termékválaszték bővítése kiváló eredményeket hozott: a Mátraparkettánál például a svédpadló-gyártás kifejezetten sikeres, Zalalahápon pedig a PanLoc-gyártás válik egyre népszerűbbé, 2007-ben Magyar Termék Nagydíjat nyert a talpai parkettagyár terméke. Ezekből a külföldi és a hazai értékesítés egyaránt jelentős.

– *Ezek szerint a faipar meglehetősen elmentmondásos terület.*

– Az erdőfelújításban és a fakitermelésben kifejezetten sikeresek vagyunk. Annak ellenére, hogy az erdőfelújítás drágult, és a támogatás csökkent, nincs erdőfelújítási hátralékunk, a minősítések pedig nagyon jók. Az erdészeti hatóság tavaly három társaságot kiválónak, tizenhatot jónak minősített. A gazdasági hasznosítás ellenére – és ez nem csak egy szlogen – a fakitermelés mennyisége csökkent. Az éves tervek 250-300 ezer köbméterrel kevesebb fatömeggel számolnak. A korlátozások a méretes, kemény lombos fafajokat érintik elsősorban, és évente egymilliárd forint bevételkiesést jelentenek. Ezt racionalizálással és piaci munkával igyekezünk ellensúlyozni. Kiemelkedőnek tartom ebből a szempontból is például a vadgazdálkodást és a vadászati fejlesztést. A vadászati infrastruktúránk a 60-as, 70-es években alakult ki, amit karban kell tartani. Ehhez kapcsolódik a konferencia- és az ökoturizmus. Erre az évre azt várjuk, hogy a három éve elkezdődött rekonstrukció keretében a teljes vadászati infrastruktúrát meg tudjuk újítani. Az új, színvonalas létesítmények segítségével a fejlett szállodai-parral is fel tudjuk venni a versenyt. Az egyoldalú hasznosítás évtizedes gyakorlatát sikerült megszüntetni, és a menedzsmentturizmus, a vállalati tréningek, a konferenciaturizmus keretében egyre több házunk nyújthat szolgáltatást.

Mivel a természetes felújítások arányának növelésével a vadlétszám is csökkent, számos vadaskertet létesítettünk. A vadásztatás most elért egy kritikus piaci határt. A madárinfluenza idején épp a spanyol vadászok száma csökkent, ami a vaddisznó vadászat terén értékesítési gondot jelentett. Az új területek kijelölése után

– és itt nincs szó sem növekedésről, sem csökkenésről – sikerült megőrizni a vadászati infrastruktúrának megfelelő terület-nagyságot.

Meg kell említenem az erdei és nagyobb mértékben mezőgazdasági vadkár kérdését is, hiszen ez egyre jelentősebb értékű a gazdálkodásunkban. A takarmány- és gabonaárak emelkedése jelentősen növeli kártérítési kötelezettségünk mértékét.

– Megszületett az új vagyonkezelő szervezetéről szóló törvény, de az ismert okok miatt még nem léphet életbe. Ez milyen változásokat jelent az erdészeti, mezőgazdasági portfólió számára?

– Rendkívül jelentős a változás. Azt mondhatom, hogy kissé visszatérünk a '90-es évek elejére, amikor az ÁVÜ-t megalapították. Az elmúlt tíz évben egy rendkívül cizellált vagyonkezelési szervezet jött létre. Már három éve elkészítettük az új stratégiát, sőt 2003-ban teljesen új vagyonkezelési módszert javasoltunk, amelynek lényege, hogy a kezelt és a kezelő vagyont egyesíteni kell. Nem jó, hogy az ÁPV Zrt., mint a legnagyobb állami vagyonkezelő nem rendelkezett erdőtulajdonnal, földtulajdonjoggal. Ezeket a jogokat teljesen feleslegesen két szervezet gyakorolta helyette, a Nemzeti Földalap és a Kincstári Vagyon Igazgatóság. Ráadásul nem volt konfliktusmentes a felosztás: a védett területek a KVI-hez, a nem védettek az NFA-hoz kerültek.

Ugyanakkor a vagyonkezelési szerződésünk bennünket felhatalmaz az erdőtulajdon elidegenítésén és megterhelésén kívül minden tulajdonosi jogosítvánnyal. A felesleges megosztás most véget ér, és ezek a szervezetek egyesülnek. Ez időmegtakarítást és a konfliktusok csökkenését jelenti.

– Milyen további változások várhatóak a gazdálkodásban?

– Az új helyzetről azt is várjuk, hogy olyan területeket vásárolhatunk, amelyeken elősegíthetjük a tájrehabilitációt, és bekapcsolódhatunk az alternatív földhasznosítási programba. Erre azért is szükség volna, mert az erdőterület folyamatos növekedése ellenére elégtelennek tartom az erdőtelepítés mértékét Magyarországon. A magyar agrártermelésről jó áttekintésem van, és látom, hogy ezeken a területeken a mezőgazdasági földhasznosításnak hosszabb távon nincs jövője sem gazdasági, sem ökológiai értelemben. A felmérések szerint 800 ezer - 1 millió hektárt lehetne erdősíteni Magyarországon. Olyan területeket, melyek jelentős részük egykor erdő volt, hiszen ezek irtványterületek, amelyek a feudalizmus alatt alakul-

tak ki. A mi társaságaink rendelkeznek a legjobb felkészültséggel – módszertannal, fejlett eszközrendszerrel, finanszírozással, piaci háttérrel – és a legalkalmasabbak arra, hogy növeljék az erdőtelepítés mértékét. A jelenleg végzett erdőtelepítéseink a magánerdő-tulajdonosok számára nyújtott szolgáltatások. El tudok képzelni egyfajta integrátori szerepet is a tájrehabilitáció összefogására, együttműködve a magánerdő-tulajdonosokkal, amely akár a '70-es, '80-as évek erdősíteséinek mértékét is elérhetővé tenné. Akkoriban 40-60 ezer hektárt is telepítettünk minden évben.

– Ebből az eszköz- és a szellemi kapacitás egyaránt rendelkezésre áll?

– Természetesen. Nem feledhetjük el, hogy az erdőtelepítés jelentős foglalkoztatási lehetőséget biztosít, amiben a társaságoknak nagy gyakorlatuk van. Jelenleg is több ezer embert foglalkoztatunk erdőnevelésben és –ápolásban közmunka keretében. Ez a legnagyobb szakágazati program tíz éve folyik, és nagy gyakorlatra tettek szert e téren a társaságaink. Az országban ezzel szinte mindenhol jelen vagyunk, a 19 társaság közül 16-nál működik ez a program.

– A területvásárlás a dolog egyik oldala. Mivel nyugtathatók meg azok, akik az állami erdők privatizációjától, eladásától tartanak?

– Minden szakmai fórumon elmondjuk, hogy nem fenyeget ilyen veszély. Az állami erdőknek hármas feladatuk van, a klasszikus meghatározás szerint, amit a magyar erdészek fogalmaztak meg 1972-ben: gazdasági, védelmi és közjóléti. Az elmúlt időszakban jelentősen nőtt a természetvédelmi funkció. E téren voltak vitáink, mert túlzottnak ítéltük a védelem kiterjesztését: a magyar állami erdők szépen növekednek, egyensúlyban vannak, nem fenyeget ökológiai katasztrófa veszélye, eltekintve a szűkárósítástól és a gyapjaslepke hernyójának rágásától. Természetesen az Alföldön és más területeken is érzékeljük a talajvízszint süllyedését és az aszálytal kapcsolatos növekedési gondokat.

A privatizáció azért sem fenyeget, mert úgy látom, hogy társadalmi konszenzus van a tekintetben, hogy az erdők maradjanak állami tulajdonban. A jelenlegi törvénytervezet egyfajta garanciát is ad erre, hiszen a jelenlegi vagyonkezelők továbbra is száz százalékos állami tulajdonban maradnak. Ezek a szervezetek sokat korszerűsödtek, és Magyarországon bevált a részvénytársasági forma. Ez a korszerűsítés azt is lehetővé tette, hogy megfelelő számú vállalkozást integrál-

junk az éves erdővagyon-kezelési munkálatokba. Az erdőfelújításban, a fakitermelésben, a szállításban, a különböző faipari termékek gyártásában és a vadgazdálkodásban is, sok vállalkozót alkalmazunk. Tehát ebben a formában megtörtént az ésszerű „magánosítás”. Ugyanakkor a vagyon működtetésének állami keretei szilárdak.

– A kétkedők azt vetik föl, hogy a hét tagú vagyontanácsnak 250 millióig szabad keze lesz a vagyontárgyak fölötti rendelkezésben.

– A vagyontanács komoly tulajdonosi jogosítványokkal lesz felruházva. Elméletileg minden társaságot el lehet adni, ha a törvény azt lehetővé teszi, de hangsúlyozom, hogy ez nem érinti az erdészeti társaságainkat.

– A hatékonyság és a jövedelmezőség az egyik legfontosabb szempont a vagyonkezelő számára. Az erdők ebben a tekintetben sajátos vagyontárgyat jelentenek. Növelhető-e az erdőgazdasági társaságok hatékonysága?

– Növelhető. 3,2 százalékos árbevételarányos jövedelmezőséget értünk el. Ez már súrolja a versenyszféra alsó határát. A vagyonkezelésben erre nagyon nagy gondot fordítottunk. Megkülönböztettünk olyan tevékenységeket, amelyeket szigorúan gazdasági elszámolás alapján kezelünk, ilyenek például az erdőfelújítás, a fakitermelés, a vadgazdálkodás, a vadászat, a faipar és egyéb erdőgazdálkodási szolgáltatások, mint például az autópálya fásítás, bányászati tevékenység. Ezekben nagyon szigorú költséghatékonyságot és hozamelvárást követelünk meg, annak figyelembe vételével, hogy az erdőhasznosítás mértéke csökkent, és a társaságaink közel felénél a védettség mértéke elérte az 50-60 százalékot. A teljesítménykövetelmények meghatározásakor ezt figyelembe vesszük. A másik oldalon sorakoznak viszont a természetvédelmi és a közjóléti feladatok. Sajnos egyik területen sincsenek tiszta elszámolási viszonyok. Emiatt az erdőgazdasági haszonvételekből és más bevételekből kellett ezeknek a feladatoknak az ellátásához a forrásokat elvonnunk. A legnagyobb tétel a természetvédelmi korlátozások miatti hozamkiesés, ami 1-2 milliárdra tehető. A közjóléti kiadások miatti veszteség pedig eléri az évi 700 milliót. Emiatt ezeket a tevékenységeket a társaságoknál műveleti szinten megkülönböztetjük, hogy mérhető legyen a gazdasági szféra teljesítménye, és ne mosódjon össze a kettő. Ezt az elemzést a továbbiakban még alaposabban fogjuk végezni.

(folytatjuk)

Kihelyezett bizottsági ülés

Az Országos Erdészeti Egyesület közreműködésével, a NEFAG Zrt. szervezésében 2007. június 31-én a NEFAG Zrt. Szolnoki Erdészete adott helyet az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága kihelyezett ülésének.

Horgosi Zsolt vezérigazgató, az OEE elnökségének tagja köszöntötte a megjelenteket és röviden szólt a társaság tevékenységéről. Dr. Pethő József OEE elnök bemutatta a Kaán Károly születésének 140. éves évfordulójára készített vándorkiállítás és felhívta a képviselők figyelmét, hogy a kiváló erdész munkája és szakmai üzenetei ma is aktuálisak.

A Bizottság meghallgatta a kormányzati és civil képviselőket. Az FVM-et Sirman Ferenc államtitkár képviselte, aki részletes beszámolót adott a Nemzeti Erdőprogram megvalósításáról. Kiemelte, hogy nincsenek külön erdészek és természetvédők, ahol nincs személyi ellentét ott az együttműködés kiváló. Példaként említette az elmúlt évi bakonyi Vándorgyűlést. Az írásban benyújtott beszámolóból kiemelhető a 2082/2007. sz. Kormányhatározat, mely 2008. január 1-i határidőre az FVM első számú felelősségében az egységes állami erdőkezelés rendszerének kialakítására vonatkozó javaslat kidolgozását rendeli el. További az erdőgazdálkodásra vonatkozó nagy jelentőségű törvénytervezet kezd az Országgyűlés tárgyalni, ami az állami vagyonról rendelkezik. Az erdőtörvény módosítását az erdőfenntartási járulék rendszerének megszüntetése is indokolja, mert a mai rendszer a befizetett adó erdőkre való visszaforgatását nem garantálja.

Nemzeti forrásból kívánják 2007-ben támogatni a jóléti és parkerdő, az erdei vasutak, illetve a magán erdőgazdálkodás területét, ennek összege 1 milliárd Ft. Az uniós támogatások közül, melyek az állami erdőgazdálkodók számára hozzáférhetőek, az erdészeti infrastruktúra fejlesztése 2008. szeptember 1-én, az erdőszerkezet átalakítás 2008. május 1-én indul. Az erdőkárok felszámolásával kapcsolatos támogatás minden szektor részére várhatóan az év végén indul.

Koleszár István ügyvezető igazgató (ÁPV Zrt.) ismertette a 19 erdőgazdasági társaság eredményeit, önálló gazdálkodási és működési törekvéseit. Elmondta,

hogy átlátható, belső egyensúlyra törekvő, önfinanszírozó vagyonkezelés, tájegységi és regionális szervezeti korszerűsítés indokolt. Erre tettek javaslatot. Kijelentette, hogy az erdőgazdaságok alkalmaznak a védett erdők kezelésre. Az állami erdőgazdasági társaságok vagyonkezelésében lévő erdők jó kezekben vannak. A tevékenységük közérdeket szolgál, ezért éves jelentést tesznek közzé e hónapban egy országos napilapban és honlapot is indítanak a közvélemény szakszerű informálására. Ennek majdani elérhetősége: www.erdő.hu (ékezzettel írva!) Képviselői megjegyzés hangzott el, mely szerint, ha ilyen sikeresek az állami erdőgazdasági

társaságok, miért kell az átszervezést lebegtetni az alkalmazottak feje felett és bizonytalanságban tartani őket.

Sódor Márton osztályvezető (KvVM) a természetvédelem helyzetéről számolt be. Az akác vonatkozásában élénk vita bontakozott ki, mely nem szolgálta az ülés demokratizmusát és hangulatát. Ezt a levezető elnök ez irányú megjegyzése is alátámasztotta.

Luzsi József elnök (MEGOSZ) a magán erdőgazdálkodás helyzetét ismertette, mely a jó lobbytevékenységük és kommunikációjuk következtében ismertek voltak a képviselők előtt. Kérte, hogy az erdőt kezeljék helyén és képviseljék az erdő érdekeit munkájuk során. Fontos a magán tulajdonos számára, hogy a sok korlátozás közepette, meg tudjon élni erdejéből.

Jung László a FAGOSZ elnökségének tagja, az OEE Megújuló Energia Szakosztály elnöke előadta az Országgyűlés előtt lévő energiátörvény erdőkből származó faanyag megújuló energiaforrásként való támogatásának kizárása elleni érveket. A válaszbán a megoldásra való ígéret hangzott el.

(Eredményként értékelhető a villamos energia törvény sikeres módosítása érdekeink szerint!)

Képviselői hozzászólások során az erdészek és természetvédők összefogását sürgették, hogy minél több uniós forrást lehessen lehívni. Csak az FVM-hez 1 400 milliárd Ft. uniós forrást rendeltek és ennek felhasználását figyelemmel kell kísérni.

Dr. Pethő József elnök (OEE) hozzászólásában ismertette a miniszterelnöknek küldött levelek tartalmát és eredménytelenségét, a szolgálat integrálását. Kifejtette, hogy az erdők az ország termőföldjének egynegyedét teszik ki, ez az erdészeti szakma megérdemel egy szakállamtitkárt. Kifejtette, hogy ahol jó megy a munka, ott nem kell átszervezni és szükség van szabályozó szerepre is. A természetvédelem irányában megemlítette a civil zöldekkel való együttműködést és azt, hogy az erdőt kezelni csak egy elv szerint lehet, ezt a természetvédelemnek meg kell érteni.

Schmotzer András alelnök (OEE) rövid felszólalásában kiállt az egységes állami vagyonkezelés mellett, az ideiglenes vagyonkezelési szerződések véglegesítését és az önálló nemzeti parki törvény helyett a zöld törvények összehangolt módosítását szorgalmazta.

Herbály Imre a bizottság alelnöke összefoglalójában kiemelte, hogy igyekeznek segíteni a felvetett gondokon, az állami erdő állami fog maradni, megértőbb természetvédelemre van szükség és nem kell megállni az érdekek képviselőiben, folytatni kell ezt a munkát.

A NEFAG Zrt. kiváló körülményeket biztosított az ülés számára. Minden résztvevő a helyszínen és számosan utólag is gratuláltak a szervezéshez. Apró részletre is figyeltek, az erdei iskola terem díszítésére, a hangosításra, az elhelyezésre, az étkezésre, a kiszolgálásra, a helyi specialitásokra. Külön elismerésre méltó volt az erdészet környében kialakított erdei iskola komplexum, állatbemutatóval, játszótérrel, faházzal. Láthatták a képviselők, hogy az erdész kiemelten foglalkozik a jövő nemzedék környezeti nevelésével, nem favágó! Igazi mérnöki módon megszervezett rendezvény volt! Köszönet Horgosi Zsolt vezérigazgatónak, Dégi Zoltán erdészvezetőnek, Horváth Ernőnek az Erdei Művelődési Ház vezetőjének és munkatársaiknak.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

A természetközeli erdőgazdálkodás és a szálalóerdő

A természetközeli erdőgazdálkodás kritériumait leginkább kimerítő Pro Silva alapelvek gyakorlati teendőit nem lehet azonosítani a szálalóerdő üzem móddal, viszont az is elmondható, hogy a Pro Silva alapelvek szerinti folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás egyik legfontosabb feltétele a szálalóerdő működésének megértése és kezelésének elsajátítása. A Pro Silva alapelvek alkalmazásuktól függően jelenthetnek erdészeti filozófiát, holisztikus szemléletet vagy gyakorlati útmutatót. Sajátosságuk, hogy a modern ökológia gyakorlatba átvihető ismereteit ötvözik a sokkal korábban kialakult szálalóerdő-kezelés fortélyaival és ennek következtében a jelenleg ismert erdőgazdálkodási irányzatok közül a természethez legközelebb álló erdőgazdálkodási gyakorlatot hirdetik. A Pro Silva alapelvei szerinti kezelés a természetes erdőkhöz közel álló erdők kialakítását eredményezi, amelyben a természetes folyamatokat az ember a lehető legkisebb mértékben befolyásolja, és ha lehet, akkor előnyére, saját céljainak érdekében használja fel. Az egykorú állományok folyamatos borítású, természetes állapothoz közeli erdőkké történő átalakítása összetett feladatot állít a szakemberek elé. A beavatkozások célja egyrészt az erdőállományok szerkezetének közelítése a természetes erdő szerkezetéhez (a szálalóerdő-szerkezet segítségével), vagyis őshonos fajokból álló, vegyes korú és mozaikos szerkezetű, elegyes szálerdők kialakítása, másrészt az erdőállomány ökológiai és ökonómiai értékének növelése. Az ilyen elvek által kezelt folyamatos borítású erdők megértésére, leírásukra, a velük történő gazdálkodásra leginkább a szálalóerdőkkel kapcsolatos ismereteket használhatjuk fel.

A szálalóerdők

A szálalóerdőt a vastagsági csoportok között meglévő sajátos törzsszám- és fatérfogat-arányok jellemzik. A szálalóerdőben a faegyedeket általában négy vastagsági csoportba soroljuk: I. utánpótlás, II. vékony (aljfa, Schwachholz), III. közepes (középpállomány, Mittelholz), IV. méretes (főállomány, Starkholz). Az eltérő adottságok következtében létrejött szálalóerdők között a vastagsági csoportok elkülönítésében finom különbségek találhatók, azonban abban szinte mindegyik megegyezik, hogy a II., III., IV. vastagsági csoport törzsszám és fatérfogat adatait mérik fel. Az I. utánpótlás állományt, amely a legvékonyabb fákat tartalmazza, csak területben tartják nyilván. Az alábbi modellek jól mutatják a szálalóerdők jellegzetességeit, azonban az itt található arányok bizonyos határok között változhatnak (Roth, 1935, Biebl-Fritzlar, 2006):

A thüringiai lombos szálalóerdők modelljét részletesebben is érdemes megismerni, hiszen a legközelebb állhat a hazai lombos erdeink lehetséges szálalóerdő modelljeihez.

A szálalóerdőkben az élőfakészlet kevesebb, mint az azonos termőhelyi adottságokkal bíró, véghasználati kor előtt álló erdőkben, annak érdekében, hogy a rendelkezésre álló víz-, fény- és tápanyagforrások részben az erdő folyamatos megújulását szolgálhassák.

A szálalóerdők kialakítása

A fenti szálalóerdő modellek elsősorban iránymutatásként érdekesek, mert

az adott területre alkalmazható helyi modell a termőhelyi adottságok, a területen jelenlévő fajok, és az ökológiai lehetőségek által behatárolt célok függvényében a főbb sajátosságokat megtartva alakítható ki. Ilyen szempont például, hogy mennyi holt faanyag felhalmozását tűzik ki célul, és hogy a gazdasági hasznosításra szánt legjobb minőségű faanyagot milyen vastagsági határig célszerű legtovább fenntartani. Amennyiben 70-80 cm-es értékfákat nevelnek vagy a leendő vastag holtfa mennyiségét emelik, akkor az élőfakészlet és a vastagsági csoportok közötti törzsszám és élőfakészlet-arányok eltér-

1. táblázat. A vastagsági csoportok elkülönítése

Vastagsági csoport	Couvet (Svájc) cm	Hasliwald (Svájc) cm	Thüringia (Németország) cm
I. Utánpótlás	0 – 12	0 – 15	0 – 6
II. Vékony	13 – 32	16 – 25	7 – 24
III. Közepes	33 – 52	26 – 39	25 – 49
IV. Méretes	52 –	40 –	50 –

* Pilisi Parkerdő Zrt. termelési főmérnök

2. táblázat. Különböző szájalóerdő modellek **Értékfák**

Vastagsági csoport	Couvét (Svájc)		Hasliwald (Svájc)		Arnegg (Svájc)		Thüringia (Németország)	
	N %	V %	N db	V %	N db	V %	N %	V %
II. Vékony	50	13	93	11	-	18	60-70	10-15
III. Közepes	40	56	102	18	158	34	20-30	40-45
IV. Méretes	10	31	-	71	67	48	10-20	45-50
Élőfákészlet	(bm^3/ha)	350		500		322		180-360
Növedék	(bm^3/ha)	10,2		8		7,5		6-9

3. táblázat. A thüringiai nemeslomb szájalóerdők modellje (Biehl - Fritzlar 2006)

Vastagsági csoport	$D_{1,3}$ cm	N %	V %
II. Vékony	7,0 – 24,9	60-70	10-15
III. Közepes	25,0 – 49,9	20-30	40-45
IV. Méretes	50,0 -	10-20	45-50

Optimális élőfákészlet a felső magasság függvényében: <27m: 180-240, 27-32m: 240-300, >32m: 300-360 bm^3/ha .

nek attól az állapottól, amikor az értékfákra vonatkozó célátmérő kisebb vagy a holtfa mennyisége kevesebb.

Amennyiben kiinduló állapotban a szájalóerdő-szerkezet elérésére még elég idő áll rendelkezésre (pl. a középkorú erdőkben), az egyik fontos cél az állomány legjobb adottságú törzsei (értékfák) helyzetének és növekedésének biztosítása. A másik fontos cél a természetes újulat-csoportok megjelenésének elősegítése a szájalóerdő szerkezet kialakításának késedelem nélküli megkezdése érdekében (1. ábra). A nyitandó lékek száma és nagysága függ a rendelkezésre álló időszak hosszától (hány év alatt alakítjuk ki a szájalóerdő szerkezetet), függ a visszatérési időtől (hány évente térünk vissza beavatkozással pl. 1-5 év), és függ az optimális léknagyságtól is (mekkora lékméretnél optimális az újulat betelepülése). Az utánpótlás állományt célszerűbb területben mérni (ellentétben a többi vastagsági csoporttal,

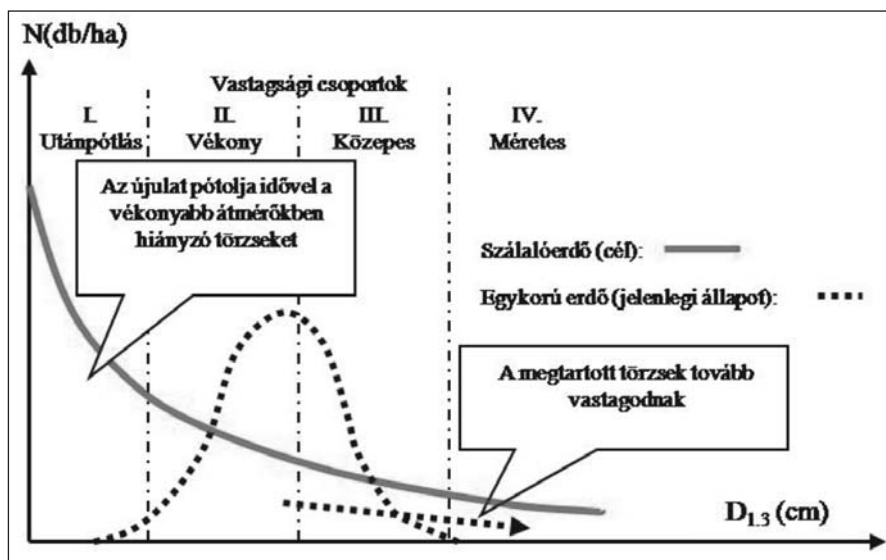
ahol törzszám a mérvadó), ezért a fenti alapon kiszámolható szükséges terület, és levezethető a nyitandó lékek száma.

$$L = \frac{10\,000}{f} * M$$

- L lékek száma (db/ha),
- I átalakítás időtartama, vagy az át-szállási idő (év),
- f visszatérési idő (év),
- M optimális lékméret (m^2).

Példa: 100 éves átalakítási időszak (I) esetén, ha a visszatérési idő (f) 5 év, és az optimális lék nagysága (M) 250 m^2 , akkor 2 db/ha 250 m^2 -es léket kell nyitni az állományban.

A jelölés elvégzésekor az állomány törzseit minősíteni kell. A minősítés során a törzseket értékfá, segítőfa és kivágható fa osztályba soroljuk.

1. ábra. A szájalóerdő és az egykorú erdő átmérőeloszlása

Értékfák alatt az adott termőhelyre jellemző főfafaj (az elegyfajok közül) a nemes kemény lombos elegyfajok (pl. HJ, KJ, MK, CSNY, BABE, KH, NH stb.) jó törzsminőséggel és fejlődőképességgel rendelkező egyedeként értjük (2. ábra). A törzsminőség meghatározásánál a termőhelytől és az átlagos magasságtól függően a törzs törése, a legértékesebb alsó szakasza (6-12 m) a mérvadó. Az értékfák koronafejlődésén egyrészt a horizontális, másrészt a vertikális növekedést értjük. A hori-

zontális növekedés a korona vízszintes vetületének átmérő-növekedésével jellemezhető. A vertikális növekedés összefüggésben van a famagasság növekedésével, amely pozitívan befolyásolja a korona hosszát, ellentétben a korona alsó részének elhalásával, a törzs feltisztulásával, amely viszont negatív hatású. A famagasság növekedése a fajfaj és termőhely függvényében alakul, és bizonyos idő után lelassul (amelyre nincs közvetlen befolyása a beavatkozásoknak), azonban a korona alsó részének elhalására az erdőnevelési munkák a környező árnyalás szabályozásával már közvetlen hatást gyakorolnak. Amikor az ágtiszta értékes alsó törzsrész hossza elér egy bizonyos termőhelyre és fajfajra jellemző értéket, a további feltisztulást lassítani kell, hogy az élő koronafelület számottevően ne csökkenjen. A szájalóerdőben az ideális értékfá koronamagassága a fa magasságának 40-50%-a, a korona átmérője a méretes fák esetében a mellmagassági átmérő 18-20 szorososa.

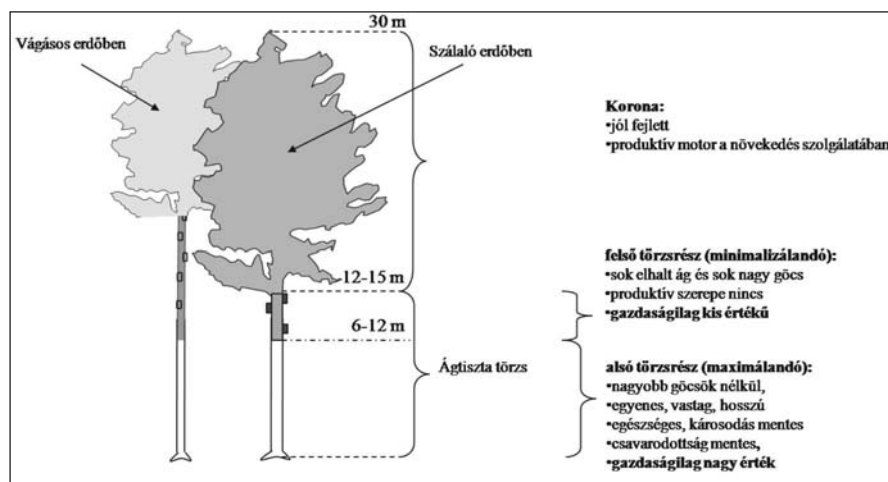
Az egyik legfontosabb tapasztalat az, hogy az értékfák elhelyezkedése az erdőben nem egyenletes, hanem véletlenszerűen szálankénti vagy csoportos (Kató, 1989), ezért kerülni kell az egyenletes hálózatra való törekvést.

Segítőfák

Az erdőben ökológiai és ökonómiai szempontból egyaránt fontos faegyedek:

A termőhelynek megfelelő kemény- vagy lágy lombos elegyfajok, amelyek ökológiai szempontból képviselnek kiemelkedő értéket, árnyalják a talajt, segítik az értékfák fejlődését, javítják törzsminőségüket.

A főfafajhoz tartozó, azonban gazdasági értékkel nem rendelkező fák, amelye-

2. ábra. Az értékfá ideális törzs és korona arányai (Ebert 1994).

ket más – elsődlegesen az ökológiai – szerep betöltése miatt nem szabad az adott időpontban eltávolítani az állományból.

Segítőfának minősülnek az elszáradt lábán álló fák, és a közvetett gazdasági, ökológiai vagy esztétikai értékkel bíró faegyedek (közvetett gazdasági érték pl. az értékfák törzsárnálása, ökológiai érték az odvas fa, a nagyméretű matuzsálem, a szükségesnél ritkábban jelenlévő elegyfa és egyáltalán a holtfa képződéséhez szükséges fák).

Kivágható fák

Az erdőben ökológiai és ökonómiai szempontból is nem kívánatos, illetve kevésbé fontos faegyedek:

A termőhelyidegen, nem kívánatos fajok gyedei.

Az értékfák megfelelő fejlődését akadályozó fák.

A termőhelynek megfelelő fafajok (főfafaj, elegyfaj) közül a gazdasági értékben nem növekvő egyedek (már kulminált), kivétel a segítő szerepet és az ökológiai szerepet betöltő faegyedek.

A lékek kialakításánál eltávolítandó fák. Természetesen a lékek helyét úgy kell megválasztani, hogy a beleszó faegyedek lehetőleg az előzőekben leírt szempontok szerint is kivághatóak legyenek.

Az átalakítás

A természetközeli állapot felé történő átalakítás folyamatát, az egykorú vágásos erdő többkorú szálalóerdővé történő alakítását Schütz (2001), négy különböző szakaszra különíti el:

– **A differenciálódás szakasza**, amelyben segítjük a fejlődés szempontjából értékesebb állományszerkezeti elemeket.

– **A felújulás elősegítésének szakasza**, ahol a fő hangsúly az újulatcsoportok megjelenésére és fejlődésére he-

lyeződik a térben és időben váltakozva előidézett, kis és szabálytalan alakú lékek megnyitásával. Természetesen a meglévő újulat-csoportokat fel lehet használni, és ahol nem állnak elegendő mennyiségben rendelkezésre, ott az alkalmas foltokban elő lehet segíteni megjelenésüket.

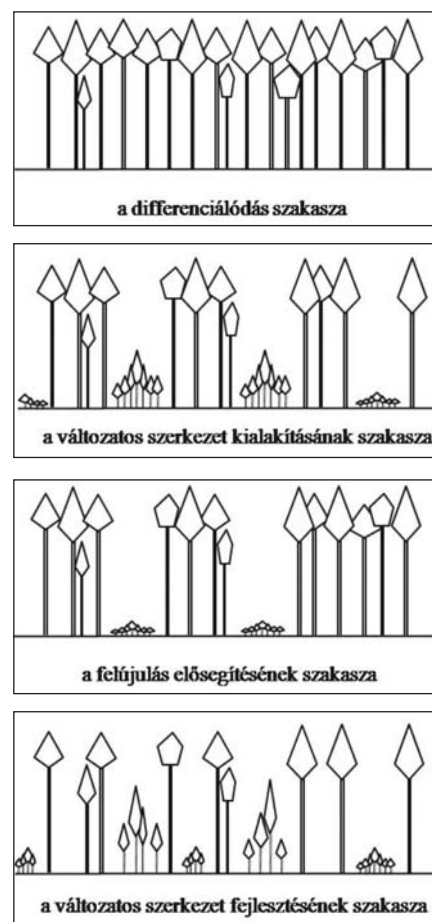
– **A változatos állományszerkezet kialakításának szakasza**, ahol a fő cél a szerkezeti elemek megfelelő horizontális és vertikális eloszlásának kialakítása. (A különböző vastagságú és magasságú, más-más méretcsoportba tartozó törzsek mozaikos csoportjainak létrehozása.)

– **A változatos állományszerkezet fejlesztésének szakasza**, amely a kialakult csoportok, mozaikok vertikális fejlődésének biztosítását, az egyes szerkezeti elemek önállóságának megteremtését szolgálja. A szálalóerdő jellegzetes mozaikosságának, szerkezeti változatosságának megőrzésén folyamatosan örkölni kell, mert a lombos erdőben a magasabb törzsek csoportjai képesek újra és újra az újulat és a fiatalabb törzsek csoportjai fölött bezáródni és ezzel magassági növekedésüket és az erdő szerkezeti változatosságának kialakulását megakadályozni.

Az egyes erdőfoltokban a szakaszok szigorúan egymás után következnek, viszont egy adott erdőterületen a különböző szakaszok foltonként elkülönülve egyszerre jelen vannak. A jelölés során figyelembe kell venni a fenti szakaszok hierarchikus egymásra épülését.

A jelölés irányelvei

A beavatkozást inhomogén módon kell végezni, törekedve, hogy a természetes erdő szerkezetét fokozatosan közelítse meg, ügyelve a fenti szakaszok tudatos megfigyelésére és alkalmazására.

3. ábra. Az átalakítás négy szakaszának bemutatása Schütz (2001) alapján

ra (3. ábra). Az értékfák növekedésének kialakítását el kell végezni, a terület más részén – ahol értékfá nem található – óvatosabb beavatkozások kívánatosak (differenciálódás szakasza). A faállomány egyedeinek vastagsági differenciálódását, egyrészt a domináns értékfák fokozottabb vastagodásának biztosításával, másrészt vékonyabb törzsek (pl. a második szintben lévő faegyedek) meghagyásával kell elősegíteni.

Erősebb nyitás alkalmazható ott, ahol felújulási lék létrehozására kerül sor (felújítás szakasza), máshol a már meglévő újulatcsoportok területi kiterjedését és magassági fejlődését kell biztosítani (a változatos szerkezet kialakításának szakasza), vagy a korábbi újulatcsoportokból kifejlődött méretesebb fa-csoportok további vertikális fejlődését kell megalapozni (változatos állományszerkezet fejlesztésének szakasza).

a) Az értékfák fejlődését leginkább a növekedés kialakításával lehet biztosítani, a koronafejlődésüket zavaró fák eltávolításával, akár szálanként, akár kisebb csoportban helyezkednek el. A csoportban álló értékfák koronáit egységes koronateréként kell tekinteni, amíg a törzsek minősége megközelítően azonos,

és ennek az egyesített koronának kell megfelelő növényteret biztosítani.

b) A szálanként vagy kisebb csoportokban szabálytalanul elhelyezkedő értékfák körüli növényter kialakítása eleve egyenlőtlen beavatkozást fog eredményezni, amelyet nem szabad feloldani a többi területen az egyenletes hálózat kialakításával. A talajra jutó fény és hő együttes szabályozása akkor optimális, ha megfelelő mennyiségű fény jut az állományba anélkül, hogy az állomány belseje és a talaj jobban felmelegedne. A sűrűbben meghagyott állománycsoportok lezárják a fény útját és csökkentik a belső légmozgást az állomány belsejében. A főfafajok (bükk, kocsánytalan tölgy) magjainak csírázásához, az elegyfajok, a cserjék és a lágyszárúak fékentartásához ezek a körülmények ideálisak. A sűrűbben hagyott foltokban a növényter szűkössége miatt a törzsek vastagodása is lassabb, így a megfelelő növényterrel rendelkező, gyorsabban vastagodó értékfákkal együtt az átmérőeloszlás széthúzása jó hatásokkal teljesíthető.

c) Alsó szintben lévő törzset akkor lehet kijelölni, ha az a termőhelynek nem megfelelő faj vagy további segítő szerepet már nem tölt be, vagy például, a természetes újulat vagy a vékonyabb törzsek csoportjainak további fejlődését már számottevően akadályozza.

d) Olyan területeken, ahol nincs közelben értékfák, amelyek az érdekében be lehetne avatkozni, és nem sérül az inhomogén beavatkozás elve, ott más egyedekből is ki lehet venni (pl. faanyagnyerés vagy lécek nyitása céljából). Különösen igaz ez, ha a szálanerdő szerkezet kialakításához és a megfelelő élőfakészlet kialakításához szükség van rá.

e) A segítőfák védelmére ügyelni kell, mivel az állomány egyenletes megbontását el kell kerülni. A segítőfák megfelelően árnyalják a talajt és az értékfák alsó értékes törzsrészét.

f) A gazdasági értékben kulminált és különösebb ökológiai értéket és szerepet nem képviselő törzseket el lehet távolítani.

g) Meg kell becsülni az adott állományra jellemző átmérőeloszlást a vastagsági csoportok szerint (vékony-közepes-méretes), és a beavatkozás során az optimálisnak vélt modellnél népe-sebb vastagsági csoportokba tartozó, gyengébb minőségű fák kivételére kell koncentrálni, amellyel segítjük a célként tekintett szálanerdő-szerkezet kialakítását. A belenyúlás erője, a kikerülő fatérfogat általában az erdőrésztletben adott gyakoriságú visszatérésnél (1-5 év) az adott időszak növedéke alatti, és csak abban az esetben lehet ezt meghaladni, ha az élőfakészlet nagyobb az optimálisnál.

Az átalakítás és a szálalás ellenőrzése

A szálanerdőben időszakonként ellenőrizni kell, hogy a modellhez képest milyen jellemzőket találunk. Erre leginkább az ellenőrző eljárás ajánlható. A modellt természetesen a terület adottságai és a kezelés alapján kell felállítani.

Időszakonkénti próbatéres felvétellel (kisebb terület esetén teljes felvétellel) meg kell állapítanunk, hogy a modell jellemzőihez képest a területen milyen átmérőeloszlás és élőfakészlet található, és meg kell állapítanunk a legutolsó időszakra jellemző növedéket. Ezeket az adatokat alapul véve a következő időszak tennivalói megtervezhetők. Számítani kell arra, hogy a növedék az átalakítás során időszakra időszakra ingadozik.

Az adott területen a gazdálkodás céljainak megfelelő modellt meg lehet ad-

ni az optimális élőfakészlettel (esetleg minimum és maximum értékekkel), körlappal, és az egyes vastagsági csoportok törzsszám és fatérfogat arányával, pontosabban az egyes átmérőkhöz tartozó ideális törzsszámmal.

Összefoglalás

A szálanerdőkben zajló folyamatokat látva a szakember közelebb kerülhet a természetes erdők működésének megértéséhez. A Pro Silva alapelvek minél több elemét alkalmazva a természetes erdőkhöz legközelebb álló állapot kialakítása érhető el. A minőségi csoportos gyérités arra a fontos felismerésre épít, hogy a jó minőségű törzsek nem egyenletes hálózatban helyezkednek el az állományban és így számottevően megemeli a véghasználati fatömeg értékét. Azonban a korona horizontális kiterjedésének növelésére kevésbé hajlamos fenyőkkel szemben a lombos fajok (különösen a bükk) nagyobb mértékben képesek koronájuk fejlesztésével a záródásban keletkezett rések kitöltésére akár idős korban is. Emiatt a minőségi csoportos gyérités nem alkalmas a folyamatos erdőbo-

4. táblázat. A Mexikó-pusztai Pro Silva bemutatóterület modellje

Vastagsági csoport	D _{1,3} cm	N %	V %
II. Vékony	11 – 25	45	10
III. Közepes	26 – 50	40	40
IV. Méretes	51 -	15	50

Optimális élőfakészlet 330 bm³/ha (11 cm-től), és a legjobb törzsek 70 cm-ig is fenntarthatóak

rítást biztosító erdőgazdálkodásra történő átvezetésre, mert az eljárás célja más és közben nem fordít figyelmet a megfelelő állományszerkezet kialakítására. Az egyenletes állományszerkezetet valamelyest fellazítja ugyan, azonban nem eléggé és igen lassan, így az újulat folyamatos betelepődése és növekedése is elmarad. A javasolható eljárás a csoportos és az egyedenkénti szálalás váltakozó alkalmazása, figyelemmel követve az átalakításnál javasolt szakaszokat.

Irodalom

- Biebl H. - Fritzlár D. (2006): Buchen-plantenwald Hainich.
- Ebert H.-P. (1994): Die Plenterung. 3rd edit. Rottenburg: Schriftenreihe FH Forstwirtschaft N° 1. 1, 112 pp.
- Kató F. (1989): A minőségi csoportos gyérités az idő tükrében, EFE. Tud. K. 2, 5-23.
- Roth Gy. (1935): Erdőműveléstan II. – Rőtig-Romwalter, Sopron.
- Schütz, J.-P. (2001): Opportunities and strategies of transforming regular forests to irregular forests. Forest Ecology and Management 151, p. 87-94.

Tűz! Tűz! Tűz, szerte Európában

Amikor a Közönségkapcsolatok Szakosztálya május végén szakosztályülést tartott a Pilisi Parkerdő Zrt. Erdészeti Információs Központjában az erdőtüzekről és az ehhez kapcsolódó kommunikációról, még nem sejtettük, hogy az utóbbi évek legdrámaibb erdőtüzei lángolnak fel Európában. A rendezvény előadójaként sikerült

megnyerni Dobson Tibort, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szóvivőjét és Nagy Dániel erdőmérnököt, aki nemzetközileg elismert szakértője az erdőtüzeknek. A rendezvény óta sok víz lefolyt a Dunán, de sajnos sok-sok ezer hektár erdő vált a tűz martalékvá szerte Európában és hazánkban.

Nemzetközi tendenciák a vegetációtüzek elleni védekezés területén

Sevillában került májusban megrendezésre 88 ország szakembereinek részvételével a IV. Nemzetközi Vegetációtűz Menedzsment konferencia. A konferencia célja a széles körű tapasztalatcsere mellett, szakértői szinten a nemzetközi együttműködés és segítségnyújtás lehetőségeinek és akadályainak feltárása, közös megoldási javaslatok kidolgozása és megismertetése a politikai döntéshozókkal. *(Régi tapasztalat, hogy egy adott ország politikai döntéshozóinál a hazai szakemberek által megfogalmazott számos szakmai javaslat süket fülekre talál, de ha ugyanez a javaslat külföldről vagy egy nemzetközi szervezettől érkezik hamar jó és követendő gyakorlat lesz belőle.)*

Konferencián plenáris ülések mellett, 13 regionális munkacsoportban és speciális területek szerinti tematikus üléseken zajlott az egyeztetés.

A klímaváltozás világszerte jelentősen befolyásolja a vegetációtüzek környezeti feltételeit. Azonban sok sajtóhírral ellentétben elsősorban nem a tüzek száma fog növekedni, hiszen a boreális régiót és É-Amerika egyes részeit kivéve a tüzek keletkezéséért világszerte túlnyomórészt embertársaink szándékos és gondatlan magatartása okolható.

De akkor mi változik?

Elsősorban a tüzek intenzitása, melynek következtében nehezebb lesz kontrollálni ezeket a tüzeket, a „forróbb” tüzeket sokszor még a tűzrezisztens növénytársulások sem tudják tolerálni. Mindamelllett megnő a tűzveszélyes időszakok hossza, s ennek következményeként közvetetten, aktív emberi közreműködéssel valóban nő a tüzek száma is.

A vegetációtüzek elleni védekezésnek figyelembe kell venni az adott terület, régió szocio-ökonómiai, gazdasági viszonyait is. Világszerte emelkedik az ember okozta tüzek száma és aránya.

A mediterrán területeken nemcsak azért egyre súlyosabbak a tüzek, mert kissé melegebbek a nyári hónapok, ha-

nem azért is, mert számos területen megnőtt az éghető biomassza mennyisége, egyrészt telepített állományok (pinus, eukaliptusz), másrészt az átalakult vidéki életforma következtében. (már nem gyűjtenek tűzifát, a legeltetés is visszaszorult).

Amerikában és Ausztráliában sem a vegetációtűz költözik be a városba, hanem egyre több ház épül a természetbe. Ezért az ottani szakemberek véleménye szerint a megoldást nem a több mint 1 milliárd dolláros amerikai vegetációtűzvédelmi költségvetés további növelése, hanem az építési tűzvédelmi szabályok módosítása jelentheti.

Teljes egyetértés alakult ki szakértői szinten abban, hogy a jövőben az egyetlen lehetséges út az integrált vegetációtűz-védelem, azaz a tűz megelőzés tűzoltással egyenrangú kezelése, a sokkal költséghatékonyabb megelőzési tevékenység finanszírozásának megteremtése. A tűz megelőzésnek tájékoztató és oktatási programok mellett az er-

dő és mezőgazdasági területek kezelésénél is fontos szerepet kell kapnia.

Az integrált vegetációtűz elleni védekezés módszereit összefoglaló dokumentumként, a témával foglalkozó NGO-k, nemzetközi és kormányzati szervezetek együttműködésével készített, s a FAO által kiadott fire management guideline. A dokumentum az integrált vegetációtűz menedzsment legfontosabb módszereit, fogalmait, tapasztalatait ismerteti. Minden ország összehasonlíthatja a saját rendszerét a javaslatokkal, és amennyiben valamilyen területen segítségre van szüksége, a most létrehozott, FAO által koordinált „fire management action alliance” kezdeményezésen, vagy Global Fire Monitoring Center által koordinált korábban létrehozott UN-ISDR ENSZ „vegetációtűz hálózaton” keresztül erre is van lehetőség. Megkereshetők azok az országok és szakemberek, akik az adott területen már jelentős tapasztalattal bírnak.

Hosszú évek kitartó küzdelme után az európai szakemberek is egyre szélesebb körben kezdik felismerni a tűz szerepét a tűz elleni védekezésben. „A tűz jó szolga, de rossz mester” és mint szolga a vegetációtűz menedzsment és a tűzoltás fontos szereplője. Mindenki tudja, hogy az ellentűz a tűzoltás egyik hatékony módszere, mégis nagyon kevesen voltak és vannak Európában, akik egy ellentűzet vagy kiégetést (biomassza eltávolítása adott területről a tűzfrontok találkozása nélkül) biztonsá-

Fotó: Kefag Zrt.

gosan végre tudnak hajtani vagy le tudnak vezényelni. Ha az ember ilyet akart tanulni, gyakorolni erre jobbra csak a tengerentúlon volt lehetőség.

A 2006-ban Uniós támogatással indult több mint tíz ország részvételével folyó új tűzvédelmi projekt célja a tűz mint szolga megismerése, megismertetése. A tűznek a tűzoltáshoz történő felhasználási lehetőségei mellett a projekt kiemelten foglalkozik az ellenőrzött tüzek alkalmazási lehetőségeinek ökológiai és ökonómiai vonatkozásaival is.

Összességében elmondható, hogy a korábbi nemzeti, esetleg bilaterális kutatási programok és fejlesztések helyett egyre inkább a nemzetközi és regionális együttműködés kerül előtérbe.

Számos sikeres nemzetközi vegetáció-tűz-kutatási projekt mellett az elmúlt években tartott nemzetközi tűzoltási gyakorlatok és soknemzetiségű „éles” bevetések rámutattak a nemzetközi segítségnyújtás kritikus pontjaira. Általában jelentős nehézséget okoz a kommunikációs kapcsolat megteremtése az egységek között, az utánpótlás megszervezése a

különböző típusú eszközökhöz, s talán a legnehezebb az egyes nemzetek által használt és ismert vezetési struktúrák gyors „összefésülése.” Ez utóbbira vonatkozóan már az előző konferencián Sydneyben megfogalmazódott a javaslat, hogy nemzetközi részvétellel zajló káreseményeknél egységesen az ún. Incident Command System (ISC) kerüljön alkalmazásra. Az elkövetkező időszak fontos célja, hogy minél több ország szakemberei megismerjék az ISC rendszert.

A következő konferencia 2011-ben Dél-Afrikában kerül megrendezésre, s bár kicsi az esélye, hogy a tüzek száma és kiterjedése addigra csökkenne világszinten, reméljük a drasztikus növekedést a komplex megelőzési tevékenység fejlesztésével és nemzetközi együttműködéssel sikerül megakadályozni.

Debreceni Péter

MGSZH Erdészeti Igazgatóság,
debreceni.peter@aesz.hu

Nagy Dániel

Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
(Global Fire Monitoring Center)
daniel.nagy@gfmc.org

Az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatóság közleménye az erdei tüzesetekről

Ebben az esztendőben a tavaszi időszakban is jóval több és nagyobb kiterjedésű erdőtűz volt mint a korábbi években.

Az erdőtüzek nagyságrendjét illetően 2007-ben kiugróan magas károsított terület várható, az évi mintegy 1000-1500 hektár átlagos területhez képest ez idáig 2400 hektár erdő égett le, mely területen a kár mértéke nehezen és csak a későbbiekben becsülhető. Nagyságrendje a felújítások költségeivel együtt 4 milliárd Ft-ra tehető.

Az erdőkből, illetve erdőfelújításokban a szélsőséges időjárás, a szárazság és a hőszegnapok is kiugróan nagy károkat okoznak. Az Erdészeti Igazgatóság gyors

felmérése alapján mintegy 15 ezer hektár – mintegy 10 milliárd Ft értékű – erdősítés semmisült meg ez idáig és ez a terület és érték minden nappal növekedik.

A nyári hosszan tartó szárazság következtében az elmúlt héten kialakult erdőtüzek fenyvesállományokban felszíni tűzből szinte azonnal koronatűzzé fejlődtek, és a lombos állományokban terjedő felszíni tüzek terjedési sebessége is magasabb volt a megszokottnál. A nagyobb területű, intenzív koronatüzek könnyebben okoznak olyan problémát is, amikor a füst miatt a közúti, vasúti forgalom korlátozása szükséges.

Egy kisebb erdőtűz is érzékenyen érint még nagyobb erdőgazdálkodót is, a kisebb magán-erdő-gazdálkodóknál pedig gyakran másfél évtized gondoskodása, munkája válik a tűz martalékává.

Az erdei tüzesetek ideai száma és kiterjedése különösen jelentősnek tekinthető az elmúlt évekhez ké-

Fotó: Kefag Zrt.

pest, melyekben éves szinten nem mindig haladta meg az 1000 hektárt, s túlnyomórészt a talajszint közelében pusztított, a fák koronáját nem érte el.

Erdeink Európa szerte elismert változatossága és fajgazdagsága folytán az ilyen jellegű katasztrófák, szemben például a mediterrán országokban éves rendszerességgel visszatérő erdei tűzvészekkel, ez idáig egyáltalán nem voltak jellemzőek.

Sajnos hazánk éghajlatának szárazodásával párhuzamosan, illetve a csapadékhiányos időszakok növekedésével a még oly szakszerűen kezelt erdők is áldozatul estek az ideai erdőtüzeknek.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a természeti értékeinkért aggodó állampolgárok, illetve társadalmi szervezetek által a tüzesetek kapcsán megfogalmazott, erdőgazdálkodást bíráló véleménye szakmailag nem kellően megalapozott.

Egyrészt, az oly sokszor kritikusan emlegetett tarvágások felújítások és az erdőtüzek előfordulása között semmilyen összefüggés nem állapítható meg.

Másrészt, a Nagyalföld klimatikus és hidrológiai viszonyai meghatározzák az ott tenyésző fafajok, faállományok körét.

A jogszabályi kötelezettségek kizárólag a termőhelynek megfelelő, őshonos fafajokat engedélyezik (például fehér nyár, boróka stb.) ott, ahol azok megmaradására reális esély van. Ezen szabályozás betartása felett az erdészeti hatóság éberem őrökdi.

Az őshonos fajok tenyészetére alkalmatlan, különösen száraz és gyenge termőhelyeken azonban, egyéb fafajok, illetve faállományok is teret nyerhetnek. Ilyen fafajunk például az akác vagy az erdei fenyő, mely fajok faanyagának sokrétű felhasználási lehetőségeit (tűzifa, építési faanyag, méhlegelő stb.), illetve

Fotó: Felföldi Zoltánné

a helyi klímajavító hatásait sem kell különösképp hangsúlyoznunk.

Sajnos a jelenlegi események azt mutatják, hogy a tűz nem tesz különbséget őshonos és nem őshonos faállomány között. Az elsősorban emberi gondatlanság miatt keletkező tűzfészkek válogatás nélkül pusztítják az idős fehér nyáras–borókás védett természeti területeken álló erdőket és az idős akácokat, fenyveseket.

A szélsőséges időjárási viszonyok és a teljesen kiszáradt erdei növényzet miatt a nagy kiterjedésű, katasztrofális hatású erdőtüzek megelőzésének egyetlen módja az odafigyelés és a tűzvédelmi szabályok betartása!

Erdőtüzek Magyarországon

Magyarországon két fokozottan erdőtűz-veszélyes időszakot különíthetünk el. Az egyik kora tavasszal, hóolvadás után közvetlenül, amikor a kizöldülés előtt elsősorban rét- és tarlóégetések következtében gyullad meg az erdő, elsősorban lombos erdőtelepítésekben és felújításokban okozva igen jelentős károkat.

A második veszélyeztetett időszak a nyári hónapokra esik, amikor a hosszabb csapadéktalanság, forró időjárási viszo-

nyok következtében az erdei avar és tülevélreteg teljesen kiszárad. Ezek az erdőtüzek elsősorban eldobott cigarettacsikkok és a tűzgyújtási tilalom ellenére meggyújtott tábortüzek, nyári gazégetés következtében keletkeznek, elsősorban erdei és fekete fenyves állományokban, valamint idősebb lombos állományokban.

A magyarországi erdőtüzek 99 százaléka emberi tevékenység miatt keletkezik, túlnyomó részben gondatlanság miatt. A klímaváltozás következtében, a korábbinál forróbb nyarakon nem a tüzek száma nő meg jelentősen, hanem a terjedési sebessége és intenzitása. Így jóval nehezebb eloltani, és jóval nagyobb területet érintenek, mint korábban.

A tüzek megelőzése

A tüzek elleni védekezés leghatékonyabb módja a megelőzés, ezért az Erdészeti Igazgatóságnál jelenleg is több erdőtűz-megelőzéssel kapcsolatos projekt van folyamatban.

Még a PHARE program keretében kezdődött meg az erdőtűz információs rendszer kiépítése, mely az Erdészeti Hatóság és a Katasztrófavédelem által gyűjtött erdészeti-, tűzoltási- és tűzmelegelőzési adatokat egyaránt tartalmazza. Egy

projekt keretében a magyar szakemberekkel együtt dolgozó uniós szaktanácsadók segítségével az uniós elvárásoknak megfelelően átdolgoztuk az erdőtüzek megelőzésére vonatkozó jogszabályokat, új erdőtűz-kockázati besorolás készült, valamint elkészült az országos erdőtűz-védelmi terv, amely az egyes szervek feladatait pontosítja, és 2007. végéig elkészülnek a veszélyeztetett megyékre vonatkozó erdőtűzvédelmi tervek is.

A PHARE projekt javaslatait figyelembe véve 2006-ban kezdődött a Forest Focus Erdőtűz-megelőzési program. A projekt célja:

- a magyarországi erdőtűzokok és kockázatok értékelése,

- speciális erdőtűz-kommunikációs stratégia és kommunikációs terv kidolgozása, erdőtűzvédelmi szimbólum keresése,

- célcsoport-specifikus oktatási anyagok és képzési tematikák kidolgozása erdészeti és tűzoltó szakemberek részére.

Közösen, emberi odafigyeléssel a hazai erdőtüzek 99 százalékát tudnánk megelőzni, kérjük segítségük az erdészeti és tűzoltó szakemberek munkáját.

*MGSZH Központ
Erdészeti Igazgatóság*

Hőmérsékleti rekordok fokozták a tűzveszélyt a Földközi-tenger térségében

A rendkívül magas nyári hőmérsékletek, és a száraz, forró szelek lobbanékony kánóccá változtatták a Földközi-tenger térségének egyes tájait. A tűzoltók Dél-Olaszország, Görögország és a Földközi-tenger más vidékein több ezer hektáron 24 órán át dolgoznak szakadatlanul, hogy megfékezzék az embert és a növényzetet fenyegető lángokat – olvasható a FAO Rómában, július 30-án kiadott közleményében.

A FAO adatok szerint, évente körülbelül 50 ezer tűz söpör végig a mediterrán erdőknél és más erdős, fás területeken. A Földközi-tenger térségében a tüzek 95 százalékát az ember okozza. Gyújtogatás, hanyagság, különösen az eldobott égő cigaretta, a grillezés és a tábortüzek gondatlan kezelése sok tűz kiváltója.

A FAO megjegyzi, hogy miközben a tűz fontos és széles körben elterjedt eszköze az agrárgazdálkodásnak, az ökológiai folyamatok fenntartásának, a természetben keletkező tüzek hatalmas gazdasági és környezeti károkat okozva, emberek és állatok életét követelve, több millió hektár erdőt és más növényzetet pusztítanak el.

Tűzoltásra minden nyáron közel 30 ezer embert mozgósítanak a Földközi-tenger térségében. Ez a létszám a rendkívül kockázatos években, a fegyveres erők bevonásával, akár 50 ezerre duzzadhat.

A megemelkedett hőmérsékleti értékeken túl a mediterrán vidékeken tapasztalható társadalmi és gazdasági fejlődés – így a vidék elhagyása a lakosság városokba költözésével –, a leletetés, a tűzifa- és takarmánygyűjtés általános visszaeséséhez vezetett, aminek következtében felhalmozódott a rendkívül gyúlékony erdei avar és cserje. Ez pedig a nehezen eloltható hevesebb, és súlyosabb tüzek kialakulásához vezet.

A legtöbb ország rendelkezik olyan törvényekkel, melyek betartásával a tüzek elharapódzása megelőzhető vagy megfékezhető. Sok ország dolgozott ki tűzmelegelőzési programokat vagy terveket, de kevés olyan ország van, amely rendelkezik a jogszabályok érvényesítésének képességével, vagy a programok irányításnak lehetőségével – közölte *Jose-Antonio Prado*, a FAO Erdővagyron Osztálynak igazgatója.

Sokba kerül a tűzoltás

A tüzeket általában kézi működtetésű eszközök vagy gépi berendezések segítségével, szárazföldi tűzoltó alakulatok végzik. A Földközi-tenger térségében a földi tűzoltóerőket gyakran me-revszárnyú repülőgépek, köztük kétél-tű repülőgépek és helikopterek egészítik ki. Becslések alapján, öt mediterrán ország (Portugália, Spanyolország, Franciaország, Olaszország és Görögország) évente több mint 2,5 milliárd eurót fektet a tűzmelegelőzésbe és oltásba. Az összeg 60 százaléka a berendezések, a személyzet és az üzemeltetés költségeire megy el, a fennmaradó részt megelőzési munkálatokra fordítják.

A nevelés, mint megelőzés

A sikeres megelőzés kulcsa – a közszolgálati kampányokat, iskolákat és közösségi csoportokat is bevonó – a tüzekkel foglalkozó, oktató-nevelő programokban rejlik.

Indiában például a közösségekben terjesztett, tudatos odafigyelésre építő projektekkal – több embert vonva be a megelőzési és az oltási munkákba –, egyes régiókban sikerült a tüzek keletkezésének arányát 90 százalékkal csökkenteni.

(ForestPress)

Örökerdők terjedésének támogatása

Új pályázati lehetőség a személyi jövedelemadó 1%-ából „Az erdők közjóléti célú védelmére és bővítésére” befolyt összeg felhasználására.

A pályázat célja a folyamatos erdőborítással járó, természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás támogatása, terjedésének segítése. A társadalom számára egyre fontosabbá válik az erdő közjóléti, természetvédelmi szerepe. A most igénybe vehető 216 millió Ft-os keret közel 30 ezer adózó adója 1 %-ának felajánlásával jött létre. Jól jelzi ez a támogatás azt, hogy az állampolgárok egyre tudatosabban fogalmazzák meg igényeiket az erdőgazdálkodókkal szemben, és azok előremutató törekvéseit támogatják.

Mint ismeretes, az országban sok helyen állami erdészetek és magán erdőgazdálkodók egyaránt olyan, valóban természetközeli erdőgazdálkodás megteremtésén fáradoznak, amely úgy biztosít faanyagot és ezen keresztül megélhetést, hogy közben az erdők közjóléti és természetvédelmi funkciói sem sérülnek. A kiránduló az ilyen erdőkben nem lát nagy kiterjedésű vágásterületet, és az erdei élővilág sem nélkülözi azokat a

szerkezeti elemeket (odvas fák, holtfa, változatos faállomány), amelyek elengedhetetlenek az adott területen való hosszú távú fennmaradásukhoz, az élővilág sokszínűségének megőrzéséhez.

Az új – bár sok esetben régi hagyományokra épülő – gazdálkodásra való átállás, az ismeretek átadása, a szemléletformálás ugyanakkor időigényes és költséges. A pályázat tehát a nagyközönség számára is jól érzékelhetően azon parkerdei tevékenységekhez és védelmi rendeltetésű erdők kezeléséhez kíván támogatást nyújtani, amelyek a folyamatos erdőborítás és az egészséges erdőkép kialakítása, az idős fák megtartása érdekében elengedhetetlenek és amelyek a közjóléti érdekeket szolgálva előkészítik a szálalásra, készletgondozó felhasználatra való áttérést. Támogatja a folyamatos erdőborítással járó erdőkezelésre való áttérés megtervezését, szakirányítását, az erdőgazdálkodáshoz szükséges szakismeretek oktatását és a széles körű ismeretterjesztést is, aminek eszközei lehetnek különféle kiadványok, filmek, tanfolyamok, oktatóhelyek vagy tanösvények. A pályázati célok meghatározásánál fontos szempont volt, hogy azok

segítsék az elkövetkezendő években igénybe vehető EMVA támogatások hatékony felhasználását, de ne legyenek átfedésben azokkal.

A kezdeményezők számára fontos, hogy a nyertes pályázatok példaértékű tevékenységek megvalósulását támogassák. Hisszük, hogy erdeink egy részének természetesebbé alakítása hozzájárul ahhoz, hogy mindannyiunk életminősége javuljon, és az erdész szakma is megerősíthesse a korábbi időkben annyira jellemző társadalmi megbecsülést, elfogadást.

„A támogatási rendelet 2007. augusztus 23-án, a Magyar Közlöny 2007/111. számában jelent meg, száma: 91/2007. (VIII. 23.) FVM rendelet „Az erdők közjóléti célú védelmét és bővítését szolgáló feladatok ellátásának 2007. évi csekély összegű (de minimis) támogatásáról, a személyi jövedelemadó 1%-ának adófitzetők által felajánlott részből képzett bevételből”. A rendelet teljes szövege az FVM honlapján is olvasható. Lapzártá idején jelenik meg az a pályázati felbírás, amely a támogatás igénybevételének részletes feltételeiről szól.”

Báder László,
Palocsa Egyesület

Elképesztő tudatlanság

Az erdő, amit szeretünk, de nem ismerünk

A hazánkban működő 19 állami erdészeti társaság összefogásával nemrégiben egy országos reprezentatív kutatás készült a lakosság erdőállománnyal és erdészetekkel kapcsolatos ismereteiről. Az eredmények megdöbbentők.

A megkérdezettek nagy része elégtelen és sokszor helytelen ismeretekkel bír. Sok esetben olyan alapvető kérdések megválaszolásával is komoly falakba ütközünk, mint például az erdész, illetve annak feladat- és foglalkozási körének meghatározása.

A köztudatban gyökerező alapvető tévhitek lerombolására néhány alapvető információ:

– Hazánk erdőterülete folyamatosan nő. Hazánk területének 20%-át erdők borítják, mely erdőterület az elmúlt 80 esztendőben 1 millió hektárral – 500 ezer futballpályányi területtel – nőtt, így az már meghaladja a 2 millió hektárt. A 2006-ban életbe lépett Nemzeti Erdőprogramnak köszönhetően a jövőben is

folytatódnak az erdőtelepítések, így erdősültségünk a közeljövőben meghaladja az ország összterületének 25%-át.

Minden egyes magyar állampolgárra több mint 1000 négyzetméter állami erdő jut, mely terület 5 lakóház területének felel meg. (E változás nemcsak Európában, de a világon is egyedülállóan számít.)

– Növényfajokban gazdag erdők. Büszkéek lehetünk rá, hogy hazánk területének több mint 9%-át eredeti növénytakaró borítja, valamint, hogy erdeink növényfajokban való gazdagsága a Föld átlagának csaknem tizenötszörösére tehető.

– Erdészek és erdőgazdálkodók. Az állami erdészeti társaságok az ország erdeinek 56%-át kezelik, szakmailag elhivatott szakemberekkel, összesen 1,2 milliárd hektár összterületen. Az erdészek és erdőgazdálkodók a természeti és társadalmi környezet, valamint a természetes életminőség megőrzése és javítása érdekében igyekeznek munkájukat végezni.

– Magánerdők. Magyarország további erdőterületeit (44%) magánszemélyek birtokolják. Az állami tulajdonú erdészeti társaságok egyre több magánerdő tulajdonos erdőkezelési feladatait látják el – az erdővédelem, környezetvédelem, természetvédelem, egészségügyi, szociális, turisztikai, oktatási-, kutatási szolgáltatások területén –, melynek köszönhetően újabb erdőterületek szakszerű kezelése válik biztosítottá.

– Turistaútvonalak. Az Európa szívében elterülő magyar rengeteg soha nem hitt területet foglal magában. Amennyiben a hazai erdőterületeken húzódnak, jelölt turistavonalak bebarangolására szánnánk magunkat, annyit gyalogolhatnánk, mintha 8-szor körbejárnánk Magyarország határvidékén. Hazánk területén 260 km hosszúságú erdei vasútvonallal működik, amelyeken évente több mint 1 millió kiránduló utazik.

A kutatási eredményekkel kapcsolatos további információkkal készséggel állunk rendelkezésére:

Öhlmüller Eszter
projektvezető, Ferling Kft.
70/3360-769

Átadták a szolnoki ökocentrumot

A szolnoki székhelyű NEFAG Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság életében kétségkívül jelentős dátum 2007. augusztus 27-e. Hiszen egy több éve zajló és számos beruházást magába foglaló, 200 millió forintos fejlesztési program záróakkordjaként ünnepélyes keretek között került átadásra az a rönkház, amelyben ezentúl az őszi és téli időszakban is lehetőség nyílik a klasszikus erdei iskolai foglalkozások megtartására.

Mintha a természet is örült volna, hisz verőfényes napsütés fogadta az ünnepségre érkezőket.

A párját ritkító, virágos rönkház előtti területen sokan gyűltek össze.

Horgosi Zsolt, a NEFAG Zrt. vezérigazgatója köszöntötte a megjelenteket, majd Herbály Imre országgyűlési képviselő, a Parlament Mezőgazdasági Bizottságának alelnöke méltatta e nagyarányú beruházás során megvalósult létesítményeket, ahol a betonházak „főklakásaiban” felnövő gyerekek karnyújtásnyira kerülhetnek a természethez, sőt annak részévé válva, tanulhatnak, alkothatnak, és játékos formában megismerhetik a növényeket, állatokat, s ezáltal egyre inkább tisztelni kezdik a bennünket körülölelő környezetet.

Az Erdei Művelődési Ház már 1989 óta fogadja az óvodásokat, iskolásokat, ahol szakkörökben, táborokban ismerkednek mindazzal amit addig legfeljebb csak filmekben láthattak.

A vadasparkban megtalálhatók mindazok a vadfajok, amelyek hazánk erdeiben, hegyeiben élnek, de fellelhetők a házi- és hobbiállatok is, a látogatók nagy-nagy örömére.

A beruházás részét képezi az erdei sétaut is, amely a vadasparkot és az erdei

játszóteret köti össze. Az utak mellett tájékoztató táblák segítik a látogatókat az erdő világának megismerésében.

Tavaly tavasszal készült el az a szabadidőpark, ahol az akácfából készült, környezetbe illő játékok egyedülálló és felejthetetlen szórakozást nyújtanak a gyerekeknek és pihenést, kikapcsolódást az egész családnak.

A rönkházról a bevezetőben már említést tettünk, nos így vált kerekké, és befejezetté ez a nagyarányú beruházást, melyet Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter avatott fel.

– Manapság, amikor legtöbbször termelő beruházások – magtárak, mezőgazdasági üzemek – avatására kérnek fel, külön öröm számomra, hogy most egy minden szempontból ritkaságszámba menő fejlesztést adhatok át – kezdte a miniszter. Olyan időszakot élünk – folytatta –, amikor a környezeti nevelés, a természetvédelem kiemelt jelentőségű, hisz a klímaváltozás, a szélsőséges időjárási viszonyok, az aszály, vagy éppen az árvíz mind, mind a természet visszafeleléséről szólnak. Oda kell figyelniünk a minket körülölelő világra, óvnunk, védenünk ápolnunk kell környezetünket, mert ellenkező esetben saját magunkat pusztítjuk el.

S az erre való felkészítést valóban már kisgyermekkorban kell elkezdni,

Az átadott rönkház, ahol az őszi-téli időszakban is lehetőség nyílik az erdei iskolai programok megtartására

mert akkor ezek a fiatalok felnőttként is szívügyüknek tekintik majd környezetünk megővését.

Ezért is adott zöld utat a minisztérium, a tulajdonos ÁPV ZRT a szolnoki ökocentrum megvalósításához, természetesen anyagilag is támogatva azt. A NEFAG ZRT is jelentős összeget áldozott a létesítmények megvalósításához. De talán még nagyobb érdemük a helyieknek, hogy felismerték, hogy Szolnok város szélén, a 200 hektáros parkerdőben szükség van erre az egyedülálló beruházásra, amihez ezúton is gratulálok – fejezte be beszédét Gráf József, majd ünnepélyes keretek között, Herbály Imre és Horgosi Zsolt társágában átvágta a nemzeti színű szalagot és átadta a létesítményt. Ezt követően a vendégek megtekintették a rönkházat, a vadasparkot, végig sétáltak az erdei utakon, megnézték a játszóteret, és az elismerés hangján szóltak a látottakról.

Kép és szöveg: **Tóth Zsolt**

A vendégek a vadasparkban

Gráf József avatóbeszédét tartja

A bükkábrányi mocsárerdő kutatása

– avagy milyen messziről nézzük „Kleopátra orrát”

Régészek körében ismert egy Ortega Y Gasset-től származó mondás, mely e tudományág művelőinek summás ars poeticája is lehetne. E szerint: „aki helyes szemszögből akarja látni saját világát, távolról tekintse! Hogy milyen távolságból? Olyan messziről, hogy fel ne ismerhesse Kleopátra orrát!”

Úgy vélem fenti „léptékhöz” mérten is nagyobb perspektívát nyitott meg az a már-már madártávlatzerű szemléletmód, mely a Bükkábrányban előkerült földtörténeti mocsárerdő idejéből visszapillantva vált lehetővé. Mint ismeretes, ez év júliusában a Mátra Erőmű Zrt. bükkábrányi bányájának 60 méteres mélységében egy felső-miocén korú (11-5 millió év) 16 fából álló erdőrészlet látott napvilágot. A páratlan leletgyűjtést több kiváló hazai szakember és intézmény közreműködésével, számos tudományágat felvonultató – a világban már oly régen bevált – multidiszciplináris kutatócsoport vizsgálta. A mocsárciprusokból (*taxodium*) álló erdő minden egyede az eredeti helyén állt(!), s az egykor 40 méteres magasságot is elérő fák, napjainkban 6 métert is elérő torzókban tárultak a szemünk elé. Egy drasztikus természeti katasztrófa következtében, egy speciális légmentes közeg oly módon konzerválta ezt az erdőrészletet, hogy a fák nem váltak kővé, hanem hosszú évmilliókra megőrizték eredeti szerkezetüket.

S hogyan lehetséges mindez? Az ehhez hasonló folyamatok vizsgálatára az önmagában sem túl idős tudományágon, a régészetben belül önálló altudomány jött létre, a *tafonómia*, vagyis a leletképződés vizsgálata. Magát a kifejezést a görög *tapos* (sír) és *nomos* (törvény) szavak összekapcsolásával alkotta 1940-ben I. A. Efremov szovjet őslénykutató. Ez a tudományág, köznyelven az „eltemetődés tudománya” olyan hatásokat és törvényszerűségeket vizsgál, mint a földbekerülés után a leletekre ható összetett folyamatrendszerek, vagy azt, hogyan alakul át a szerves anyagi világ (bioszféra) élő anyaga a kővületek (litoszféra) részévé. Ez utóbbi, a megkövesedéshez kapcsolódó számos példa ismeretes a hazai őslénytan, paleobotanika, ill. archaeológia háza táján. A 20 millió évvel ezelőtti ipolytarnóci egyedülálló leletek, a megkövesedett lábnyomok vagy fatörzsek ismeretanyaga alap-

ján valami hasonló jelenségre számítottak a kutatók a bükkábrányi leletek előkerülésekor is. Elképzelhető tehát az a döbbenet, mely a kutatókat érte, amikor is a bevett gyakorlattal ellentétben, nem egy megkövült erdő, hanem az eredeti fák tárultak eléjük.

A dolog egyedisége által nyújtott, korábban elképzelhetetlennek tűnő természettudományos vizsgálatok lehetőségének széles spektruma hazai szakemberek egész gárdáját sarkallta saját szakterületükön belüli információgyűjtésre a vizsgált területen. Hasonló, két világ – a bioszféra és a litoszféra –, között rekedt „utazó” többször került már elő egy-egy uszadékfa, kéregdarab vagy levél formájában. Azonban ezek sohasem az eredeti környezetükben, eredeti élőhelyükön, ha-

nem bizonytalan rétegtani és földrajzi körülmények között láttak napvilágot, s a kovásodás, ill. mineralizálódás bizonyos fázisaiban jártak. A bükkábrányi mocsárerdő eredeti helyén állva méteres földrajzi és geológiai pontossággal tesz tanúbizonyságot a felső miocén kori élővilágról, s semmiféle rétegtani bizonytalanságot nem hagy a kutatást illetően. Már ez egy olyan ritka és szerencsés helyzet, amely a tudomány számára kivételesen páratlan kutatási eredményeket és kényelmesnek tűnő értelmezési lehetőségeket nyújt. Ez a fajta bizonyosság ritkán adatik meg a természettudós számára, s ha ehhez még hozzá kapcsoljuk a leletek több millió éves korát, a fenti mondatok súlya meghatározódik. Elmondhatjuk tehát, a világ egyik legősibb, a bioszférához még

kötődő erdeje látott napvilágot itt Magyarországon.

A tafonómiai kutatás az elpusztulás utáni (*post-mortem*) változásokat vizsgálja. Figyelembe kell vennünk azonban olyan további jellemzőket is, melyek a lelet – jelen esetben az erdő – saját életerében eltemetődés előtt is jelen voltak (*biostatonómia*). Ilyen pl. a korabeli erdő fáinak eltérő kora (hiszen itt fiatal és idős egyedek is egyaránt képviselve voltak), fiatal csemeték, pusztuló odvas fák, uszadék fák, tuskók, aljnövényzet, pollen, esetleges fauna jelenléte stb. Összefoglalóan tehát minden olyan hatás, mely az erdő több millió évvel ezelőtti életerében bekövetkezett és nem a betemetődés után a talajban lejátszódó folyamat. Általános esetben a talajba kerüléskor azonnal megkezdődik a *fosszilis diagenézis*, azaz a kövesedési folyamat, melynek során a szerves anyag „által nemződik” az ásványi világ részévé. Pontosán ez a folyamat nem valósult meg a bükkábrányi mocsárerdő lelőhely körülményei kapcsán, s ennek pontos okának meghatározása visz minket közelebb az itt lejátszódó földtörténeti folyamatok tisztázásához!

Először is nézzünk néhány példát arra, hogy milyen tafonómiai hatások révén marad egy őslénytani, paleobotanikai vagy régészeti lelet az utókorra! A legáltalánosabb folyamat a fent említett, a magyar nyelvbe nehezen átültethető *fosszilis diagenézis* („kövületi általnemzés”), azaz a lerakódás utáni természetes hatások összesége.

Ezen belül számos olyan szélsőséges kémiai-biológiai tényező okozhat drasztikus tafonómiai változást, melyek sajátos leletmegmaradást eredményezhetnek. Ezek közül emeljük ki a bükkábrányi leletek kapcsán is kiemelt fontossággal bíró víz szerepét! A nedvesség jelenléte vagy hiánya rendkívül végletes konzerválódási folyamatokat szülhet. Elég itt a teljesen nedves-mentes közegben létrejött természetes mumifikálódást vagy a víz által elzárt (anaerob) környezetben megmaradt szerves anyagok végletes példáit említenünk! Utóbbi nagyon jó példáit láthatjuk az Észak-Európa mocsárvidékein előkerült lápi hullákban (lásd a tollundi vagy a lindowi embert), ahol a légmentesen lezárt közeg egyaránt megakadályozta a bomlást, ill. a kémiai átalakulást (kövesedést) is. A gumi-szerű testekből a csontok kalciumtartalmát lúgozta ki a lúp, míg a test többi szerves részét sértetlenül, rendkívül egyedi és végletes módon őrizte meg. Ehhez a régészetben jól ismert folyamathoz rendkívül hasonló eseménysor játszódhatott le a bükkábrányi miocén kori erdő kapcsán is.

Egy hirtelen jött nagy területet érintő magas víztartalmú homok, vagy iszapréteg, melynek vastagsága 6 méter körüli lehetett, elborította az erdő sáv talajszint közeli zónáját, légmentesen lezárva az itteni, az egykori bioszférához tartozó élővilágot. Levegő nélkül, folyamatosan jelen lévő nedves közeg konzerváló hatása mellett a *fosszilis diagenézis*, a megkövesedés folyamata a minimálisra csökkent, s így maradt meg napjainkra az erdő, mint egy hiteles, több millió évvel ezelőtti pillanatkép. Eközben a betemetett talajszint fölötti rész folyamatos pusztulásnak indult, melynek paleobotanikai nyomait egyaránt megtaláljuk az iszap, vagy homokréteg tetején ugyanúgy, mint az aljára süllyedt nagyobb ág, vagy uszadékfa-darabokban. Az eltelt 8 millió év további földtörténeti változásainak geológiai folyamatai, a negyedkori jégkorszakok felszín formáló tényezői 60 méteres rétegsorral rétegeztek fölül ezt az ősi erdő- és partszakaszt, s megkezdődött hazánk mai földrajzi képének kialakulása ill. a ma is látható magyarországi lignittermelésre alapuló bányáipar...

S hogy mennyire egyedülálló ez a leletegyüttes, ill. jelenség? Ha a Kárpát-medence felső-miocén kori térképére pillan-

tunk, láthatjuk hogy a Mátraalján végighúzódnó, az egykori Pannon-tenger északi partsávján élő mocsaras erdősáv az ország egész keleti felén végighúzódnak, s szinte tökéletes egybeesést mutat a mai – kb. Gyöngyösről Polgárig nyúló – lignitmezővel. A nagy számok törvénye alapján akár több ilyen erdőszakasz is betemetődhetett egy fél magyarországi területen, azonban itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy ez az eltemetődés közel sem biztos, hogy azonos tafonómiai feltételeket eredményezett. Tehát a nagy felszín alatti mélység mellett számolnunk kell azazal, hogy ez a nagy kiterjedésű felső-miocén kori erdő nagy valószínűséggel a litoszféra részét képezi, megkövesedett, ill. gyakorlatilag lignitté vált, s fűtőértékével a hazai elektromos áramszolgáltatás biztos alapját nyújtja. Fenti szavaimat rögvest megcáfolva, a nagy számok törvénye sem garantálja azt, hogy hasonlóan páratlan leletegyüttes mindennapi szinten kerüljön elő, amennyiben a speciális leletképződés tafonómiai feltételei nem adóttak!

Megkövesedett erdő- és farészletek nagy számú példáit ismerjük több százmillió éves időintervallumban. Azonban ahogyan azok számos természettudományos vizsgálat alapját nem képezhetik, ezzel párhuzamosan nyílik meg a lehetőségek tárháza a bükkábrányi mocsárerdő kutatása kapcsán. Ha szemléletes példával kívánunk élni, olyan ez, mintha a régészre néhány koponyatöredék után a – fent említett és rendkívül hasonló konzerválódási körülményeket mutató – lápi hullák tekintenének vissza. Utóbbiaknál a szem, hajszin, ujjlenyomat, DNS mellett néhány esetben az étrend is megállapítható volt!

Hasonló kutatási lehetőségeket nyújt a 8 millió éves mocsárerdők elemzése is. A megkövesedett korábbi paleobotanikai leletek a formai és metrikus információkat hordozták, melyek alapján a rétegtani, faj és rendszertani besorolás volt a legáltalánosabban elvégezhető vizsgálat. Új leleteink kapcsán évmillió évgyűrű-vizsgálatok alapján a *dendrokronológia* és a *dendroklímatológia* eszközeivel hiteles adatsort kaphatunk Közép-Európa miocén kori földtörténeti periódusából. Félreértések elkerülése végett, nem arról van szó, hogy a régészeti korok napjainkban i.e. 12 400-ig nyúló dendrokronológiai adatait vezetjük vissza 7-8 millió éves időintervallumba, hanem a bükkábrányi erdő fái alapján összeállított relatív kronológiai rendszert helyezük el egy globális abszolút kronológiában. Közérthetőbben tehát a fák saját több száz éves életkoruk által „lebegni fognak” egy 8 millió évvel

ezelőtti időpontban és olyan időbeli szakadék választja el a jelenkori dendrokronológiai adatsor végétől, ahonnan nem hogy a képzeletbeli Kleopátra orra, de még egész Egyiptom sem látszik. Szkeptikusan kérdezhetnék, akkor mi értelme is az egésznek? Ne feledjük, minden ma létező adatbázis vagy információsor egy első elemmel indult! Ha ma még nincs is párhuzamot nyújtó „időben közeli kontrollpanel” a jövőben előkerülő leletek számára, a jelenkor felelősségteljes tudománya összehasonlítási alapot nyújthat! Hasonló szakadékok „missing link” munkanéven az emberreválás folyamatában is vannak, mégsem kérdőjelezi meg senki egy újabb hominida koponya előkerülésének hasznosságát!

Tény hogy időben nagyon távol áll a leletünk kora minden ismert időbeli kapaszkodótól, de hinnünk kell, hogy az időszalag távolabbi végén, a horizontunkon túl ott van „Kleopátra orra!” Ha ebben az időszakban körültekintünk, a felső-miocén kori kihalt őállatokat találjuk a földgolyón, masztodonokat, erszényeseket, szubtrópusi klímát, kontinensek végső kialakulását. Hazánkban a beszédes nevű *rudapithecus hungaricus* él, szintén az országnak ezen északkeleti részén. Az idő múltával a Kárpát-medence emelkedni kezd, a korábban nagy felszínét kitöltő Pannon-őstenger levonul, lefűződött, elzárt vízterületeit olyan északról jövő édesvízi folyók töltik fel hordalékukkal, mint az Ős-Duna és Ős-Tisza földtörténeti ágai. Ezen geológiai folyamatok során történhetett az a katasztrófa, mely a bükkábrányi leletek eltemetődését okozta. Az ekkoriban aktív Mátra vulkanikus tevékenysége okozta 20 millió évvel ezelőtt az ipolytarnóci erdő pusztulását, ahol a *fossilis diagenesis*, a kövesedés klasszikus iskolapéldája valósult meg. Fenti példával szemben látványosan eltér a bükkábrányi miocén kori eseménysor folyamata. A hirtelen bekövetkezett katasztrófa által kialakult erdősáv eltemetődésének hátterében egy tektonikus mozgásokhoz köthető föld- vagy iszapcsuszamlást feltételezhetünk. Korábban felvetett lehetőségként a mocsaras partvidék vizébe a tengerparti dűnesor homokját hordhatta egy óriási homokvihar. A rétegsor utóbbi hetekben történő alaposabb vizsgálata alapján hullámmásra és vízmozgatta rétegekre találtunk bizonyítékot, így az előbbi munkahipotézist elvethetjük. A nagyobb kavicsokat is rétegekben átmozgató víz által kiváltott katasztrófa hátterében egy kisebb édesvízi folyó delta síkságában lerakódott nagy mennyiségű hordalék megjelenése állhat. Ebben az eset-

ben számolhatunk egy korábbi folyó drasztikus irányváltoztatásával is, hiszen a vulkanikus mozgások nyomán pillanatok alatt záródhatott el egy-egy meglévő folyóág és kényszerült más mederbe. (A víz mozgatta kavicsrétegek elrendeződésében bizonyos szintű irányultságot is felfedezhetünk, mely egy hozzávetőlegesen észak-déli irányú eseménysort mutat a felső-miocénben. Tehát mindenképpen egy a Pannon-tenger és az északi partvidéke közötti kölcsönhatást kell a drasztikus eltemetődés hátterében keresnünk.)

A bükkábrányi miocén kori erdő kapcsán többször hangsúlyoztuk azok eltérő jellemzőit a más hasonló korú vagy idősebb megkövült paleobotanikai leletek kapcsán. Azonban fontos hangsúlyoznunk annak ellenére, hogy a *fossilis diagenesis*, a megkövesedés folyamata itt nem zajlott le oly drasztikus módon, mint más őseletek kapcsán, nyomokban itt is megfigyelhető. Nem teljes konzerválódás jött tehát létre, hanem egy olyan hermetikusan zárt rétegtani és tafonómiai környezet, amelyben ez a folyamat 8 millió évre elosztva is, a minimálisra csökkent! Nyomait olyan paleobotanikai jellemzőkben, ill. ezek hiányában határozhatjuk meg, mint a fák gyökérzetének teljes átlényegülése a lignitmezőbe, ill. a fák repedéseiben megjelenő és azt kitöltő jelentős markazit képződés/kiválás. A fa eredeti szerkezetének tisztázására jelen pillanatban is számos természettudományos vizsgálat folyik. Az hogy milyen arányban tartalmaz szenet, tehát a „szenülés” milyen fokán áll, legalább olyan fontos kérdés mint hogy hová is tűnt a fák eredeti öntartó szerkezetét biztosító cellulóz és mivel is pótolható? Az bizonyos, hogy rendkívül alacsony széntartalom várható, ha-

sonló előrehaladottabb folyamat eredményezi a tőzeg(láp) és a lignit kialakulását is. A néhány fán megfogható markazitképződés szemléletes példája annak a tafonómiai köztes stádiumnak, melyben a bioszféra részét képező fa a litoszféra részévé, markazittá válik.

Általános tafonómiai értelemben a kövesedési folyamat három síkon jöhet létre: magában a faszervezetben, a fa üregeiben és a beágyazó közegben. Az első két esetben a növény olyan eredeti tulajdonságaiból adódó tényezőket kell figyelembe vennünk (méret, porozitás, kémiai összetétel), melyek a pusztulása után drasztikusan csökkenhetnek. A befogadó üledék számos olyan külső tényező összességét foglalja magában, melyek a pH, vízhőmérséklet, bakteriális folyamatok kölcsönhatásán alapszik. Fentieket vizsgálva, a faszervezethez egyedül a cellulóz hiányzik, s minimális szenesülést mutat. A kitöltő üregek iszapos homokjában lezajló esetenkénti *fossilis diagenesis* a kezdődő kövesedés nyomait mutatja. Ezzel szemben a beágyazó közegből teljes egészében hiányoznak a meghatározott szempontokat bizonyító jelenségek, melyek alapján a víz által hermetikusan zárt kövesedési és bakteriális folyamatok (lebomlás, rothadás) egyáltalán nem mentek végbe, ily módon őrizve meg egy több millió éves világ egy jelentős szeletét a jelenkorunk.

Alapos és kimerítő kutatással úgy fest választ kapunk arra a kérsére hogyan is történt mindez? Több természettudományos vizsgálat eredménye azonban még hátravan, s ezek további árnyalt válaszokat adhatnak, s további kérdéseket foghatnak felvetni. Bizonyos, hogy ez a bükkábrányi természettudományos adatsor saját relatív környezetében – a szerencsés leletkörülményeknek és a multidiszciplináris kutatásnak köszönhetően – jól értelmezhető eredményeket nyújt majd. További feladat, hogy ezt az információ- és bizonyítékhalmozatot a „nagy globális egészbe” képesek legyünk beilleszteni. Azon túl, hogy számos korábbi klímatológiai, geológiai és paleobotanikai elméletet bizonyít a leletek előkerülése, számos új lehetőség és tudománytörténeti kérdést vet föl.

A fákból nyert évgyűrűk alapján a dendroklímatológia eszközeivel vizsgálhatók a Kárpát-medence, s ezáltal Közép-Európa évmilliókkal ezelőtti csapadék- és légköri viszonyai, hiszen egy-egy fa éves növekedése szoros összefüggést mutat a fenti adatsorral. Nagy érdekfeszítésre tarthat számot az az elméleti síkon már létező DNS-vizsgálat, melynek steril mintavételezési lehetőségeit egyeztetjük az ameri-

kai kollégákkal, s remélhetőleg értékelhető eredményeket hoz a jövőben! A 8 millió évvel ezelőtti egyedek paleobotanikai elemzése összehasonlítási alapot nyújthat ahhoz, hogy a ma ismert egyedekhez képest milyen mértékű evolúciós változásokon esett át ez a faj az elmúlt évmilliók alatt? Ezen eredmények továbbgondolása lehet: ha semmit nem változott ez idő alatt, vajon olyan „tökéletes” genetikai program fut ezekben az egyedekben, mely kiállta az évmilliók próbáját? Ehhez képest morális kérdés az emberi génállomány többszörös evolúciós változtatásnak kitett tesztje az australianopithecusoktól kezdve, a kihalt neander-völgyiekén át a homo sapienssel bezárólag. Más nézőpontból megvilágítva ugyanezt a kérdést, közel sem biztos, hogy a rögzült, mondhatni „bevált” evolúciós út jobb is, mint az emberi fajt jellemző flexibilis genetikai érzékenység. Hiszen a mocsárciprusok a bolygó speciális élettereire korlátozódnak, elsősorban éghajlati és élettani okok alapján, míg az ember a teljes bolygó életterének határait ostromolja. Kérdés kérdést generál, mindenki kedve szerint végigfuthat a neki tetsző irányel-

vek mentén szakterülete és vérmérséklete szerint!

Végezetül, a múlt után a jövőbe tekintve: sok oly természettudományos módszert nem ismerünk ma még, mely később mindennapos lesz. A mi felelősségünk hogy ezek a famatuzsálemek vizsgálhatóak legyenek a jövő ma még elképzelhetetlennek tűnő technológiáival is. A szénizotópos vizsgálatok pontosabbá válása nagyobb időintervallumok áttekinthetőségére is alkalmat nyújthat. A régészetben használt C14-es szénizotóp-vizsgálat 50 000 évvel ezelőtti nyújt megbízható eredményt oly módon, hogy a faégyűrrükre alapuló dendrokronológia alapján kalibrálni kell. A kalibrálatlan adatok-

ban egy i.e. 3000 év körüli dátum esetén 800 évnyi tévedés is lehet! Közérthetően szemléltetve ez olyan mértékű hibátényező jelent, mintha a hazánk történetében jelentős 1241-es muhi csata után a jelen kiadvány következne! (A sarkkörti jégfúrások eredményeikben ± 1 millió évet ölelnek fel.) Némileg utópisztikusnak hangzik, de akár a szénizotóp alapú vizsgálatok előrehaladásával, akár egy nagyobb és pontosabb fúró és fúrástechnika megalkotásával, de ezen földtörténeti időhatárok kutathatósága kitágulhat. Jelen természettudományos ismereteinket alapul véve tehát későbbi több milliós eredmények is kontrollálhatóak lehetnek a bükkábrányi mocsárerdő adatai alapján.

A tudományágak rohamos fejlődésével új és nagy léptékű lehetőségek nyílnak meg mind a múlt, mind a jövő lehetséges változásainak kutatásában. Az előretékinítés, s a jelenkor felelősségteljes tudománya is csupán nézőpontbeli stádiuma annak a folyamatnak, ahonnan próbáljuk megpillantani egy jövőbeli „Kleopátra óráát...”

Kép és szöveg: **Veres János**
régész, Herman Ottó Múzeum,
Miskolc

Új kiránduló célpontok Somogyban

Három újabbal gazdagodott a SEFAG Zrt. által működtetett közjóléti létesítmények száma. A Szabási-Rinya partján – Nagykorpád, Nagyatád és Szabás hármashatárán – alakította ki a Lábodi Vadászterület és Szabás hármashatárán – alakította ki a *Nagykorpád Földvár Erdei pihenőt*. Egy, a római korig visszanyúló történetű régészeti emlékhely vált ezáltal látogathatóvá. Esőbeálló, 12 méteres fesztávú feszített szerkezetű híd, szalonnasütő hely és illemhelyek – ez képezi az új kirándulóhely felszereltségét. A létesítményt *Bogdán József* erdészeti igazgató avatta, és adta át a nagyközönségnek.

Ugyanazon a napon avatták a *Rinya-besenyő Sissy Fák Erdei Pihenőhelyet* is. Az 1898-ban, Erzsébet királyné tiszteletére telepített duglászfenyők – az úgynevezett Sissy fák közül 21 ma is él – mára már komoly, 30 méteres magasságot értek el. Alattuk alakították ki esőbeállóval, tűzrakóhellyel és illemhellyel a kiránduló célpontot.

A két új kirándulóhely közel nyolcmillió forintból valósult meg – jórészt pályázati források felhasználásá-

ból. *Ormai István* nagyatádi polgármester az érintett önkormányzatok, valamint a Rinya menti kistérség nevében megköszönte az erdészet és a SEFAG vezetésének azt az évtizedes együttműködést, melynek eredményeként a térségben évről évre gyarapodnak a közjóléti létesítmények

Egy későbbi időpontban, az OEE kaposvári helyi csoport rendezvénye keretében került sor a *Külső Győtapusztai Erdei Pihenő* avatására. Avatóbeszédében *Barkóczi István* vezérigazgató elmondta, hogy a Marcali Erdészet területén ez idáig nem volt hasonló létesítmény. A győtai kirándulóhely nyolcmil-

ió forintos beruházás eredménye. Az egykori erdész-, később vadászház rendbetételén kívül esőbeálló, hatvan négyzetméteres fedett építmény óriási kemencével, kút, illemhelyek – és ami a többi helyen nem készült – egy négyszáz méteres stabilizált úttal ellátott tanösvény létesült. A pihenőhely ötven-hatvan fős szabadtéri szakmai rendezvények, tanácskozások helyszínül is szolgálhat.

Mindehárom kirándulócentrumot a balatonfüredi Térségfejlesztési és Zöldövezet Tervező Iroda szakemberei tervezték.

Ahogy korábban utaltunk rá, az új létesítmények kialakítása jórészt pályázati források felhasználásából történt. *Nádas József*, a megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága igazgatója elmondta, hogy a megye számára sikeresnek tekinthető a közelmúlt. Az újonnan avatott létesítményekkel együtt egy év alatt 56 millió forinttal gazdagodtak Somogy erdőhöz kapcsolódó közjóléti létesítményei.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

15 éve Kaán Károly természetismereti verseny Mezőtúron

Szerencsés egybeesés, hogy *Kaán Károly* születésének 140. évfordulóján 15. alkalommal tartotta Mezőtúr városa a neves erdésztől elnevezett Országos Természet- és Környezetismereti Versenyét. A vetélkedő kiírásának alap gondolata az volt, hogy a környezet iránt legfogékonyabb 11 és 12 éves korosztály figyelmét fűre, fára, bogárra, madárra, vagyis minden olyanra fordítsa, amit természetnek hívunk. A 15 év alatt mintegy 230 ezer gyermek neve-

zett be a nemes vetélkedőre, akikből a megyei szintű versenyeken 20 ezer, a mezőtúri országos döntőkben 700 tanuló vett részt. Az egykori földművelési államtitkár emlékére *Győrffy Sándor*, Munkácsy-díjas szobrászművész készített mellszobrot, melyet a mezőtúri főiskola folyosóján avattak 2002-ben, s azóta minden évben megkoszorúzzák a vetélkedő résztvevői. Ez évben a nyitóünnepségen és a koszorúzáson részt vett *Pethő József*elnök is. A

jubileuminak mondható vetélkedő megnyitójára a helyi református nagytemplomban került sor. Hivatalosak voltak: *Beszterczey András*, a Mezőtúri egyházközség lelkészelnöke, *Rózsa Endre*, országgyűlési képviselő, *Lévai Sándor*, Mezőtúr város alpolgármestere, *dr. Vermes Pál* és *dr. Székely Péter*, a Szolnoki Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági fakultásának rektorhelyettesei, *dr. Tóth Albert*, ugyanezen főiskola tanára, a versenybizottság el-

nőke, *Farkas Dániel*, Kaán Károly dédunokája, *Kozák Zsolt*, Mezőtúr város önkormányzata Művelődési, Oktatási és Sportbizottságának elnöke, *dr. Pető József*, az OEE elnöke, *dr. Krizsán Józsefné*, Mezőtúr város Polgármesteri Hivatalának vezető főtanácsosa, a versenybizottság titkára, *dr. Kárász Imre*, az Esterházy Károly Főiskola Környezettudományi tanszékének vezetője, a zsűri elnöke, *Tirják László*, a Körös-Maros Nemzeti Park igazgatója, vala-

A döntősök helyezési sorrendje		
Név	Helység	Felkészítő tanár
5. osztály		
Koszorús Veronika	Ikervár	Molnár Tamás
Bagossy Attila	Berettyóújfalu	Kurtán Mónika
Bordás Laura	Jászberény	Rigó András
Fekete Marcell Richárd	Budapest	Farkasdi Sáhó Katalin
Rapcsák Ádám	Mezőkövesd	Mártonné Tóth Márta
Győri Kata	Nógrád	Kovács Józsefné
Elblinger Zsuzsanna	Szekszárd	Szoboszlai Edit
Dénes Martin	Békéscsaba	Kóra Judit
Igari András	Székesfehérvár	Vastagh Rita
Marosi Vanda	Budapest	Szedmákné Kiss Ágnes
Varga Virág	Letenye	Bedő Ildikó
Selyem Zsolt	Csorna	Takácsné Nagy Gabriella
Borbás Máté	Hatvan	Himer József
Gyimesi Kristóf	Pilisborosjenő	Szentesi Zsuzsanna
Fraller Bettina	Gógánfa	Márkusné Csonták Éva
Kántor Nikolett	Mórahalom	Murányi Gabriella
Szabó Réka	Sásd	Dr. Berndtné Kovacsics Ágnes
Ősz Gábor	Marcali	Szijaártóné Wirth Brigitta
Orbán Zsuzsanna	Lábatlan	Horváth Ágnes
Mészáros Máté	Kiskőrös	Lőrincikné Kovács Olga
Kósza Gábor	Budapest	Szedmákné Kiss Ágnes
Gebri Emese	Nyíregyháza	Plaveczi Jánosné
6. osztály		
Hajdú Rozina	Szombathely	Rozmán Gézáné
Bolgár Péter	Tiszaújváros	Ispán Jánosné
Pap Zsuzsanna	Békés	Gólyáné Zima Adrienn
Kungl Nóra	Pécsvárad	Major Józsefné
Szantai Evelin	Zalaszentbalázs	Kovács Ildikó
Matus Márk	Zsáka	Duró József Sándorné
Lőrincz Anna	Szeged	Jankovichné Virányi Mariann
Lukács Erika	Gyöngyös	Molnárné Borbás Katalin
Bagi Veronika	Csengőd	Mikulás Tünde
Bogdán Viktóri	Marcali	Szijaártóné Wirth Brigitta
Bubla Péter	Balatonfüred	Polgárné Harczy Zsuzsanna
Tótok Judit	Balassagyarmat	Ocskó Ildikó
Hidas András	Szekszárd	Szűcs Jánosné
Hullár Hanna	Budaörs	Rátkainé Füzér Judit
Várnagy Edina	Nyírbogát	Pálné Kósa Katalin
Bácsi András	Budapest	Groszné Surányi Julianna
Zverger Dorottya	Tatabánya	Tóthné Guba Zsuzsanna
Szászi Áron	Székesfehérvár	Czeglédy Anikó, Nagy Györgyné
Molnár Klaudia	Kapuvár	Budai Istvánné
Szabó László	Jászfényszaru	Tóth Sándorné
Gaál Zsófia	Budapest	Havas Katalin
Száva Antal	Budapest	Tillinger Péterné

mint *Pápai Gábor*, az Erdészeti Lapok főszerkesztője.

Lévai Sándor, *Pető József* és *Tirják László* köszöntői után Nagy Sándor tanuló előadásában Szép Ernő: Az öregdiákokhoz című versét mondta el, majd zárásként a helyi Kossuth Lajos Általános Iskola nagykorusa énekelt.

A résztvevők ezután átvonultak a Református Általános Iskola aulájába, ahol felavatták az alkalomra készített emléktáblát, melynek többek közt ez olvasható:

„Hirdesse e tábla a 15 éve indított Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Versenyt, melynek bölcsője itt ringott.”

A háromnapos verseny eredményhirdetésekor nemcsak a győztesek és helyezettek részesültek jutalomban, hanem kiosztásra került számtalan különdíj is, többek között az Erdészeti Lapok egyéves előfizetése.

Kép és szöveg: **a rendezők és Pápai Gábor**

Futás a Börzsönyben

Az Erdészeti Lapok dupla számában is meghirdette az Ipolyerdő Zrt., hogy a Diósjenői Erdészetnél hegyi félmaraton (21,1 km) és családi futást rendez. Ez utóbbihoz kismaraton (7,0 km) vagy maratonka (3,1 km) távot lehetett teljesíteni. Már-már megszokott, hogy az erdészrendezvényeken ragyogó napsütés fogadja a résztvevőket, s ez most is így volt. Megmondom őszintén, szégyenkezve lassítottam a gépkocsival, hogy lehetőleg minél kisebb zavart kelte jussak át a versenyre benevezettek csoportján át a parkolóhelyre. 21 100 méter, még kimondani is sok. S mégis több, mint hetvenen neveztek erre a

távra. A rajtához igyekvő versenyzők és nézők a Diósjenői Erdészet udvarán haladtak keresztül, ahol az erdészet régi épületének bontási munkálatai tetőztek. A rajtnál izgatottan melegítettek a kezdők és sztoikus nyugalommal, lazán futkároztak föl-alá a profik. Elsőre a félmaratonot indították, stílszerűen

Bán Gábor erdész sörétes szolgálati fegyvere vaktöltényének hangjára, majd rövidesen követte őket a kismaratonon résztvevők csapata, s végül a maratónkára vállalkozók, akik között csak elvétve láthatunk felnőttet, gondolom, ők jobbára a csöppségek kíséretére neveztek be. Amikor elrajtolt a mezőny, a magamfajta puhányok és a rendezők jó része lesétált a célhoz. A fő szervező *Lengyel László, Haraszi Gyula, Havaj Kornél* és a többiek, akik nemcsak az Ipolyerdő Zrt. alkalmazottai – mint a Kisvasutak Baráti Köre, a Civil Dió Egyesület, illetve a Diósjenői Sportegyesület tagjai –, de a rendezvényt leg-

alább annyira magukénak érző diósjenői polgárok is felkészültek a befutók fogadására. *Lengyel László*, mint egy profi riporter, közvetítette a történéseket, bízattva az utolsó száz métereken a versenyzőket.

Kijutott a biztatásból az erdész indulóknak, úgy mint *Zsíros Atillának*, *Szebeni Zsoltnak*, *Kovács Mihálynak*, *Gabnai Ernőnek* és *Haraszti Gyulának*. De az indulók között találtuk *Zagyai Lászlót*, a verseny főmérnökét, *Möcsényi Miklóst* és *Balogh Pétert*.

„A versenyzők kitettek magukért, hiszen kiváló időeredmények születtek a majdnem 500 m szintkülönbségű pályán. Aki csak egy kicsit is jártas a félmaratoni eredményekben, tudhatja, micsoda eredmény 1 óra közeli idővel célba érni 21 100 méter megtétele után. A nap szenzációját *Tóth Tamás* 1 óra 7 perc 14 mp-es félmaratonja jelentette. De *Benedek Zsolt* (1 óra 9 perc 47 mp) és *Zatykó Miklós* (1 óra 10 perc 12 mp) eredménye is kiváló, amire a lelkes közönség tapsából is következtetni lehetett. A hölgyek mezőnye sem maradt el az erősebbik ne-

métől, hiszen *Teveki Petra* 1 óra 19 perc 25 mp-es ideje minden várakozást felülmúlt. Itt *Földingné Nagy Judit* (1 óra 26 perc 25 mp), és *Farkas Katalin* (1 óra 32 perc 16 mp) követte az elsőt pazar idővel, kiválót versenyezve.” – mondotta *Lengyel László* az eredményhirdetés után.

Kérdésre válaszolva *Haraszti Gyula* vezérigazgató-helyettes határozottan igenlel felelt a jövő évi rendezést illetően, előre bocsátva, hogy a cél a megújult Diósjenői Erdészet épületénél lesz.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Haranglábat ajándékozott az erdészet

Salgótarjától északnyugatra húzódnak a Karancs-hegység vonulatai. Központi gerincét a magyar-szlovák államhatár vágja ketté a trianoni diktátum óta – kivéve az 1938-1945 közötti időszakot – s az ősi legenda szerint a 684 méter magas Kápolna-hegyen pihent meg a vesztés muhi csata után menekülő IV. Béla király. Ekkor tett fogadalmat arra is, hogy kápolnát emeltet a csúcsra, ha túléli a vérzivataros időket. Erre, sőt, a menekülés útvoalára sincs ugyan írásos bizonyíték, de az tény, hogy az uralkodó és a maradék kíséret vezetője a Bükk keleti részének birtokosa, Ákos-nembeli Ernye ispán volt. Az ő földje valahol Muhi felett kezdődött, s joggal feltételezhetjük, hogy a saját erdeinek rejtett ösvényeit jól ismerte, s onnan elvezethette urát a Medves-vidéken át a Karancsra. Emellett több olyan monda is megmaradt a környékbeli palóc nép emlékezetében, ami a király itteni tartózkodására utal, tehát ezek a bizonyíthatatlan adatok is valamiféle valóság-alapot feltételeznek. Aztán a Karancs-völgyi legendárium azt is tudni véli ám, hogy amikor IV. Béla leánya, a később a szentek sorába emelt Margit királyleány egy másik hegy-csúcson építtetni kezdte apja fogadalmára emlékeztve a kápolnát, éjjelente angyalok hordták el a köveket a mai helyükre, úgyhogy végül csak oda kellett azt építeni, ahová túlvilági hatalmak kijelölték. Ennyit a legendárról és a meséről. Az már tény, hogy a Karancs-hegység Kápolna-hegy nevű csúcsán álló Szent Margit-kápolna valóban XIII. századi alapokon áll, a helyet pedig valamiféle megfoghatatlan misztérium lengi körül: közel van itt az Úr. Ebben is lehet igazság, mert annak ellenére, hogy a kápolna nyitott, sem rongálás, sem lopás nem történt még itt.

Szent Péter és Pál napja táján, ahogyan a hét vége legközelebb esik, rendszeresen tartanak búcsút a Karancs-hegyen, a Szent Margit-kápolnánál – idén ez július 1-re esett. Ez évben legalább ötszázan jöttek össze néhány napja a kegyhelyen, zömük persze a hegység körül húzódó településekről. A páratlan termé-

zeti környezetben és hazai viszonyok között azért tekintélyes tengerszint feletti magasságban fekvő kegyhelyen ekkor szentelte fel *dr. Beer Miklós* váci megyéspüspök az Ipoly Erdő Zrt. salgótarjáni erdészete által építtetett fa haranglábat.

Az Ipoly Erdő Zrt. salgótarjáni erdészete a csaknem két hónapig tartó előkészületek során kitisztíttatta a Kápolna-hegyre vezető túraösvényt, tetőt kapott a félúton lévő kis esőbeálló faház, illetve felújították a meredek csapás mellett lévő forrásokat is. Ezzel együtt a kápolna környezetét is rendbe tették közjóléti feladataik részeként, új padokat helyeztek el a kegyhelyen és alapot is építettek a haranglábnak. A salgótarjáni erdészet szervezésében arra is gondot fordítottak, hogy a nehezen mozgó, idős emberek alkalmas járművel közlelhessenek meg a kegyhelyet.

A szentmise előtt *Morgenstern Ferenc*, Karancslapujtő polgármestere köszöntötte a jelenlévőket, kiemelve, hogy bár a Kápolna-hegy községe közigazgatási területére esik de magáénak érezheti valamennyi település Somoskőújfalutól Ipolytarnóciig, a határ magyar és szlovákiai oldalán egyaránt. Köszöntötte, va-

lamennyi jelenlévőt, majd köszönetet mondott mindazoknak, akik tettek a Szent Margit-kápolna megújulásáért, s külön is megköszönte az Ipoly Erdő Zrt. salgótarjáni erdészete vezetőjének, *Lévárdi Györgynek* a közreműködését, a cég által adományozott szép új haranglábat és a padokat, a környezet, valamint az ide vezető túraút rendbetételét.

Beszéde után *Gubola István*, a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség elnöke tartott rövid ismertetőt a Karancs-hegységről. A természeti értékek mellett megemlítette a kápolna alatti szerény lakremetét is, majd *Szöllős Géza*, a Karancs Kápolnáért Alapítvány elnöke adott tájékoztatást a kegyhely 17 évvel ezelőtti és ez évi megújulásáról. Amint elmondta, a búcsújárást egy időben nem nézték jó szemmel a hatóságok a határ közelsége miatt, s emiatt igen elhanyagolt volt egy időben. Az összefogásnak köszönhetően nemcsak új harangláb került ide, hanem kívül-belül megújult a XIII. századi alapokon álló épület is.

Ezután ünnepi szentmise következett, amelyet *dr. Beer Miklós* váci megyéspüspök koncelebrált *Szász Gyula* karancskeszti plébános közreműködésével. A főpap először az új haranglábat szentelte fel, majd a kápolnát, végül magát a Kápolna-hegyet is. Amint a püspök atya szentbeszédében elmondta: a Karancs-hegyre szándéka szerint a jövőben is ellátogat Szent Péter és Pál-nap táján, mert nagyra tartja azt az összefogást, amivel a búcsújáróhely megújult és -szépült. Ugyancsak a legfontosabb dolgok között említette, hogy a megbékélés és a magyarok közötti ellentétek felszámolása vihetné előbbre az ország ügyeit.

A szentmise körmenettel, valamint a magyar és a székely Himnusz hangjaival ért véget – utóbbi egy sora – ne hagyj elveszni Istenünk – szinte egybecsengett a püspök atya gondolataival.

Az ünnepség vendéglátással ért véget, amelyet az Ipoly Erdő Zrt. salgótarjáni erdészete rendezett.

Kép és szöveg:
Faragó Zoltán

„A fák nem hazudnak”

Ezt vallotta dr. Folly Gyula pécsi orvos, aki száz éve alapított Badacsony-örsön arborétumot. Az évforduló alkalmából hívta meg az unoka, Folly Gyula agrármérnök a páratlan gyűjtemény barátait és támogatóit egy bensőséges ünnepségre 2007. július 6-án. A 3,6 hektáros, elsősorban örökzöldekből álló gyűjtemény Badacsonyörs határában található, főleg cédrusai és ciprusai nevezetesei. A kis területen 130 fenyőfaj, 20 lomblevelű fafaj, kéttucatnyi örökzöld és lombhullató cserjefaj él.

Elsőként *Folly Judit* mondta el Jézus és a fenyőfa történetét, majd *Folly Réka* szavalta el Tóth Bálint: Itt állok, más-ként nem tehettem című versét. *Folly Gyula* köszöntőjében azok érdemeit sorolta, akik a család által alapított és fenntartott arborétum megmenekülését és megerősödését segítették az elmúlt évtizedekben. Nem utolsósorban szólt az erdészekről, akikben, mint mondta, valami plusz van, valami többletenergia a jó ügyek előmozdítására.

Dr. Szabó T. Attila nyugalmazott egyetemi tanár, az MTA doktora „Botanikus kertjeink...két pogány közt” címmel meghirdetett előadásában többek közt arról beszélt, hogy aki kertet épít a háza köré, az a családjára gondol, s ezzel a nemzetére, a hazájára is. – Vajon a gyökértelesség a normális? – tette fel a kérdést. És Sylvester Jánostól Radnóti Miklósig idézte a prédikátorok, tanárok, költők sorát, akiknek műveiből ki-csendül, hogy ott vagyunk otthon, ahol

tudjuk a fák, füvek nevét. Modernül szólva: a ház (építészeti, gazdasági, társadalmi) és környezete (ökológiai és genetikai) információs egység, kultúrát közvetít. Hazánk területe a történelem során sokszor vált a pusztítás áldozatává. A kertek, élőfa-gyűjtemények a kastélyokkal, várakkal, udvarházakkal, falvakkal, városokkal együtt pusztultak. Sőt ma is hányatott a sorsuk, néha egy-egy egyetemnek sem sikerül fenntartani gyűjteményét. Az évszázadok tanulsága, hogy a pusztítás igazi kárvallottjai a rombolók, akik képtelenek felismerni egy nép jósors-formáló értékeit.

Dr. Debreczy Zsolt, a Nemzetközi Dendrológiai Kutató Intézet (IDRI-USA) munkatársa „A Folly Arborétum, a szubmeridionális öv dendrológiai éke” című előadásából megtudtuk, hogy ez a gyönyörű panorámájú hely, ahonnan a Balaton nyugati medencéjére felülről nézhetünk, nem szubmediterrán klímájú. Ugyanis a mediterrán négy fő jellemzőjéből (enyhe, csapadékos tél; száraz, meleg nyár; a tenger kiegyenlítő hatása; szabályosság) csak egy hiányozhat a szubmediterrán klímában. Ezt az éghajlati összhatást szubmeridionálisnak nevezzük, melynek jelentése dél közeli. Beérnek ugyan a dé-

lebben őshonos növények hajtásai, de folyton megjelennek a szélsőségek (néha hideg van, máskor aszály). Miért speciális a terület? A permi vörös homokkőn sokkal jobban hasznosul a csapadék, mint a mészkőn, dolomiton. Mindezek összhatásaként őrizhető és gyarapítható távoli tájak fába kódolt üzenete.

Mibály Gábor szobrászművész alkotását, az emlékoszlopot *dr. Sóczó Ferenc* piarista teológiai professzor avatta fel és áldotta meg. A legidősebb és idősebb Folly Gyula arcát tartó tölgyoszlop a nagyanya hajdani erdőbirtokáról származik (Csigóerdő). Az emlékoszlopon az arborétumalapító (*dr. Folly Gyula orvos* 1867-1915, a nagyapa) és az első megtartó (*dr. Folly Gyula közgazdász* 1911-1979, az apa) képét növényi hajtások és levelek fogják körül, keretezik. A második megtartó és a jelenlegi fenntartó *Folly Gyula* is jelentősen gyarapította a gyűjteményt. Az egységes, igényes, bemutatásra alkalmas megjelenés, a hangulatos panorámapontok feltárása, a megismerést segítő ismertető könyvecske, a képeslap, az emlékszoba együttesen teszi feledhetlenné az élményt az idelátogatónak.

Az emlékoszlop-avatás után a társaság megtekintette az emlékszobát, melyet *dr. Galambos István* muzeológus tervezett. Majd három csoportban, szakavatott vezetés mellett bejártuk az arborétumot. A népes társaságot Folly Gyula és családja látta vendégül ebédre.

Mindenkinek ajánlhatjuk, hogy jártában keltében, ha egy kis botanikai elmélyülésre vagy megragadó tájélményre vágyik, keresse fel a Folly arborétumot. Emellett az értéket teremtő, őrző család munkájának eredményében való gyönyörködés, a jövőbe vetett hitre való rácsodálkozás is élményt jelent a mai embernek.

Bús Mária

Fotó: **dr. Péti Miklós**

A vándorgyűléshez

„Hornyik János kisebb irataiban is maradt föl az 1816-1853. közt folyt évekről néhány följegyzés. *Katona József* és *Hornyik Jánoséit* ide iktatjuk:

1677. A kemény tél miatt kákagyökéren tengődött a lakosság és sok ember éhen halt.

1703-ban volt az a nagy éhség, midőn a fát fűrészelve, annak porából készitettek eledelt és a stativus katonaság ittlétében a házak tetejéről a szalma és nád levonattatván, összedarabolva a lovaknak abrakul adatott.

1764. die 28-a aprilis délelőtt köves eső, délután igen nagy szél, mely a márkákat elszélesztette és sok károkat tett.

1775. Igen bő termés mindenben.

1776. die 25-a januarii kezdeték a jubileumi búcsújárást.

1778. Kikelt az idő 22-a januarii, este 6 órakor plane az égen villámlás, már 8-ik januáriusban lehetett szántani, igen sok bor termett ezen esztendőben.

1780. Olyan tartós tél, hogy még márczius végén se láttatott csira, die 15-a augusti oly szörnyeteg eső volt, hogy még a kútak tetejét is meghaladta a víz.

1784. Ezen esztendőnek irgalmatlan januáriusa volt.

1785. die 16-a julii estveli 6-7 órakor véghetetlen nagy széllel való jégeső, melynek irtóztatóságát leirmi lehetetlen.

1787. Ez esztendőben márcziustól fogva egészen július végeig csaknem mindig esett az eső.

1788. 20-ik decembris-ben és az azt követő napokban oly nagy hó esett, hogy az emberek miatta nem mehettek. (*Katona József*: Kecskemét és vidékére vonatkozó rövid chronologiai följegyzések.)

1809. július 9-én 34° R. meleg. 20-án őszi hideg eső. Augusztus 2-án 34° R. meleg, 8-9-én őszi hideg eső.

1810. május 31. és június 1. között levő éjjel elvette a fagy a szőlőt, babot, kukoriczát egészen; augusztus 19-én köd, deczember 22-én reggel égzen-gés.

1811. májusban elsült a fű, júniusban a tavaszi vetés, július első hetében ért a dinnye, zsendült szőlő; augusztus 10-11-én őszi esők, utána oly szárazság, hogy nem szánhattak, mező nem volt. (*Dr. Sényi János* följegyzései.)

1916. tavaszán és nyarán a Szolnoki közön levő szőlőkön kívül minden lapályos földet víz borított s azokban halakat fogtak.

A 30-as évtized elején bekövetkezett esős nyár és utána vízenyős tavasz úgy fölázta a talajt, hogy utcánként düledeztek, repedeztek a házak.

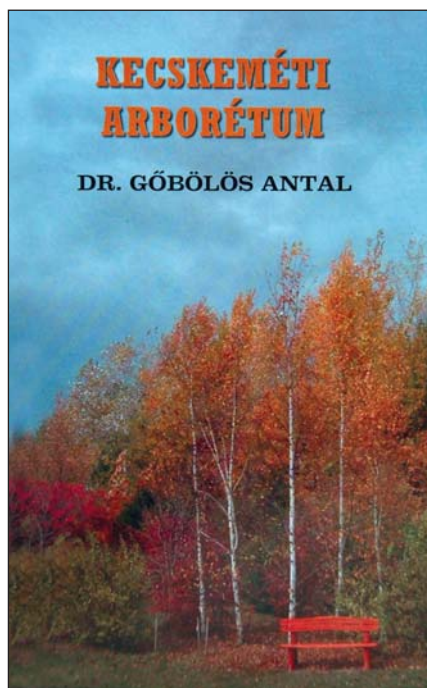
1852-1853-ban megértük, hogy a Szolnoki köz végén naponként tapogatóval vagy közönséges rostával leborítva halászgattak, sőt a városban a Halasi-nagy-útca külső részén levő kőhidnál a Picsó medrében a gyerekek egy-két arasztos halakat fogdostak.”

(Kecskemét múltja és jelene.

Szerkesztette: *Ifj. Bagi László*
Kecskemét th. Város főjegyzője.)

* * *

A vándorgyűlés tarisznyájában többek között két könyvecskét találtunk. Mindkettő a Kecskeméti Arborétumról szól, melyet az I. programon résztvevők ismerhettek meg a helyszínen. A sorozat felelős szerkesztője *Göbölös Antal* a felvezető kötetben akkurátus részletességgel írta meg az arborétum létesítésének előzményeit, a telepítéskor alkalmazott technológiákat, a gyűjteményes kert bemutató ösvényeit, és szorosban az arborétumhoz tartozó egyházi területen (Kápolnadomb) található létesítményeket. A szakmai ínyenceknek minden bizsonnyal „főétel” a kötetben található, az arborétum örökzöld és lombhullató növényeinek összefoglaló táblázata, melyet *Vörösváczki Mónika* állított össze. A fotókat rajta kívül *Varga Norbert*, *Göbölös Péter*, *Rozner László*, *Sipos István* né készítették.

* * *
Az úgyszintén 1200 példányban megjelenő kötet, melyet *Szabóky Csaba*, A Kecskeméti Arborétum lepkéi címen írt, kitűnő fotói segítségével ismert meg bennünket az arborétum éjszakai nappali lepkéinek csodavilágával.

Vadmadaraink és az Unió

Az Európai Bizottság írásbeli figyelemztetést küldött Magyarországra, Ciprusra, Csehországra, Szlovákiára, Lettországra, Litvániára, Málta és Szlovénia kormányainak, mivel ezekben a tagállamokban a különleges madárvédelmi területek kijelölése nem a megfelelő módon ment végbe. A Natura 2000 hálózatra tartozó területek egy része ugyanis különleges madárvédelmi terület (Special Protection Area; SPA). Ezek kijelölését a tagországok saját maguk végzik, a kiválasztás viszont mindenkor objektív, tudományosan igazolható kritériumok alapján kell, hogy történjen. A terület abból vonta le elmarasztaló következtetését, hogy összevetette az adott országban kijelölt SPA-területek listáját a korábban már értékes madárelőhelynek minősített területek nemzeti listájával.

(Élet és Tudomány)

Klímaháborús egyenlegek

avagy néhány további klímapolitikai, erdészeti politikai és tudományos megjegyzés

A Lapokban ez év májusában megjelent írásommal (A Kyotoi Jegyzőkönyv és az erdők. Erdészeti Lapok CXLII:152-154.) az volt a célom, hogy ráirányítsam a Szakközönség figyelmét azokra a nem régóta érvényes új, nemzetközi klímapolitikai szabályokra, amelyek a hazai erdőkre és erdőgazdálkodásra is befolyással vannak. Bár e szabályoknak évi több milliárd Ft nagyságrendű kihatásai és egyéb következményei is lehetnek hazánkban, még alig kezdődött meg annak elemzése, hogy mik is lehetnek ezek a hatások és következmények – másrészt fogalmazva: hogy milyen előnyökkel és hátrányokkal járhat e szabályok alkalmazása az erdőkre, az erdőgazdálkodásra és az erdőgazdálkodókra nézve.

A Lapok ez évi 7-8. számában (253-255. o.) megjelent írásában *Buzás Zoltán* erdőmérnök, agroökológus szakmérnök kolléga folytatja az elemzést, elsősorban az erdőgazdálkodók szemszögéből. Ezzel az írásommal én is további – remélhetőleg a Szakközönség érdeklődésére számot tartó – adalékokkal próbálok szolgálni, és válaszolok Buzás Zoltán néhány megjegyzésére is. Bízom abban, hogy most sikerül világosabbá tennem, hogy Buzás Zoltánnal sok mindenben egyetértünk. Messzemenőig egyetértünk vele mindenekelőtt abban, hogy az volna a jó, ha minél többen foglalkoznának az erdők szénlekötésének kérdéskörrel.

Megjegyzem azonban, hogy az erdészeti kutatásban dolgozó, hivatásából adódóan objektivitásra törekedő szakemberként én nem veszek részt semmilyen „klímaháborúban” (ha van ilyen), és „a gazdasági erőforrások újraelosztásában” sem (ami viszont természetesen folyik, de nemcsak a klímaváltozás ürügyén). Felelős közéleti szakemberként viszont feladatomnak tekintem aktuális szakmai kérdésekben a Szakközönség időszzerű és korrekt tájékoztatását. Mint a korábbi írásaimmal is, ezzel a cikkemmel is csak a tájékoztatást vállalom fel, még akkor is, ha a leírtak nem mindenki tetszését vagy egyetértését nyerik el.

Hogyan számoljunk szénegyenleget?

Pusztán a fenti értelemben vett tájékoztatásnak szántam korábbi cikkemben az erdők szénegyenlegének kérdésében azt, amit Buzás Zoltán úgy értelmez, hogy „az érvényben lévő szabályozás szerint, a kitermelt fa a vágástéren ... légköri szén-dioxid-terhelésnek tekintendő”. A kitermelt fa széntartalma a valóságban természetesen nem azonnal, a vágástéren oxidálódva kerül a levegőbe. Az üvegház hatású gázleltárokban számolt szénegyenlegnél éves változásokat becsülünk, melynek során bizonyos gyakorlatias feltételezésekkel élünk. Az egyik ilyen gyakorlatias feltételezés, hogy a fatermékekben (tüzifa, épületfa, bútorok, papír stb.), továbbá a rakodókon és a személtlerakó helyeken deponált hulladékfában tárolt szén összes mennyisége egyik évről a másikra nem, vagy csak nagyon keveset változik. E feltételezés konkrét esetben vitatható, ám általánosságban a pontosságát illetően az elfogadott vélemény az, hogy az említett szénkészlet-változás kb. két nagyságrenddel kisebb az erdők szénkészlet-változásánál, vagyis a leggyakrabban elhanyagolható.

Ezért ha a kitermelt fa elméletileg és azonnal nem is szén-dioxid forrás, de gyakorlatilag és a „gazdasági erőforrásoknak” a „klímaháborúban” folyó „újraelosztásában” annak vehető. Az egyenleg kiszámításakor ugyanis minden, a szénkészletet növelő és minden azt csökkentő tényezőt figyelembe kell venni. Ha Buzás Zoltán logikáját vennénk alapul, és a fakitermeléssel nem számolnánk, akkor az élőfakészletnek minden évben mintegy 12 millió m³-el kéne növekednie. Ez nyilvánvalóan nem egyezik a valósággal: az élőfakészletet a fakitermelések, továbbá a száradék és az erdőtüzek csökkentik, s a nettó növekedés csak 2-3 millió m³ évente. Hasonlóképpen, a fatermékek, a rakodók és a hulladékfa szénkészlete egy-egy évben nemcsak nő (arányban a folyónövedék nagyságával), hanem csökken is az éves fakitermelés, a gyérülés és az erdőtüzek miatt. Ehhez hasonlóan a holt faanyag-készlet nemcsak nő az ezévi fakitermelésekkel arányban, hanem csökken is, mégpedig a régebben (papír és tűzifa esetén az egy-két évvel ezelőt, fatermék esetén az akár évtizedekkel ezelőt) vágott fakitermelé-

seknek az adott évben elégetett, ill. lebomlott részével arányosan.

Megváltoztathatók-e az egyenleg számításának a szabályai?

Bár Buzás Zoltán megkérdőjelezi, szakmai értelemben mindenképpen helyes tehát a szénkészlet-változás becsülésének érvényben lévő nemzetközi szabályozása, hiszen egy egyszerű mérlegegyenleten alapul, ahogyan azt fent megmutattam. A Buzás Zoltán által javasolt „bruttó”, csak a folyónövedékre alapozott 25 millió t CO₂ „kvótamennyiség”, ezért szerintem hosszú távon sem lesz nemzetközileg elfogadható.

A kérdést persze meg lehet közelíteni politikai szempontból is. A nemzetközi klímátárgyalásokon szerzett tapasztalataim alapján nem hiszem, hogy e szabályozáson bármikor is fognak változtatni abban az értelemben, ahogyan Buzás Zoltán javasolja, vagyis hogy a fakitermeléseket egyáltalán ne vegyük figyelembe. A fakitermelés nem szégyen – de ha akarjuk, ha nem, előbb-utóbb kibocsátást eredményez. Az üvegház hatású gázleltárak nemzetközileg is elfogadott alapelve pedig az, hogy pontos legyen abban az értelemben, hogy mind az elnyeléseket, mind pedig a kibocsátásokat figyelembe vegye.

Az, hogy a szénkészlet-változásra használt mérlegegyenlet alkalmazása a földi léptékben mit jelent, a földi szénmérlegből derül ki. A jelenlegi összes emberi eredetű szén-dioxid-kibocsátás mintegy egyötöde erdőirtásokból származik (ezeknek csak kisebb egy része fakitermelés; a nagyobb rész égetéssel történő erdőirtás – az eredmény azonban ugyanaz). Ha egyötöddel kisebb lenne a jelenlegi szén-dioxid-kibocsátás, akkor valószínűleg jóval kevésbé lenne izgatott klímaváltozás-ügyben a nemzetközi közvélemény. A kibocsátás azonban nem azáltal csökken nullára, hogy nem veszünk róla tudomást, hanem azáltal, hogy megszüntetjük az okait. Nem véletlen ezért, hogy a jelenlegi klímátárgyalások közép-pontjában éppen az erdőirtások megfékezésének a kérdése áll.

Erdészeti politikai egyenlegek

A hazai erdők „nettó” (azaz a fakitermeléseket is figyelembe vevő), a nemzetközi szabályoknak megfelelően becsült szénnyelése mostanában évi mintegy 4-5 mil-

* tudományos igazgató, Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest

lió t CO₂. A kyotoi szabályok szerint azonban ennek csak egy kis része érvényesíthető, és nem azért, mert az nem volna ágazati érdek. A fő ok az, hogy a klímátárgyalásokban érintettek (erőművek, országok, olajipar, zöldek... - hosszú a sor) abban állapodtak meg, hogy csak olyan kibocsátás-csökkenést, ill. elnyelést vesznek figyelembe, amelyek tényleges emberi behatások eredményei. Az erdők esetében ez nehezen bizonyítható – a fák „maguktól is nőnek”! Ezért a meglévő erdők nettó szénelnyelésnek csak kb. a 15%-a számítható bele egy-egy ország üvegház hatású gáz egyenlegébe.

Megjegyzem azt is, hogy az 1 t CO₂ értékére Buzás Zoltán cikkében említett 80-100€-s összeg kb. egy nagyságrenddel nagyobb, mint amit várhatóan érvényesíteni lehet majd 2012 végéig (vagyis amennyiért majd ténylegesen el lehet adni 1 t lekötött CO₂-t).

Fontosabb ennél azonban megjegyezni azt, hogy véleményem szerint nem igaz Buzás Zoltánnak az a megjegyzése, hogy „a klímaháborúban az erdők és az erdészeti ágazat vesztesre állnak”. Én jelentős – bár nem elég nagy – lépésként értékelem, hogy ha nem is teljes mértékben, de már számszerűsíthető formában, mérhető módon tudjuk figyelembe venni az erdők szénlekötésének értékét az erdőgazdálkodás során. A Kyotoi Jegyzőkönyv elismeri az új erdők telepítéséből származó szénlekötés értékét, hiszen annak elszámolását kötelezővé teszi. Azzal pedig, hogy hazánk a kyotoi értelemben használt „erdőgazdálkodást” is figyelembe kívánja venni az országos üvegház hatású gázleltárban (l. májusi cikkemet), amellel tette le a voksot, hogy (legalább a fenti kb. 15% mértékéig) ismerjék el a már meglévő erdők szénlekötéséből származó hasznait is.

Abban viszont igaza van Buzás Zoltánnak, hogy még ki kell fejleszteni annak a módszerét, hogy az erdőknek a majdani emisszió-kereskedelem által a pénz nyelvére lefordított szénlekötési értékének hogyan tudunk érvényt szerezni a gyakorlati erdőgazdálkodásban. Teljes mértékben egyetértek Buzás Zoltánnal abban is, hogy lényeges különbség van aközött, hogy csak úgy általában beszélünk az erdőgazdálkodásról – mint ahogyan én tettem –, és aközött, hogy érdekeltté tesszük az erdőgazdálkodókat (a magán- és az állami szektorban egyaránt) az erdők célszerű kezelésében.

Az, hogy országon belül hogyan használjuk fel a nemzetközi szabályozás alapján pénzzé tett szénnyelést, az ország belső szabályozásának a függvénye. Mivel konkrétan az erdőgazdálkodókra vonatkozó hazai szabályozásról nem tudok, ezért korábbi cikkemben nem használhattam, és nem is használtam az „erdőgazdálkodó” szót egyszer sem, hanem csak általában szólhattam az erdőgazdálkodásról: „A legtágabb értelemben vett erdőgazdálkodásnak ... a jövőben egy új szempontra ... kell figyelnie: az erdők szénegyenlegére”.

Buzás Zoltán ugyanakkor hasonlóképpen fogalmaz: „Az optimális széndioxid nyelő képesség fenntartása csak gondosan megtervezett erdőhasználattal lehetséges”. Akár országos, akár erdőgazdálkodó-, akár pedig erdőrésztel-szintű tervezésre gondolt itt Buzás Zoltán, mindenképpen igazat adok neki: az erdőgazdálkodók (akár a magán-, akár az államiakról van szó) közvetlenül még nem lettek érdekeltté téve a kyotoi szempontokra figyelmet fordító erdőhasználatban¹. E szabályozás természetesen nemcsak szakmai kérdés, hanem politikai egyezkedés tárgya is – ez utóbbi viszont nem témája sem az előző cikkemnek, sem a mostaninak.

Annyit azonban még szükségesnek tartok ehelyütt megjegyezni, hogy meglévő erdők szénlekötésének az állami és magánerdők közti arányát nem az erdők által elfoglalt terület alapján kellene meghatározni, ahogyan Buzás Zoltán javasolja, hanem – a szénegyenleg számolásának módjából következően – az egyes szektorokra becsült folyónövedék és fakitermelés alapján. Az arányt egyébként nemcsak országos statisztikákból lehetne kiszámolni, hanem akár erdőrésztel-szintű adatokból is. De az arány mástól is függhet – nevezetesen attól, hogy mit is „jutalmaz” majd egy érvényben lévő szabályozás, és esetleg mit „büntet” majd.

Hogy a jövő egyenlege pozitív legyen

A fentiek értelmében véleményem szerint csak részben igaz az, amit Buzás Zoltán állít, hogy ti. a Kyotoi Jegyzőkönyv „... odáig nem jutott el, hogy célul tűzse ki a Föld üvegház hatású gáz nyelőképességének a megőrzését, az erdőségek ... megővését”. A Kyotoi Jegyzőkönyv ugyanis a ratifikált gazdag országok (így hazánk) számára kötelezővé teszi az erdőirtásokból származó kibocsátások elszámolását:

nyilvánvaló, hogy e kibocsátások veszteségként értékelhetők (pénzügyi értelemben is, de másként is). Így Magyarországnak is kötelező lesz elszámolnia az ország területén végzett erdőirtásokkal – akár magán-, akár állami erdőket vontak ki az erdőhasználatból. Ez nyilván az „erdőségek megővása” irányába hat.

Korábbi cikkemben már leírtam, hogy a hagyományos értelemben vett tartamos erdőgazdálkodás fakészlettel kapcsolatos érdekei (nevezetesen hogy se a nettó növedék, se a fakészlet ne csökkenjen) nagyjából egybeesnek a kyotoi érdekekkel (az erdők szénkészlete ne csökkenjen, hanem növekedjen). A meglévő erdők nettó növedékét (folyónövedék mínusz fakitermelések és veszteségek) ugyanakkor jelentősen növelni nem nagyon lehet. Még ha csökkenne is a fakitermelések mértéke, előbb-utóbb kb. ugyanannyival nőne a szénkészletet csökkentő száradék képződése. Ezért a kyotoi szabályok adta lehetőségeken belül a szénkészlet növelésére a legnagyobb lehetőségek az erdők területének növelésében – az erdőtelepítésekben – vannak (l. ezzel kapcsolatban pl. Az 1930 óta telepített erdők szénlekötése c. 2006-os írást, Erdészeti Lapok, CLI.9:257-259.). Lehetne is külföldi vevőt találni annak finanszírozására, hogy magán földtulajdonosok erdészszakemberek közreműködésével akár több ezer ha erdőt telepítsenek úgy, hogy a vevő csak a lekötött szén mennyiségére tart igényt. Meggyőződésem, hogy a kínáló lehetőségeket sem hazánk, sem pedig a nemzetközi befektetők nem használták ki.

Végül részben osztom Buzás Zoltán félelmét abban, hogy az erdei biomassza helytelen felhasználásának lehetnek káros következményei az erdőgazdálkodásra nézve. E következmények felmérése azonban csak egy rendkívül összetett, biológiai és társadalmi törvényszerűségeket – köztük közgazdaságiakat is – figyelembe vevő alapos elemzéssel volna lehetséges. Az viszont nagyon valószínű, hogy az energiaköltségek várható további emelkedésével a fa energetikai célú felhasználása egyre nagyobb mértékben elkerülhetetlen lesz. Közismert, hogy az erdőgazdálkodás az egyetlen igazán szén-neutrális ágazat – amit más ágazat nemigen mondhat el magáról –, vagyis hogy képes szinte teljes mértékben kompenzálni a kibocsátott szenet. E kompenzációban minden erdőgazdálkodónak van szerepe – és jó ágazati politikával valóban szükséges e fontos szerepet minél jobban támogatni.

¹ A félreértések elkerülése érdekében: itt értelemszerűen csak a kyotoi szempontokat figyelembe vevő gazdálkodásról, nem pedig általában a tartamos erdőgazdálkodásról van szó.

A Vértesben jártunk tanulmányúton

A két Szakosztály 2007. július 11-12-én tartotta – mára már rendszeressé vált – évi közös rendezvényét. A házigazda Vértes Erdő Zrt., baráti vendéglátás mellett, előadásokkal és terepi programokkal mutatta be tevékenységét és az elmúlt években elért kimagasló eredményeit.

Dr. Széles Attila vezérigazgató minden lényeges szakmai és publikus pénzügyi részletre kiterjedő előadásából megismerhettük gazdálkodási környezetünket, az elmúlt hat év természetes és pénzügyi változásait.

A gyenge termőhelyi adottságok, fafajösszetétel és a magas természetvédelmi területi arány ellenére jelentősen javult a pénzügyi eredmény.

Az erdőművelés természetes adatai a tartamos erdőgazdálkodásról tanúskodnak. A természetes felújítás aránya 90% körül alakul. Jelentős az erdőszerkezet-átalakítás is.

A fahasználat jövedelmezősége az országos átlaghoz képest is kiemelkedően javult. A tűzifa energetikai hasznosítása mellett jelentős a bányászati alapanyag termelése. A magas természetes erdőfelújítási arány ellenére sincs fakitermelői kapacitáshiány, mert vegetációs időszakban gyérítésekkel és erdőművelési munkákkal tudják megtartani vállalkozóikat.

A vadgazdálkodásban intenzív vadlétszámcsökkentéssel sikerült elérni a természetes felújítást már csak kis mértékben veszélyeztető vadállomány kialakítását. Vadkárelhárító kerítéseket elsősorban az erdőszerkezet-átalakításoknál alkalmaznak. Ennek ellenére nem csökkent az ágazat eredménye, mert a vadászati lehetőség iránti nagy érdeklődést kiaknázó magas kontingenses bérleti díjak és a más vadászatra jogosultak által vadászott területeken elért bérleti díjak kompenzálják a csökkenő, elejthető vadlétszámból adódó, árbevételt.

A főleg bányászati anyag termelésére alapozott elsődleges fafeldolgozás eredménye évek óta pozitív.

Az energetikai hasznosítás mellett továbbra is jelentős – évi 600–1000

tonna – a faszén előállítására.

A továbbiakban megtekintettük a Vértes Erőmű Zrt. fatüzelésű blokkját és a Sikárosi Fűrészüzemet, megismerhettük az Oroszlányi Erdészet erdőfelújítási tevékenységét, a Malomerdő Ökoturisztikai Központot, a Turul madár és parkerdőt, valamint az Agostyáni Arborétumot.

A szívélyes vendéglátásnak, a szakmailag tanulságos és érdekes programoknak köszönhetően kellemes és hasznos két félnapot töltöttünk kedves vendég-

látóinknál.

Köszönjük, hogy betekintést kaphattunk – az elmúlt években magát kevésbé megmutató – Vértes Erdő Zrt. munkájába.

Kép és szöveg: **Urbán Pál**

Bükkre néző, szép panorámájú 1500 m²-es építési telek, közvetlenül az erdő mellett, Miskolcon eladó.

**Érdeklődni lehet:
Józwiak Ákos Bernard,
30/312-8608.**

Megjelent rendeletek

Az FVM megalkotta a régóta esedékes és a gazdálkodók által sürgetően várt rendeleteket. A rovatban röviden, figyelemfelhívó jelleggel adunk tájékoztatást a támogatásokkal kapcsolatos három jogszabályról. A jogszabályok az augusztus végén megjelenő közlönyben jelentek meg.

– 89/2007 (VIII. 17.) FVM sz. rendelet – Magyar Közlöny 110. sz. az erdőgazdálkodók 2007. évi gazdálkodásának csekély összegű (de minimis) támogatásáról

A támogatás a 2007. évi egyéves valamint befejezett nyilvánított erdőfelújításokra vonatkozik, természetes és mesterséges felújításokra egyaránt. A támogatást csak a nem állami tulajdonban lévő erdőterületeken folytatott erdőgazdálkodás esetén lehet igényelni. A felújításon túlmenően igényelhető támogatás erdő ápolására, tisztítására és tuskózásra.

A támogatási kérelmet a nyomtatványon, az előírt mellékletekkel 2007. szept. 24-ig kell benyújtani a MgSzH területi szervéhez. A határidő jogvesztő hatályú!!!

– 88/2007 (VIII. 17.) FVM sz. rendelet – Magyar Közlöny 110. sz. a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének szabályai.

A rendelet az erdőtelepítésekhez adható támogatások feltételeit szabályozza.

2007. évben a támogatási kérelem augusztus 15. és október 15. közötti időszakban nyújtható be, a továbbiakban pedig május 1-től június 30-ig.

– 91/2007 (VIII. 23.) FVM sz. rendelet – Magyar Közlöny 111. sz. az erdő közjóléti célú védelmét és bővítését szolgáló feladatok ellátásának 2007.évi támogatásáról.

A rendelet a városi, a védelmi és a pihenőerdőkre igényelhető támogatásokat

szabályozza az alábbi céletterületeken: folyamatos erdőborítás kialakítása céljából (elegység elősegítése, fenyvesek őshonos lombos állományá alakítása, hagyásfák kezelése, fakitermelések utáni területrendezés, kíméletes közelítés támogatása, elszáradt ágak eltávolítása, inváziós növényfajok visszaszorítása).

Ezen felül igényelhető támogatás szakképzési programokhoz, erdei iskolákhoz, kiadványokhoz, erdei tanösvény kialakításához.

Némi lendület tapasztalható az erdőtörvény átfogó módosítására irányuló jogalkotói munkában is, de még nem dőlt el, hogy az erdőfenntartási járulék intézménye megmarad-e. Az ismertetett rendelet által szabályozott (de minimis) támogatási rendszer alkalmas lehet az ez évig keletkezett felújítási kötelezett-

ségek pénzügyi kifuttatására. A szakmai érdekképviseletek szorgalmazzák, hogy a járulékfizetési kötelezettség legkésőbb év végével megszűnjön.

Azok a gazdálkodók, akik támogatási igényt kívánnak benyújtani a jelen kivonatos közlésen túlmenően feltétlenül tanulmányozzák át a rendeletek szövegét, vagy tájékozódjanak a MgSzH területi szerveinél.

A Magyar Közlöny az alábbi honlapokon érhető el:

www.magarkozlony.hu

www.kozlonykiado.hu

A magánerdő-birtokosok jogsegélyszolgálatára továbbra is rendelkezésre áll a gazdálkodással illetve működéssel összefüggő jogi problémák megoldása érdekében.

Tel.: 30/908-2812

E-mail: derzsenyitibor@chello.hu

Dr. Derzsenyi Tibor

Jogsegélyszolgálat-vezető
 8200 Veszprém, Kossuth u. 3.

Rövid hírek

Fagy-, aszály- és tűzkárok

Szövetségünk levélben fordult a tárca vezetőjéhez, amelyet az alábbiakban kivonatoltan közlünk:

„Tisztelt Miniszter Úr!

...A tavaszi fagykárak főként az ország keleti részén érzékenyen érintették a csemeterkekben lévő erdészeti szaporítóanyagot, a friss telepítéseket és felújításokat, de részben az idősebb erdőket is.

Ezt követték a rendkívüli szárazságból és aszályból adódó országos szinten jelentkező károk, amelyek egyaránt sújtották az erdőtelepítéseket és erdőfelújításokat.

Még rosszabb a helyzet a közelmúlt rendkívüli erdőtüzeivel kapcsolatban, amelynek során közel 3 ezer hektár túlnyomórészt magánerdő semmisült meg részben vagy egészben.

Véleményünk szerint a jelenlegi katasztrófa-érzékeny helyzet enyhítésére a következő lehetőségek kínálkoznak, amelyek mindegyikéhez azonban

az Ön által vezetett tárca azonnali és határozott beavatkozására, támogatására van szükség:

A rendkívüli helyzetre való tekintettel kérvényezni kell az uniótól a Nemzeti Kárenyhítési Alap megnyitását az erdészek számára is.

Az agrárium részére most kidolgozás alatt lévő kedvezményes hitelekkel kell biztosítani az erdészeti károsultaknak is.

Szintén az uniónál kezdeményezni kell a károk felszámolására szolgáló jogcím azonnali, a károsodott erdőkre történő megnyitását.

Az úgynevezett „de minimis” rendeletben biztosítani kell a károsultak kárenyhítését a nemzeti költségvetésből.

Kedvezményes foglalkoztatási programot kell elindítani a magánerdőkben.

A fenti javaslatokból többet is párhuzamosan megvalósítva mérsékelhetők csupán az erdőtulajdonosok idén elszenvedett kárai, amelyhez kérjük Miniszter Úr megértő támogatását.

Tisztelettel:
 Luzsi József
 elnök”

* * *

Erdészeti vonatkozású változtatások az ÚMVP-ben

A nyár folyamán társadalmi vitára bocsátották, majd felterjesztették Brüsszelbe az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot (ÚMVP). A MEGOSZ az első tengelyben szereplő „Erdők gazdasági értékének növelése” jogcímen belül kifogásolta az erdőnevelési beavatkozások, mint értéknövelő beruházások intézkedés elhagyását a programból, továbbá a II. tengelyben szereplő „Erdészeti potenciál helyreállítása” jogcímen belül az aszálykárok mérséklésének lehetőségét tar-

totta szükségesnek kihangsúlyozni, továbbá a jogcímet kiterjeszteni javasolta a biotikus károk vonatkozásában is. Az FVM segítségének köszönhetően érveinket kifejhettük Brüsszelben is az egyeztetések során, és ennek eredményeként a javasolt módosítások, kiegészítések a napokban felterjesztésre kerülhetnek az unióhoz.

* * *

Megindult az erdészeti szaktanácsadás!

A MEGOSZ egy-egy térségben működő csoportjai már az elmúlt év végén több pályázatot nyújtottak be területi szaktanácsadási központként (TSZK) való nyilvántartásba

vételre. Három pályázatot nyertünk el az ország keleti, középső és nyugati részére vonatkozó működési területtel. Időközben lezajlott a szaktanácsadói szakvizsgák első köre, a TSZK-k akkreditációja és a kvóta kiosztás is. Napjainkban már folyik a 2007. évi szaktanácsadási szerződések megkötése is. A szaktanácsadási díj 80%-át társfinanszírozott uniós forrásokból fedezik. Kérjük az erdőtulajdonosokat, keressék a MEGOSZ-t és minél többen vegyék igénybe ezt a kiváló lehetőséget, amelyről a következő lapszámok valamelyikében részletesen beszámolunk.

Elnökségi ülés és integrátori értekezlet

A MEGOSZ 2007. augusztus 6-án elnökségi ülést, majd azt követően integrátori értekezletet tartott az Erdészeti Információs Központban. A két rendezvény jegyzőkönyvének kivonatos változatát az alábbiakban közöljük.

Elnökségi ülés

Luzsi József köszöntötte a jelenlévőket és megállapította hogy az elnökségi ülés határozatképes.

Ezt követően Luzsi József bemutatta az egybegyűlteknél új kollégánkat, dr. Somogyvári Vilmost, a MEGOSZ projektvezetőjét.

Luzsi József az integrátori értekezletnek az erdőtvény módosításával kapcsolatos napirendi pontjához tájékoztatást adott annak előzményeiről. Dr. Sárvári János ismertetése mellett, az elnökségi ülés áttekintette az eredeti javaslatokat, illetve a megküldött koncepciót előkészítve azokat az integrátori értekezleten történő részletes vitára.

Ezt követően az elnökségi ülés döntött az integrátori értekezlet további napirendi pontjai vonatkozásában az azokat levezető személyéről.

Dr. Ódor Józsefnek az elmúlt hetek tűzkáraival kapcsolatos kérdésére Luzsi József elmondta, hogy levélben fordultunk a miniszterhez, közleményt juttattunk el sajtó illetékeseihez, cikkekben, rádió- és TV-interjúkban foglalmaztuk meg a 2007. évi fagy-, aszály- és tűzkárokkal kapcsolatos álláspontunkat, illetve azok kezelésének általunk javasolt módjait.

Luzsi József ismertette a MEGOSZ Közép-Dunántúli Régió Központja által megtartott 2007. július 11-i értekezlet jegyzőkönyvében foglaltakat és reagált

az azokban foglalt felvetésekre. Az elmondottakra Posgay Attila válaszolt. (A téma részletes megvitatásra került az integrátori értekezlet keretében, leírása annak jegyzőkönyvében található.)

Luzsi József – nem lévén több napirendi pont és hozzászólás – az elnökségi ülést bezárta, megköszönve az aktív részvételt.

Budapest, 2007. augusztus 7.

Dr. Sárvári János

Jegyzőkönyvvezető

Dombóvári Dénes

Jegyzőkönyv-hitelesítő

Integrátor értekezlet

Luzsi József elnök köszöntötte a meglelenteket. Elmondta, hogy a közelmúltban – mint a megküldött e-mailekből is látható – rendkívül sok nagy horderejű, szakmánk életét alapvetően meghatározó tervezet, koncepció látott napvilágot. Annak érdekében hívtuk össze ezt az integrátori értekezletet, hogy az egyes véleményeket ne csupán összegyűjtjük, hanem meg is vitathassuk és így közvetlen módon alakíthassuk ki a MEGOSZ álláspontját az egyes kérdésekben.

Ezt követően Luzsi József bemutatta az értekezletnek új kollégánkat, dr. Somogyvári Vilmost, a MEGOSZ projektvezetőjét, aki többek között a szaktanácsadási központokkal és a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeivel is foglalkozik majd. Dr. Somogyvári Vilmos röviden ismertette eddigi munkahelyeit és ott végzett tevékenységét, ugyanakkor beszámolt a MEGOSZ TSZK akkreditálásának jelenlegi állásáról. Elmondta, hogy a hét folyamán felterjesztjük az anyagot, amelyben 8 szaktanácsadói végpontot, mintegy 30, főként erdészeti és vadgazdálkodási tanácsadót jelen-

tünk be, akik megfeleltek az akkreditációs előírásoknak. Létszámukat és a végpontok számát folyamatosan bővíteni fogjuk. Kérünk minden integrátort – aki eddig még nem tette meg –, hogy teremtsen meg a végpontok infrastruktúrális és személyi feltételeit és csatlakozzanak a MEGOSZ Területi Szaktanácsadási Központhoz.

Luzsi József köszöntötte Szedlák Tamást, az Európai Unió erdészeti jogcímeikkel foglalkozó kelet-európai munkatársát, aki szabadsága során szakított időt arra, hogy az integrátori értekezletet nem hivatalos minőségben tájékoztassa a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeiben rejlő lehetőségekről. Ismertetőjét dr. Sárvári János rövid tájékoztatása vezette be a finanszírozási kérdésekről, a jogcímeiről, illetve a szaktanácsadási és integrációs feladatok megoszlásáról. Szedlák Tamás nagy érdeklődéssel kísért előadási anyagának fordítását, valamint a magyar vidékfejlesztési terv erdészeti jogcímeinek anyagát megküldjük valamennyi MEGOSZ tagnak. *Felelősök: dr. Sárvári János és dr. Somogyvári Vilmos.* Határidő: augusztus 21.

Luzsi József az erdészeti integráció jövőjéről beszélt. Elmondta, hogy – a sok nehézség ellenére – sikerült a struktúrát és annak finanszírozását megőriznünk. Ebben az évben is miniszteriális szintű garancia szavatolja az integrátori támogatások kifizetését. Hangsúlyozta, hogy a szaktanácsadási tevékenység és az integrációs feladatok nem átfedik, hanem kiegészítik egymást, így a magán-erdő-gazdálkodásnak mindkettőre egyetlen szüksége van. Az integrátori támogatást továbbra is a nemzeti költségvetésből kell finanszírozni és ennek érdekében a továbbiakban is minden tőlünk

telhetőt megteszünk. Az elhangzottakkal kapcsolatban *Posgay Attila* jelezte, hogy értesülései szerint az erdészeti integráció további fenntartásával ellentétes miniszteri interjú hangzott el, továbbá jelezte, hogy az integrátori támogatás a de minimis rendelet keretei között is finanszírozható. *Luzsi József* válaszában elmondta, hogy utánanéznünk a kapott hírek és jelezte, hogy a klasszikus nemzeti költségvetés keretei között biztonságosabban tudja elképzelni az erdészeti integrációt és ehhez jogszabályi megerősítése is szükséges. A kérdéskörhöz többen is hozzászóltak. Részben erősítették az integráció nemzeti finanszírozási körben tartásának szükségességét, valamint kételyeket fogalmaztak meg a szaktanácsadási rendszer gazdaságos működésével, illetve a szaktanácsadási asszisztensi lehetőségről szóló rendelet késedelmeskedésével kapcsolatban.

A 2007. évi abiotikus károkkal kapcsolatban *Luzsi József* elmondta, hogy levélben fordultunk a miniszterhez, közleményt juttattunk el a sajtó illetékeihez, cikkekben, rádió- és TV-interjúkban foglalmaztuk meg a 2007. évi fagy-, aszály- és tűzkárokkal kapcsolatos álláspontunkat, illetve azok kezelésének általunk javasolt módjait. Az uniós társfinanszírozott erdőtelepítésekkel kapcsolatban felhívta a figyelmet a kérelemben leírtak pontos betartására. Javasolta, hogy aki – különböző okokból – bármiben is eltért a leírtaktól, az végezzen önrevíziót és jelezze a hatóságok felé, mert az elmúlt évekhez hasonlóan a várható szankciók nagyon kemények.

Támba Miklós az előző napirendi pontban elhangzottakhoz kapcsolódva beszámolt arról, hogy az ugyanazonnap délelőtt lezajlott Mezőgazdasági Bizottság ülésén az erdészeti ágazat nevében is megerősítette a MEGOSZ álláspontját, ismertette a sajtóközleményben és a miniszteri levélben leírtakat. A vidékfejlesztés keretében mihamarabb meg kell nyitni az „erdészeti potenciál helyreállítása” jogcímet, hogy a tűzkárokat kezelni tudjuk. Valamennyi típusú kárral kapcsolatban megerősítette a MEGOSZ által korábban már jelzett tennivalót, hogy azokat mindenképpen be kell jelenteni „vis major”-ként. Ez lehet csupán bármiféle későbbi kárenyhítés alapja.

A korábban elhangzottakkal kapcsolatban *Támba Miklós* is erősítette az integrátori hálózat nemzeti költségvetésből való fenntartásának szükségességét. A TSZK-k működésével kapcsolatban jelezte, hogy azok elengedhetetlenül

szükségesek a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeiben rejlő pénzügyi lehetőségek lehívásához. Ismertette a MEGOSZ módosító javaslatát a nemrég megjelent, de változtatás alatt lévő szaktanácsadás rendelethez (52/2007. FVM rend.). *Dr. Ódor József* pedig vállalta, hogy 1 oldalban összefoglalja az erdészeti szaktanácsadás és az erdészeti integráció szétválasztásának érvrendszerét.

Luzsi József ismertette az erdőtörvény-módosítás eddigi történéseit. Elmondta, hogy az OEE-MEGOSZ-FAGOSZ vegyes bizottság a tagságtól beérkezett javaslatok alapján elkészítette a három szövetség 12 pontos erdőtörvény-módosító javaslatát és azt tavaly ősszel eljuttatta az FVM-be azzal a kéréssel, hogy az új erdőtörvény kialakításánál a leírtakat vegyék figyelembe. Idén júliusig, a miniszterrel történt találkozásig, semmi hírt nem kaptunk a javaslatokkal, illetve az erdőtörvény módosításával kapcsolatban. A találkozóknak köszönhetően az események felgyorsultak, a törvény módosítását végző ad hoc bizottság koncepcióját rövid úton megkaptuk és – kérésünkre – ezen bizottság tagjaival a három szövetség szakértői egyeztetik a javaslatokat. Az FVM-ből kapott koncepció azonban csak részben tartalmazza a javasolt módosításokat, továbbá új észrevételek és igények is felmerültek az elmúlt időszakban. Ezért, *dr. Sárvári János* ismertetése mellett, az integrátori értekezlet pontról-pontra áttekintette és megvitatta az eredeti javaslatokat, illetve a megküldött koncepciót. A vita eredményeként kialakított, mellékelt MEGOSZ javaslatokat *Támba Miklós* és *dr. Ódor József* képviselik majd az ad hoc bizottság tagjaival tartandó első egyeztetésen. Az integrátori értekezlet továbbá *Mocz Andrást* és *Dombóvári Dénest* is jelölte a MEGOSZ szakértői közé.

Az egyebek között *dr. Sárvári János* ismertette a közgyűlési határozat alapján eddig befolyt és elkülönítetten kezelt rendkívüli tagdíjbefizetések állását. Kérte a megjelenteket az október első hetében Magyarországon megrendezésre kerülő *Biomassza Napokon* való aktív részvételre. Beszámolt továbbá a MEGOSZ nagyrendezvény előkészítő munkálatairól.

Répászkó Miklós kérte, hogy a MEGOSZ tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelő kategóriában Magyarországra is – több uniós országhoz hasonlóan – a 25% mezőgazdasági árbevétel és szintén 25% mezőgazdasági termelésben eltöltött munkaidő előírásai vonatkozzanak.

Luzsi József ismertette a MEGOSZ Közép-Dunántúli Régió Központja által megtartott 2007. július 11-i értekezlet jegyzőkönyvében foglaltakat és reagált azokra. Elmondta, hogy véleménye szerint annak egyes megállapításai és határozata a MEGOSZ legutóbbi közgyűlésén hozott határozattal ellentétes. Kifejtette, hogy a MEGOSZ jelenlegi vezetése mindenkor figyelembe vette a tagság teljes körének érdekeit, többek között a hegyvidéken gazdálkodók érdekeit is, még akkor is, ha ez esetleg a síkvidéken gazdálkodó tagok számára érzékeny veszteségeket okoz (lásd erdőfenntartási járulékszámlarendszer megszüntetése). Nem tesszünk különbséget tagjaink között, azok a közgyűlésen is szabadon elmondhatták véleményüket és így született meg elsőprő többséggel a határozat. Válaszában *Posgay Attila* elmondta, hogy nem érzik a közgyűlés határozatával ellentétesnek döntésüket, csupán a hozzájárulás két részletben történő befizetéséről, illetve a befolyt összeg szigorúan számon kérhető felhasználásáról határoztak. *Luzsi József* az elhangzottakra reagálva elmondta, természetesen mindenkinek van lehetősége utólagos jogorvoslatra, vagy egyéni elbírálásra, de azt nem ilyen módon kell megtenni. Mások is éltek halasztott fizetés lehetőségével, ami csupán egy dokumentálható jelzés (e-mail. Fax) kérdése a MEGOSZ Titkárság felé. Egyetlen ilyen kérést sem utasítottunk el. A beérkezett pénz ellenőrizhető és számon kérhető felhasználására vonatkozóan garanciát ad a közgyűlési határozat.

További hozzászólás és észrevétel hiányában az elnök az integrátori értekezletet bezárta. Megköszönte a nyári szabadságolás ellenére magas részvételi arányt és az aktív részvételt.

Budapest, 2007. augusztus 7.

Dr. Sárvári János
főtitkár

A lapot Magyarország legnagyobb
médiatitkára, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIATITKÁRSÁG KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Egy tő melletti erdész véleményéhez

Hál' Istennek, megint egy tő melletti erdész találta fején a szöveget. Írása annyira igaz, hogy érdemes részben idézni, hátha az érdekeltek is felfigyelnek rá.

„Sok helyen olvastam, hogy Magyarországon a bruttó fakitermelést lehetne növelni, ami szerintem nem igaz. Mint gyakorló szakember, láttam az egyre kisebb mellmagassági átmérőjű kivágott fákat, erdőterületeket. Nem beszélve a nem megfelelő helyen és időben csökkentett vágásfordulóról. Erről jut eszembe, szerintem a vágásfordulót fel lehetne emelni vagy csökkenteni a cél és a biológiai érettség figyelembevételével, ami függ a fajtától, a termőhelytől, éghajlattól, egészségi állapottól és használati módtól. Így a mennyiségi fakitermelésről át lehetne térni a minőségi és a célnak megfelelő értékesebb faanyagra. Például – szerintem – át lehetne térni az egyedi vágásfordulóra, amelyben az egészségi állapot is meghatározó lehetne a fakitermelésben, így visszatérhetnének az öreg méretes és minőséget adó faanyagok. És az erdő hangulata is megmaradna, nem beszélve az életközösségről.

Szerintem az erdőgazdálkodásra kellené bízni, hogy mit telepít vagy telepítsen, de megkövetelni a megfelelő szabályozást. Miért ne lehetne Magyarországon is felelősséggel kialakítani erdő- és vadgazdálkodást?”

Íme egy erdész, aki ugyanazt látja, mint mi sokan mások, csak néhányan le is merjük írni. *Haag János* tő melletti erdész az erdőn látottak alapján jutott ugyanarra az állításra, amire két és fél évtizedes erdőrendezési fejlesztő mérnöki munkám és terepi megfigyeléseim alapján jutottam.

Írhattam én kedvenc lapom 2005. februári és márciusi számaiban a magyar erdőgazdálkodás intő jeleiről, de füle botját se mozgatta senki. A számok, törvényszerűségek, tapasztalatok pusztába kiáltott szavak maradtak. Lapunk 2006. márciusi számában, tehát egy év múlva már erősebben fogalmaztam, mert rablógazdálkodásról beszéltem, ami aztán tényleg rettegett kifejezése szakmánknak. A háttérben minden érdemleges szakember igazat adott, a hivatali vonal kínosan lapított, mert ahogy egy minisztériumi főszürke eminenciás fogalmazott egyszer; „amiről nem beszélünk, az nincs”. Vállalva a széles nyilvánosság tájékoztatását, az M2 Telezöld 2006. áprilisi műsorában ismeretterjesztő szinten mondtam el a lapunkban már előzőleg leírt tényeket. A TV stáb utólag megjegyezte, hogy ez kormá-

nyellenes volt, nem győztem őket nyugtatni, miszerint a számok csupasz politikailag független tények. No, erre felháborodott az erdészeti vezetés, be akarták kérni a videoszalagot a TV-től, de ők nem adták. Kár, hogy nem tőlem kérték, mert én odaadtam volna. A TV viszont lehetőséget biztosított a válasza., a 2006. május 1-én 13 óra 50-kor az M2 Telezöld műsorában. *Wisnovszky Károly* mb. főigazgató a felső szakmai vezetés nevében adta a kínos választ, aki köztudottan nem szakértője a kérdésnek. A következő mondotta:

„Az, hogy ma Magyarországon mennyi fát vágnak, ez sok évtized tapasztalata és tervezői munkája alapján dől el. Az élőfakészletünk és erdőterületünk folyamatosan növekszik. Ezért hamis az az állítás, hogy túlhasználat lenne a magyar erdőkben globálisan, hiszen a 335 millió m³ élőfakészletünk évente 2-3 millió m³-rel nő és az is egy tudott dolog, hogy a második világháború óta fokozatosan növekszik az erdőterület Magyarországon.”

Pont az a baj, hogy a sok évtizedes tapasztalat és tervezői gyakorlat eredménye hibás volt és az öregerdők állapota romlott. Véletlenül, ha valakinek kétsége támadna, olvassa el még egyszer az idézett cikkeimet és bennük a csibés kotlós hasonlatot.

Lapunk 2006. januári számában *Klemencsics András* erd. főosztályvezető a vele készült riportban azt mondja:

„Az erdőben a folyamat kárt nem okoz, hiszen több faanyagot nem termelünk ki, mint korábbi hosszú évek során kitermelünk, ami bőven belül van az erdőtervi lehetőségen. Az évi 12 millió növedékből egyébként évi 7 millió köbmétert érint a fűrész.”

Az érveléssel a baj csak az, hogy a korábbi hosszú évek során is többet termelünk, mint amennyit az erdő állapota valóban megengedett volna. Az erdőtervi lehetőség pedig szintén több volt a lehetségesnél, ahogy az idézett cikkeimből ez kiderül. A növedék és a kitermelés összehasonlítása pedig csak szükséges, de nem elégséges feltétel, amire szintén igaz a csibés-kotlós hasonlat.

Lapunk 2007. július-augusztusi számában *Wisnovszky Károllyal* készült riport egy nagyon fontos dologról szól, mégpedig a pénzről, hogy egyáltalán lesz-e elég az erdőgazdálkodásra. Az hogy hogyan, már nem is téma. Az erdőtervi előírja az erdőállomány-adattár alapján végzett országos hozamszabályozást, amit az ala-

csonyabb rendű jogszabályok legalább ötvenként írnak elő, amit 2006-ban kellett volna végrehajtani. A nagy rossznak, azaz a pénztelenségnek egyetlen kedvező hatása lehet az erdőre, mégpedig az, hogy idézve a riportból:

„... az utolsó évi járulékfizetés miatt várhatóan csökken majd a fahasználati igény, aki teheti, jövőre halasztja a kitermelést.” Ejszen akkor legalább arra az időre csökken a túlhasználat.

Felelős vezetők kétség kívül nagyon nehéz helyzetben kénytelenek voltak nyilatkozni és valahogy igazolni próbálták az elmúlt időszak erdőhasználatának hibás szakmai gyakorlatát. A hibás döntések többségét elődeik hozták, az idézett nyilatkozók már csak kényszerpályán folytatták. Az erdőtervezésért felelős volt Állami Erdészeti Szolgálat kiváló szakembergárdáját *Halász Gábor*, majd *Csóka Péter* főigazgatók az érdembeli erdőrendezés rovására inkább számítástechnikával terhelték. Kétségkívül látványos és sok helyen hasznos, de a sok számítástechnikai többletmunkát a terepi és belső szakmunka sínylette meg. Az érintett vezetők feljebb, ill. külföldre mentek tovább. A hátramaradt, rendkívül jól képzett és lelkiismeretes legénység pedig kényszerpályán halad. Félreértés ne essék, a számítástechnika valóban rendkívül hasznos az információk egymáshoz rendelésében, elérésében, kapcsolatok, illetve törvényszerűségek felderítésében, megjelenítésében, és még számos felhasználói igény kielégítésében. Baj csak akkor van, ha a szinte korlátlan lehetőségeket nyújtó technikát a régi statisztikaszemléletű erdőrendezésnek vetjük alá, amely önmagában korlátozza a vele elérhető eredményt. Kétségkívül a felhasználókat is fel kell készíteni az új jellegű tervek fogadására. Véleményem szerint, mint aki 1980-tól két és fél évtizedig az AESZ egyik felelős fejlesztőmérnöke voltam, az erdőrendezés felső vezetése számítástechnikában és irodai elhelyezésben igyekezett kihasználni a modern tudomány lehetőségeit, ugyanakkor a modellezési módszerekben, ill. alkalmazói szemléletben az elért eredmények dacára sem mert jelentős lépéseket tenni. Amilyen kiváló az erdők egészségi állapotának felderítése, annyira hiányos az erdők szakmai állapotváltozásának – a lábbon álló és kitermelhető fatömeg viszonyainak figyelése, illetve modellezése, valamint visszacsatolása.

Bán István

Hozzászólás az OEE május 10-i küldöttközgyűlésen

Az Erdészeti Lapok 2007. májusi száma 181. oldalán korrekt tömörítés található a küldöttközgyűlésről közölt jegyzőkönyv részeként hozzászólásomról. Tekintettel azonban a téma aktualitására és súlyára, szükségesnek gondolom hozzászólásom teljes terjedelemben történő közlését.

Az OEE 2006. decemberi ünnepi küldöttközgyűlésén már jeleztem, hogy olyan, aggodalomra is okot adó jelenségek körvonalazódnak szakmánkban, amelyekre szeretném a figyelmet felhívni. Amiről szólni kívánok, az elsősorban a jövő nemzedékeinek jelenthet gondot, ezért elsősorban hozzájuk intézném szavaimat. Hivatkoznom szükséges az Erdészeti Lapok 2007. áprilisi számának 146. oldalán megtalálható „Forestpress” bekeretezett híradásra, továbbá az OEE elnöke és főtitkára által jegyzett 2007. április 20-i keltezésű levélre, amely a világhálón is olvasható.

Szeretném itt ismertetni az eltelt, valamivel több mint 2 év egyes folyamatait és azok összehasonlító arányszámait. A közigazgatási, kormányzati struktúrában az erdészeti ágazat az FVM-ben 2 éve még önálló főosztályként működött, jelenleg pedig egy vegyes profilú (agrárkutató és biotechnológia; agrár-vízgazdálkodás, vadászat és halászat; valamint az erdészet) főosztály egyik osztálya. A hatályos szabályok szerint kiadmányozási, kezdeményezői és munkáltatói jogosítványa főosztályi szintű miniszteriális szervezeti egység vezetőjének van. Nincsen arra munkajogi, vagy intézményes garancia, hogy egy nagy profilú főosztályt okl. erdőmérnök vezessen. Ez ettől kezdve vezetői gesztus alapján képzelhető el. Megjegyzendő még, hogy a létszám az egykori Erdészeti Főosztályon 25 főről indult, míg jelenleg a vegyes profilú főosztályon 7 fő foglalkozik munkaideje 100%-ában az erdészet ügyeivel egy osztályon, miközben a minisztérium összlétszáma, ezzel párhuzamosan 900 valahány főről 400 valahány főre csökkent. Mindez abból a nézőpontból sem elhanyagolható, hogy még jelenleg is 16 főosztályi szintű szervezeti egység működik a tárcánál, miközben a termőföld-felület 1/4-én meglévő erdők ügyeire – munkaidejük 100%-ában – pedig egy osztály.

Ugyancsak figyelemre méltó az erdészeti ágazat közigazgatási háttérintézményeinek (annak regionális igazgatóságainak, valamint központjának) beintegrálódása – több más szakágazati háttérintézménnyel együtt és egyidejűleg – az egységes Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal központi és megyei szervezeteibe. Ez azt jelenti, hogy a korábbi Állami Erdészeti Szolgálat önálló intézményi jogi személyisége megszűnt, munkáltatói jogokat gyakorló első számú vezetők az új szervezeti egységekben nem okl. erdőmérnökök és megnyílik annak lehetősége, hogy erdészeti ügyet bármely köztisztviselő intézhessen. (Egyébként a valamivel több, mint 2 évvel ezelőtti ÁESZ akkori mintegy 560 fős személyi állománya jelenleg mintegy 350 fő.)

Mindezek sajnos megnyithatják a lehetőséget az erdészet „diszciplináris autonómiája” jövőbeni megszűnése előtt. Ez az erdőmérnök- és az erdésztechnikus-képzés jövőbeni létjogosultságának megkérdőjelezhetőségét is jelentheti, amit sajnos a szakmán belül is hangsúlyoztatnak néhányan, még az „Alma Mater” falai között is.

Természetesen én is itt élek, ebben a közegben, ahol természetesen más szakterületeken is végbemegy a miénkhez hasonló racionalizálási, leépítési és integrációs folyamat, de ennek arányai és sebessége azért az erdészeti ágazatban negatív tendenciájú eltéréseket mutatnak.

Hosszabb távú gondolkodást igénylő szakmánkban az erdőmérnök aranyoklevelét 50 évvel a végzése után veheti át, tehát a „felezési idő” 25 év, azaz jelenleg (2007-25=1982) az 1982 előtt végzetek lassan kezdenek kifelé indulni, s így a jövő formálása az 1982 után végzetekre hárul. Miért mondom ezt így el? Azért, mert az Erdészeti Lapok legutóbbi áprilisi számának 146. oldalán található bekeretezett cikkhez csatolt csoportképen (ami egy, a XIX-XX. századfordulós elemi iskolai tanévzáró fotóra emlékeztet, hiszen a nebulók nem a hagyományos érettségi tabló mellképein található) szereplők közel felének erdőmérnöki oklevelén az 1982-es évszám található. Nem gondo-

lom, hogy az államigazgatási közép-csúcsvezetők kiválasztási szempontja egy évszám lehetne. A közeljövőben majd kiderül, hogy pl. a Philip Morris argentinai leányvállalata humánpolitikai elveinek ez megfelel-e.

Egyébként valamivel több, mint 2 éve nemzedékváltás is lezajlott az államigazgatás ágazati minisztériumi szintjén, s személy szerint azóta is „kövületnek” érzem magamat – szeniorak még nem.

Holdampf Gyula

okl. erdőmérnök, küldött,
az OEE Budapesti FVM Helyi Csoport elnöke

(A szerkesztő megjegyzése: A kialakult szokásrend szerint a Lapok mind az elnökségi üléseken, mind a választmányi üléseken elhangzott hozzászólások jegyzőkönyvben rögzített – 1-2 mondatos, tömörített – lényegét szokta közölni. Ennek jórészt terjedelmű, és ebből adódóan pénzügyi oka van. Most mégis eleget teszünk Holdampf Gyula helyi-csoportelnök kérésének, tekintettel arra, hogy írásával rávilágít a minisztériumban az elmúlt évek folyamán lezajlott, ágazatunkat érintő degradálódási folyamatokra, melyekről konkrét adatokat közöl. Eleget teszünk kérésének annak ellenére, hogy írását korábban már megjelentette az Erdőgazdaság és Faipar júliusi számában is.)

Az Erdészeti Lapok előfizetői minden bizalommal érdeklődéssel olvasnák a szerzőtől azt az összefoglalót is, melyben feltárná, hogy a minisztériumban töltött hosszú évtizedei alatt miért következtetett be az említett leépítési folyamat, hiszen annak nemcsak tanúja, hanem szereplője is volt.)

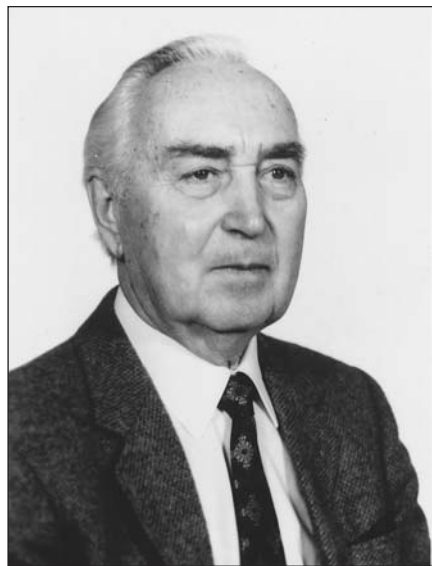
**Jogsegély szolgálat
Dr. Derzsenyi
Tibor**

Telefon: (30) 908 2812

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

In memoriam
Prof. Dr. h.c. Dr. Bencze Lajos
(1912 – 2007)

nyugalmozott tanszékvezető egyetemi tanár

Bencze professzor Érsekújváron született 1912. augusztus hó 15-én. Édesapja 40 évig volt Érsekújvár városának erdésze.

Az Érsekújvári Állami Reálgimnázium magyar tanítási nyelvű tagozatán érettségizett. Felsőfokú tanulmányait a Brno Agrártudományi Főiskola Erdőmérnöki Karán folytatta, ahol 1936-ban abszolválta. Kétévi erdőrendezési gyakorlati tevékenység után az erdőmérnöki oklevelet 1939. június 26-án, már Sopronban szerezte meg.

Gyakorlati szakmai tevékenységet Léván igazgatási-erdőfelügyelői munkakörben, majd üzemi beosztásokban folytatta, előbb Szarvasházán, mint beosztott mérnök, később Kisilván mint erdőhivatal-vezető, illetve Mezőhegyesen, mint erdőgondnok. A háborús években és azt követően 5 évig Budapesten minisztériumi beosztásban szolgált, utána Tamásiban a Tolna megyei Állami Erdőgazdaság főmérnöki teendőit látta el. 1957-ben tér vissza Sopronba. Előbb a Dunántúli Erdővédelmi Állomás vezetője, majd 1963-ig az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) munkatársa volt. Ugyanebben az évben az Erdészeti és Faipari Egyetemen egyetemi docenssé nevezték ki az Erdőműveléstan Tanszékére, ahol feladata – Roth Gyula professzort követve – a vadászat és vadgazdálkodás oktatása lett. 1969 januárjában az újonnan felállított Vadgazdálkodási Tanszék alapító vezetőjévé nevezték ki.

Tudományos munkásságát az 1950-es évek elejétől fejtett ki, illetve ebben az időben kezdte meg szakirodalmi tevékenységét. Érdeklődése előbb az erdőművelés és a vadgazdálkodás kapcsolataira szorítkozott, majd később a vad környezetének, a vadgazdálkodás természeti adottságai vizsgálatának, az erdők vadeltartó értékének, valamint a vadkárak kérdésének területére terjedt ki. Kutatási eredményeit, megállapításait több mint száz tudományos közleményben, könyvben és szakcikkekben dolgozta fel, illetve közölte. Ezek közül több külföldön,

illetve idegen nyelven is megjelent. Jelentős volt szépirodalmi munkássága is. Kutatási eredményeiből 1961-ben „Erdeink vadeltartó képessége és a vadkárak megelőzése” címmel kandidátusi értekezést írt, amelynek megvédése alapján 1962-ben elnyerte a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusa fokozatot, elsőként a vadgazdálkodás tudományterületén.

Kutatási eredményeit a hazai gyakorlat átvette és külföldön is érdeklődésre találtak, így elsősorban az erdők vadeltartó képesség megállapításának módszere vált általánossá a táji vadgazdálkodási tervek irányelveinek kidolgozása során, illetve a vadgazdálkodás természeti adottságainak feltárása és fejlesztése területén. Az erdőgazdasági vadkárak biológiai úton történő megelőzésének és a vad racionális tartásának lehetőségére tett ajánlásait is átvette a gyakorlat és több erdőgazdaság területén kialakult ennek helyileg adaptált, hatékony módszere. Az ún. sarjaztatott vadlegelők kialakításának, a vadbúvók és egyéb, a vadgazdálkodást, tágabb értelemben a vadon élő állatvilág fenntartását szolgáló erdőrészek és objektumok kijelölésének, mindezek üzemtervben való előírása az 1960-as évek végén megújított erdőgazdasági üzemtervek elkészítése során gyakorlattá vált. Különösen így volt ez a kiemelt rendeltetésű erdő- és vadgazdaságok, de más erdőgazdaságok területén is.

Kutatómunkájában tehát a vad és környezete közötti kapcsolatok, a vadgazdálkodás természeti adottságainak feltárására, a vad, illetve a vadon élő egyéb állatvilág fenntartásának lehetőségére, az állatvilág és az erdő, valamint az erdőgazdálkodás harmonikus kapcsolatára és racionális formáinak kialakítására törekedett.

Oktatói tevékenysége során is elsősorban a kutatási eredményei alapján kialakult vezérfonalat követte és a vadgazdálkodást, mint az erdész (és a mezőgazdász) sokoldalú biológiai és ökonómiai ismeretét színtetizáló, sajátos feladatnak tekintette. Ezzel a gondolati megközelítéssel megalapozta az azóta „Soproni Iskolának” nevezett elméleti és gyakorlati rendszert, amely – a kor ismereteihez mindenkor igazodva – él mind a mai napig.

A Magyar Vadászok Országos Szövetsége felkérésére az Erdészeti és Faipari Egyetem Vadgazdálkodási Tanszékén szervezett, két éves levelező formájú felsőfokú vadgazdálkodási tanulmány hallgatói is hasonló szellemű és koncepciójú képzést kaptak. Az 1969-1976 között folytatott képzés az első önálló felsőfokú vadgazdálkodási oktatás volt Magyarországon. Ez is Bencze professzor nevéhez és Sopronhoz köthető.

Aktív oktatói időszakában számos külföldi és hazai egyetemmel és kutatóintézetrel tartott fenn kapcsolatokat, köszönhetően francia, német, cseh, szlovák és orosz nyelv-ismeretének. Részt vett több külföldi tudományos konferencián, így 1959-ben a varsói nemzetközi erdővédelmi, 1961-ben a berlini toxikológiai, 1965-ben a lipcsei fásítási és a jugoszláviai vadbiológiai konferencián, 1967-ben a zólyomi erdővédelmi tudományos szimpóziumon, valamint több hazai tudományos konferencián és rendezvényen, ahol előadásokat is tartott. Külföldi tanulmányúton vett részt Lengyelországban, Csehszlovákiában, a Német Demokratikus Köztársaságban, Ausztriában, Jugoszláviában, Romániában. Előbb 1969-ben, Franciaországban, majd az 1970-es évek közepén az USA-ban is tanulmányozhatta a vadgazdálkodás és a vadon élő állatvilág fenntartásával kapcsolatos kutatási, oktatási és természetvédelmi tevékenységet. Abban az időben, amikor alig lehetett külföldre, különösen nyugatra utazni, Bencze professzor volt a magyar, a soproni tudomány egyik követe Európában és a nagyvilágban, elvívta hazája és városa hírnevét. Az ott szerzett tapasztalatokat aztán saját kutatói és oktatói munkájában hasznosította, illetve részben publikálta.

Nemzetközi és hazai ismertségének köszönhetően a „Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971” Tudományos Rendezvényei Szakbizottságának elnöki és szervező teendőit végezte, továbbá tagja volt a kiállítás főbizottságának és három más szakbizottságának.

A Magyar Vadászok Országos Szövetsége Központi Intéző Bizottságának, valamint Oktatási és Propaganda Bizottságának is tagja volt. Alapító és kezdeményező tagja volt az Országos Erdészeti Egyesület Vadgazdálkodási Szakbizottságának, valamint az Országos Vadgazdálkodási Tanácsnak, az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) 26. szekciójának (Vadgazdálkodás és üdülés), továbbá az MTA Erdészeti Bizottságának is.

Munkáját a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1971), Munka Érdemrend bronz fokozat (1980), Nimród Emlékérem (1981), Hubertusz Kereszt arany fokozata (1994), a Magyar Nemzeti Vadászrend (1998) kitüntetésekkel ismerték el.

A Nyugat-magyarországi Egyetem jogelődje az Erdészeti és Faipari Egyetem az intézmény által adományozható legmagasabb kitüntetéssel, a tiszteletbeli doktori, doctor honoris causa címmel ismerte el Bencze professzor iskolateremtő, nemzetközi jelentőségű oktató- és kutatómunkáját. Emellett 1989-ben arany, 1999-ben gyémánt, 2004-ben pedig vasdiplomával tüntették ki.

2007. július 24-én délután fél háromkor, életének 95. évében rövid betegség után hunyt el. Bencze professzor halálával elment az utolsó tagja is a régi tudós erdősz-professzori gárdának. Tartalmas, teljes, szeretetben gazdag, szép életet élt. Évszázados bölcsessége, hasznos tanácsai, adomázó humora hiányozni fog. Mi kései utódok ígérjük, hogy példaadásához és nevéhez méltóan visszüik tovább Bencze professzor úr örökségét, az általa alapított Intézetet. Emlékét örökké megőrizzük. Nyugodjék békében!

Prof. Dr. Faragó Sándor
intézetigazgató, egyetemi tanár, rektor

Kádár Zsombor (1923–2007)

Számtalan Erdélyből származó kollégánk közül Zsombi azon kevesek közé tartozik, aki végzés után visszatért szülőföldjére, és ott munkálkodott utolsó lehetéig.

Sajnos már nem járja Erdély bérceit, nem vesz már kezébe tollat, nem pötyögteti az írógépet, hogy szeretett szakmájának fontosabb eredményeit hirdesse székely honfitársainak, s ezzel a magyar szó az erdészirtásadalom számára ne maradjon el a környező más nemzetekhez viszonyítva.

Szülei mindkét ágról nézve Székelyföld szülöttei voltak. Udvarhely és Háromszék vármegye határában, Barót városkában laktak. Édesapja, Kádár István a helység elismert és kedvelt főorvosa volt, édesanyja, Hosszú Klára pedig jómódú családból származott. Zsófia nővére 1921-ben, ő pedig 1923-ban született Baróton. Elemi iskoláit, összevont osztályban, helyben végezte, majd a segesvári líceumban tanult tovább. Ez román nyelvű iskola volt, mert akkoriban vezető állásban lévő ember nem adhatta fiát magyar iskolába. Sikeres kísérlettség után még egy évig Segesváron maradt, de a II. világháború kitörésének köszönve 1939-ben beiratkozhatott a kolozsvári római katolikus gimnázium hatodik osztályába. Ott is érettségizett, ahonnan 1942-ben jelentkezett a soproni egyetem erdőmérnöki karára. Évfolyamtársként találkoztam vele először, egy ideig kamarásom is volt. Már Sopronban is kitűnt töretlen szorgalma, céltudatossága, becsületes munkaszeretete.

1947-ben, mint okleveles erdőmérnök, hazatelepítési igazolvánnyal, véglegesen visszatért szülőföldjére. 1949-ben feleségül vette Gábor Sarolta testnevelő tanárnőt, akivel a marosvásárhelyi római katolikus templomban tartották esküvőjüket. Házasságukból két lányuk van. Időközben két lány- és egy fiúunokájuk is született. Dani unokája, akiben álmai megvalósítását látta, egyszer talán a nagypapa nyomdokaiba lép. Minden levelében nagy szeretettel írt családjáról, a növekvő unokákról.

Élete során az erdőgazdaság különböző területein dolgozott. Volt szakközépiskolai tanár, tervezőmérnök, munkavédelmi felügyelő, de szakmájának igazi kitejesedését az erdészeti tudományok leírása jelentette.

Szakirodalmi tevékenységét már 1954-ben elkezdte. Önálló és társszerzői munkában jelentek meg egymás után az Erdőbecsülés, Erdőművelés, Erdővédelem, Munkavédelem, Ergonómia, Erdészettörténet Erdélyben és az Erdészeti zsebkönyv című könyvei, majd elkészítette a román-magyar erdészeti és faipari, valamint a magyar-román erdészeti, vadászati és faipari szótárt, amelyek az erdélyi szakemberek nélkülözhetetlen könyvei. Több cikke jelent meg román nyelvű szaklapokban is.

1992. december 29-én írt levelében elkésredetten jelzi, hogy 25 füzetet és 50 ezer cédulát írt már tele székelyföldi erdőgazdasági, faipari történeti anyaggal és szövegűteménnyel,

de ezeket ott nem tudja megjelentetni. Az OEE és Az Erdő szerkesztősége azonban itt meghallgatta kérését, és azóta nálunk már több munkája is megjelent magyar kiadásban. Ezek közül legértékesebb az 1999-ben kiadott 639 oldalas „Erdő és Nyelv” című könyve, amely egy válogatás a Keleti-Kárpátok belső hajlata erdőgazdálkodásának magyar szókincséből. A könyv évszázadokra visszatekintve, megszámlálhatatlan szakkifejezés székelyföldi értelmezését tartalmazza, felbecsülhetetlen mértékű kutatási munkára támaszkodva. Ilyen kitaró, fáradhatatlan tevékenységre csak a szakmáját és nemzetét igazán szerető ember képes még élete utolsó éveiben is.

Régi egyetemi kapcsolatait, barátságait mindvégig ápolta. Velem is rendszeresen, őszintén megosztotta aktuális örömeit, gondjait. Jóleső érzéssel olvastam a Gyökerek és Lombok című 2. kötet utolsó oldalain a rólam írt elismerő sorait.

Megőrizte székely humorát is, ami a ki-sebbségben élő emberek számára vidám percekkel jelentett. Munkatársai tisztelettel beszéltek róla, mert nemcsak tőlük, hanem önmagától is pontos, lelkiismeretes munkavégzést követelt.

Munkásságát idehaza „Bedő-díjjal” ismerték el. Idén írt utolsó levelében bizakodva jelezte, hogy ez évben esedékes gyémántdiplomáját szeretné személyesen átvenni Sopronban.

Erre sajnos már nem kerülhet sor. A Jóisten másképp rendelte. Sírja fölött a marosvásárhelyi temetőben szél rázza a fák leveleit, s a messzi távolból érkezik az üzenet, hogy egykor ő is a selmeci hagyományokból merített.

Búcsúznak tőle most mindazok, akik ismerték, tisztelték, szerették. Mi, volt évfolyamtársak, barátok, kollégák, amíg élünk emlékezni fogunk rá. De gazdag életműve nyomán nemcsak mi, hanem a jövő erdészirtásadalma is ismerni, tisztelni fogja nevét, olvasni fogja műveit. Kosztolányi Dezső sorait idézve:

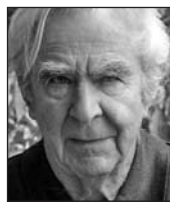
„Volt emberek,

Ha nincsenek is, vannak még. Csodák.

Nem téve semmit, nem akarva semmit, hatnak tovább.”

Jereb Ottó

Bőgér András 1920-2007

A Börzsönyben, Diósjenőn, református családban született. Ezt azért hangsúlyozom, mert a református gyerektáborban találkozott és ismerkedett, barátkozott meg Vargha Domokossal a későbbi erdőmérnökkel és híres íróval. Domokos hívta őt Kunszentmiklósa a református gimnáziumba és kollégiumba tanulni. 1940-ben mindketten ott érettségiztek, és együtt iratkoztak be ősszel a Műegyetem soproni Erdőmérnöki Osztályára. 82-en voltunk a mi évfolyamunkon. Ez volt a második nagylétszámú évfolyam, mert a Felvidék, Kárpátalja, Északkelet-Erdély visszatérte után sok erdőmérnökre volt szükség. A trianoni években legfeljebb 20-25 diákja volt egy-egy erdész évfolyamnak... Megnyílt előttünk a jövő

kedvező lehetősége, sok szép feladat a Kárpátok bércei között. Volt még egy másik szerencsénk is, szemben az első világháború selmeci sok hősi halált halt diákjának szomorú sorával szemben. Okulva az első világháború értelmetlen nagy elvérzéséből, gróf Teleki Pál, majd Kállay Miklós igyekezett a magyar ifjú értelmiséget átmenteni, hiszen ez nem is a mi háborúnk volt! Ennek köszönhető, hogy nem kellett bevonulnunk 1944 őszig, a bukásig, de azután is, aki csak Sopronban és Dunántúlon elérhető volt, Szálasiék Magyaróvára utázkiképzésre behívták, de idejük már nem lévén, gyalog Bajorország közepéig meneteltünk. Sokan, így az erdélyiek, felvidékiek hazatértek, nem sokan maradtak a nyugati területen.

Bőgér Bandi se Sopronban vészelte át a háborút. Az első diplomavédő szigorlatra 1944 nyarán, majd őszén került sor, ezután még február 24-én egyetlenként én diplomáztam a front előtt 4 héttel. A további diplomavédésekre évfolyamunkkal kapcsolatban 1946, 1947, 1948, 1949-ben került sor. A szétrombolt, tönkrement, az inflációval küszködő ország és szüleink nem tudtak anyagilag segíteni. Bőgér Bandi ezért tudott csak 1949-ben erdőmérnöki diplomát szerezni.

Bár hazánk újból a trianoni, sőt még annál is kisebb területre zsugorodott, és szembe kellett néznünk a reménytelenséggel, mégis a debreceni Új kornagy a 600/1945. sz. földtörvénnyel (Nagy Imre miniszteresze idején) a hazai erdőket államosította, kisebb erdők a községek birtokába kerültek. Megalakult a MÁLLRED erdészeti nagyvállalat és erdőgazgatóságai, erdőgondnokságai. Ez tette lehetővé, hogy az erdészek hivatásuknak megfelelő munkahelyeken dolgozhassanak. Mindez a kommunista diktatúra bevezetéséig így volt, aztán sokan elmentünk a vasúthoz („csak” oda 45-en!), a bányászathoz, a földméréshez, a mélyépítő iparba, tervező intézetekbe, még a kohászati területére is...

Bőgér András kollégám és jóbarátom kitarított az erdészet mellett, és Mátrafüreden ment nyugdíjba mérnöktanárként, megszerezve ezt a diplomát is. Magas kort megért, de még élhetett volna néhány évet. Ezt azonban sorsa nem tette lehetővé, a kórházátszervezések miatt rövid szenvedéssel meghalt. Temetésére május 10-én, Mátrafüreden nagyszámú gyászoló részvételével került sor. Mivel a család két keresztény egyház tagja, nagyon szép példája volt a koporsónál a keresztény testvéri összefogásnak, mert a római katolikus plébános és a református esperes egyaránt imádkoztak lelki üdvéért, és a sírhoz is egymással közösen kísérték el. Temetésén egykori erdésziskolai diákjai is és tanártársa, Fejes Dénes is búcsúztatták. E sorok írója a soproni, együtt töltött éveket és barátságunkat jelképezve, mondtam búcsúbeszédet.

Örülök, hogy tavaly ősszel, amikor egy nyugdíjas autóbussos kiránduláson Mátrafüreden is voltunk, ottani időmet Bőgér András és családja meglátogatásával töltöttem el, feleségemmel. Mintha megéreztem volna, hogy az volt az utolsó személyes találkozásunk.

Kedves barátom, diáktársam, kollégám, Bandi! Isten veled, nyugodjál békében, nemsokára követni foglak.

Hábel György

Budaházy Lajos (1909–2007)

98 éves korában eltávozott az észak-alföldi régió legidősebb erdésze, Budaházy Lajos. Kilencgyermekes családból származott, testvérei közül egyedül ő kötelezte el magát egy életre az erdészettel. Halápon 1928-ban kezdett dolgozni, ide egy gúthi kitérőt követően is visszatért. 1949-ben került át Tiszadobra, ahol negyed évszázadon keresztül – nyugdíjazásáig – kerületvezető erdész volt. Ő telepítette be Tiszadob környékére az első fenyőket, tujákat, ezenkívül az ország egyik legjelentősebb mocsárciprus-állományát hozta itt létre, de Budaházy Lajos nevéhez fűződik az őshonos fafajok felkarolása a térség erdőfelújításaiban és a fehérvyás csemetekert kialakítása is.

Sok erdész, erdőmérnök kezdte a keze alatt a szakmát, a fák szeretetét családjában is sikerült „örökíteni”. Nyugdíjazása után fia, Zoltán vette át tőle a tiszadobi kerületet, jelenleg pedig már unokája az itteni erdész. Munkájáért 1975-ben fásítási emlékérmét kapott, két esztendővel ezelőtt pedig Tiszadob díszpolgára lett – a település környezetének megővésében és gazdagításában végzett tevékenysége elismeréseként. Nyugdíjasként Debrecenben élt, utolsó éveit pedig Tiszadobon töltötte, ahol a táj ma is az ő keze nyomát viseli.

Lajos bácsi, nyugodj békében!

Horváth Zoltán 1935–2007

1935. április 26-án született erdészcsaládból. A betűvetést tanyasi iskolában sajátította el, majd Kecskeméten folytatta tanulmányait. 1954-ben érettségizett a Kecskeméti Kegyesrendi Piarista Gimnáziumban. A Szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Technikum levelező tagozatán erdésztechnikusi szakképesítést szerzett.

A kecskeméti székhelyű Kiskunsági Erdőgazdaság több erdészeténél is dolgozott mint beosztott erdész, majd kerületvezető erdész. A kiskunhalasi, majd a harkakötönyi erdészetnél fahasználati műszaki vezető 1969-ig. Erdészeti munkáját mindig becsülettel, hozzáértéssel végezte, de az igazi nagy szerelem a vadászat maradt. Ekkor megpályázta édesapja volt beosztását, amit elnyerve a Bács-Kiskun Megyei Tanács erdészeti és vadászati felügyelője lett. Legendásan jó kapcsolatot épített ki a megye vadásztársaságaival, vadászaival. Sokat tett a megye vadgazdálkodási színvonalának emeléséért. Így ír erről az időszakról. „Ezt a feladatot és beosztást nem lehetett hivatalnokként – csak azért, hogy állásom és fizetésem legyen – ellátni. El lehet ugyan, de az olyan is... Ehhez kell egy kis szakértelem, egy kis rutinos gyakorlat, és kell hozzá nagy-nagy szeretet és még nagyobb elhivatottság.” Ő valóban szívvel-lélekkel végezte vadászati hatósági munkát egészen 1991. március 31-ig, amikor korengedménnyel nyugdíjba helyezték.

Megnövekedett szabadidejében óriási trófeagyűjteményét rendezgette, barátai és ismerősei számára rengeteg nagyvadtrófeát ké-

szített ki, varázsolt eredetivé, montírozott táblára. Elévülhetetlen érdeme van a megye vadászátát bemutató Millenniumi Vadászati Almanach elkészítésében és 2001. évi kiadásában.

Már nyugdíjasként fűzte egyre szorosabbra a kapcsolatot az Erdészeti Egyesülettel. A kecskeméti helyi csoport aktív tagja volt, rész vett minden rendezvényen, tanulmányúton, kiránduláson. Állandó résztvevője volt az Erdészklub havonta megrendezett programjainak, a decemberi összejövetelen még részt vett.

A Kecskeméti köztemetőben búcsúztunk tőle.

Bognár Gábor

Ágoston Dénes (1941–2006)

Alföldi gazdálkodó család gyermekeként 1941. 09. 25-én született Szegváron. Az általános iskolát is ott végezte, majd a Szegedi Erdészeti Technikumba jelentkezett. Itt 1959-ben végzett. Első és egyben utolsó munkahelye is a Mátrai Erdőgazdaság volt.

Alföldi fiatalemberként az ország legmagasabb hegyvidékének lábánál a Nempti-i Erdészetnél kezdte pályafutását. Gyakornoki ideje után, mivel a Nempti Erdészet megszűnt, a Nagybátonyi Erdészethez helyezték vágásvezető erdésznek.

Ennél az erdészetnél később művelési műszaki vezetőként, műszaki adminisztrátorként, leghosszabb ideig pedig fahasználati műszaki vezetőként dolgozott. Sokáig üzemi szakszervezeti titkárként társadalmi tevékenységet is ellátott. Minden feladatot rendkívül precízen végezte. Ezért a precizitásért felettesei is megbecsülték. Beosztottjai tisztelték, elismerték tudását, utasításait vita nélkül végrehajtották. Tudták, hogy utasításaiért mindig vállalta a felelősséget.

A Mátrát igen jól ismerte és szerette, bár elég sok adminisztratív munkát végzett, igazán a terepen érezte jól magát.

Sokáig lakott erdőszéli szolgálati lakásban, ahol szívesen foglalkozott a kerttel, gyümölcsösrel. Gyermekei sorsának könnyítése érdekében városi lakásba költöztek. Miután fiai megházasodtak és Ő nyugdíjba vonult, már csak az unokákkal, a hobbikerttel kellett foglalkoznia.

Nem sokáig tehette. Utolsó útjára a Mátra lábánál lévő Maconkai temetőbe kísértük.

Nyugodj békében:

Ivány István

Halász Aranka (1928–2007)

Elment közülünk az erdőmérnöknek elsőgenerációs csoportjainak egyik tagja, aki csendes és pontos munkájával vívta ki kollégái elismerését.

Az erdőmérnöki oklevele megszerzése után 1954-55-ben a sátoraljaújhelyi Állami Erdőgazdaság Füzeskomlói Erdészeténél erdészvezető-helyettesként dolgozott.

1955-57-ben a Dél-Kiskunság Harkakötönyi Erdészeténél erdészeti szakelőadóként tevékenykedett, elsősorban erdőtelepítési, csemetekerti munkákat irányított.

1957 november és 1959 január között az Észak-Kiskunsági Erdőgazdaság kecskeméti központjában építési előadó volt.

1959-1961. Budapesten az Állami Erdőrendezőszéknél erdőrendezési felügyelő, ahol a Kecskeméti Erdőgazdaság területén végzett gyérítések, véghasználatok ellenőrzése volt a feladata.

1962-64. ismét Kecskeméten „találja”, az Erdőművelési Osztályon termőhelyfeltáróként, majd nyugdíjba vonulásáig építési előadó a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozógazdaság Műszaki Osztályán. Meglévő üzemi épületek, erdészházak felújításának, karbantartásának tervezését, új erdészházaknál költségvetések tervezését, műszaki ellenőrzését végezte. Nyugdíjasként rövid ideig a kelebiai magpergető felújításával kapcsolatos költségvetés készítésében vett részt.

A rábízott feladatokat mérnöki precizitással hajtotta végre, amely magánéletében is jellemezte. Saját gyermekekkel nem áldotta meg a sors, de unokahúga gyermekeit – mintegy magáénak tekintve – ilyen szellemben segítette nevelni.

Nyugodjék békében.

Komjáti János

Simon Ferenc (1930-2007)

1949-ben Simon Ferencsel együtt iratkoztunk az Erdőmérnöki Karra. Tanulmányi ideje nem volt zavartalan. Egy minisztériumi bizottság 1951-ben megrostálta a hallgatókat és Feri is az áldozatok közé került. Vétke az volt, hogy édesapja Horthy rendőrségében szolgált. Csak egyszerű beosztottként, és ezt Feri önéletrajzában is megvallotta. Ezen kívül kitudódott róla, hogy a betiltott Selmeci Kör illegális működésében is részt vett.

A kizárt hallgatóknak Sopront el kellett hagyniok, Ferire is ez várt. Az akkori dékán, Fehér Dániel azonban kiállt érte, és Feri maradhatott a hallgatók sorában. 1953-ban szerzett diplomát. Szakmai munkáját a zalai és vasi erdőkben kezdte, 1959-ben tért vissza Sopronba. A Hegyvidéki Erdészet vezetői székéből vonult nyugdíjba.

Utolsó éveit légzési nehézségei zavarták. Mivel én is ilyen bajokkal kínlódom, ugyanazon kórházi osztályt látogattuk, és hetente hívtuk egymást és tudakoltuk betegségünk állását. Legutóbb a megszokott kedves bariton helyett áldozatos lelkű asszonya, Erzsike jelentkezett Feri halálhírével. Azóta elnémult a telefonvonal, mert ahol Feri van, oda nem vezet telefonrót. Július 2-án temették a soproni Szent Mihály temetőben. Kedves, jó kolléga volt, hűséges barát, és a telefonban már soha nem hallom hívását. Elnémult a hang, és most fájdalommal búcsúzunk Tőle. Isten Veled, Feri! Nyugodj békében!

Dr. Szodfridt István

Az erdész hölgyek Kaszón találkoztak

Az OEE Kaszói Helyi Csoportja és a HM Kaszó Erdőgazdaság Zrt. volt a házigazdája a tizedik alkalommal megrendezett Erdész női Országos Találkozójának. A hetven résztvevő számára egyébként is felejthetetlen rendezvényre mától egy emlékfá emlékeztet.

Amikor a felkérést kaptam, hogy számoljak be a Lapok hasábjain az erdész női jubileumának is tekinthető találkozójáról, előzetes felkészülésként, kissé utánanézttem a korábbi hasonló rendezvényeknek. Mindössze egy évet kellett időben visszamennem, hogy kellően elbizonytalanodjak. Tavaly ugyanis a mecseki kollégák látták vendégül az erdész hölgyeket, egy rendkívül gazdag és látványos programsorozaton, a rájuk jellemző profizmussal. Vajon hogyan veszi fel velük a versenyt az ország legkisebb erdőgazdasága? Vajon mit tud nyújtani a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa címre készülő mecsekalji mediterrán nagyváros lehetőségeivel szemben a három puszta- jával együtt alig kétszáz lelkes belső-somogyi kisközség, Kaszó?

E gondolatok kavargtak a fejemben

akkor is, amikor a vendégek érkezését kissé megelőzve megérkeztem Kaszóra. A székely kapun üdvözlő felirat köszöntött, a faluban és a gazdaságnál rend, tisztaság és valami különös megnyugtató békeesség fogadott. A recepciónál csinos formaruhában a cég munkatársai – és harminc darab bevetésre váró bicikli, melyeknek leendő hasznosításáról előzetesen fogadást kötöttek a rendezők.

Aztán sorban érkeztek a résztvevők: legelőször a legtávolabbiak, a nyírségiek jöttek, majd rövidesen befutott mindenki. Rugalmasan zajlott a vendégek fogadása, a regisztráció, a szállásfoglalás, és hamarosan szerepet kaptak a kerékpárok is. A hivatalos megnyitó és az ebéd helyszíne ugyanis a mesés környezetben levő Kúvölgyi halastó partján volt, ahova a sportosabbak kerékpárral, a többiek lovas kocsin vagy busszal utaztak. És aki azt állította, hogy a bicajok feleslegesek lesznek, elveszítette a fogadást.

A rendezők nevében *Tamás János*, a HM Kaszó Erdőgazdaság Zrt. vezérigazgatója, valamint *dr. Pethő József*, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke kö-

szöntötte a résztvevőket, majd a vezérigazgató bemutatta az erdőgazdasági társaságot, annak működését. *Máté Zoltán*, az OEE Kaszói Helyi Csoport titkára, mint „időfelelős”, a technikai tudnivalókról tájékoztatót – és szervezett fáradhatatlanul, folyamatosan a program végéig.

Az ebéd – bográcsban főtt halászlé és többféle grillpecsenye – után Nagyatádra buszozott a csapat. A Szoborpark, és a Városi Múzeum megtekintése, valamint rövid városnézés után Somogyiszobon egy százéves füstös-konyhás épületet, a Vilma-házat látogattuk meg, ahol a kemencében sült finomságokat is megkóstolhattuk. A hölgyek természetesen – hűen önmagukhoz – a receptről és az elkészítés módjáról is tájékozódtak.

Este a vadászház teraszán a kaposvári Déryné Szintársulat vidám műsora, majd zenés vacsora következett. A sportosabbaknak itt is adódott egy fakultatív lehetőség: fürdés a fűtött vízű uszodában.

A második napon szakmai programok zajlottak. Az Öregerdő tanösvény egy részén végigsétálva érkezünk a kisvasút indulóállomásához, majd vonattal a Baláta-

tóhoz. A helyi kollégák minden helyszínen felhívták a figyelmet az erre található nem kevés érdekességre. A vasút másik végállomásán, Szentán a társaság fűrészüzemével és a fafeldolgozással ismerkedtünk meg.

Visszatérve Kaszóra, a vezérigazgató valamennyi résztvevőnek átnyújtott egy DVD-lemezt, melyen a cég bemutató filmjein kívül, a két nap során készült fényképeken láthatták viszont magukat a

vendégek, majd a rendezésben kitűnően vizsgázott csapat számára *Roth Mattbaea* egy – valamennyi résztvevő aláírásával ellátott – díszes oklevelet adott át.

Utolsó momentumként *Tamás János* és az erdésznőket képviselő *Roth Mattbaea* az állomásra vezető kerékpáros- és sétaút mentén, egy atlaszcédrus-csometét ültettek el a találkozó emlékére.

A rendkívül kellemes, jó hangulatú rendezvény után egy kávé mellett né-

hány szót váltottam a vezérigazgatóval. Szinte szégyenkezve mondtam el a kezdeti fenntartásaimat arról, hogy vajon ők, a szerényebb lehetőségeikkel hogyan tudnak versenyre kelni a korábbi rendező cégekkel. És itt következett a lényeg: ők nem akartak senkivel versenyezni, egyszerűen csak magukat adták – elmondhatom: mindenki elismerését learatva!

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

